

А. Панов

**ОСНОВИ
КРАЇНОЗНАВСТВА
(ЄВРОПА)**

Навчальний посібник
для студентів вузів

Тема 1. ПРЕДМЕТ КУРСУ «ОСНОВИ КРАЇНОЗНАВСТВА»

Курс «Основи країнознавства держав Європи» являє собою комплексний вид навчальної дисципліни.

Комплексність його проявляється в тому, що предмет дослідження країнознавства знаходиться на стиці кількох наук: правознавства, історії, географії.

Мета курсу полягає у всебічному вивченні сучасних держав Європи, а саме: географічного положення, етапів їх історичного розвитку, сучасної форми державного правління і територіального устрою, економіки.

Визначенням такої мети обумовлюється предмет дослідження країнознавства. Отже, предметом дослідження країнознавства держав Європи є вивчення чотирьох блоків проблем:

1. географічного положення держав;
2. етапів їх історичного розвитку;
3. сучасної форми державного правління і територіального устрою;
4. економічного стану сучасних європейських держав.

Тема 2. ДЕРЖАВА. ПРАВО. ЗАКОННІСТЬ

Визначення:

Держава - це особлива організація політичної влади, що виникає в соціально неоднорідному суспільстві і використовується для управління цим суспільством.

ОЗНАКИ:

1) Територія - комплекс, що включає в себе частину суші, обмеженої кордоном, водний простір (внутрішній і зовнішній), надра, шельф, повітряний простір.

2) Суверенітет - що визначається в: верховенстві - розповсюдженні владних повноважень на все населення, органи, організації в межах держави; наявності органів влади; незалежності - можливості самостійного прийняття рішень в середині держави та у зовнішніх відносинах, при неспорушенні суверенітету інших держав та норм міжнародного права; єдності - нероздільності влади в цілому та розподілі її по окремих функціях.

3) Апарат (Його наявність) - система органів і посадових осіб, при допомозі яких виконуються функції держави.

4) Існування державної влади в окремих від населення інститутах.

5) Норми - загальнообов'язкові правила поведінки, які встановлює держава і за допомогою сили забезпечує їх виконання.

6) Наявність власної податкової системи.

7) Це публічна (офіційна) організація, що представляє суспільство, виступає від його імені, і в такій якості визнана іншими державами.

ФУНКЦІЇ:

1) За соціальним призначенням:

а) основні, б) додаткові

2) За територіальним спрямуванням:

а) внутрішні, б) зовнішні

3) За сферою життя:

а) гуманітарні, б) політичні, в) економічні

4) За часом дії:

а) постійні, б) тимчасові

Внутрішні функції:

гуманітарні - захист прав людини, створення сприятливої екологічної обстановки, медицина, наука, культура;

політичні - захист державного ладу, визначення норм поведінки та осіб, що порушили правопорядок;

економічні - розвиток виробництва, забезпечення позитивних показників економіки, регулювання питань власності.

Зовнішні функції:

гуманітарні - надання допомоги державам, що потребують її, міжнародний захист прав людини;

політичні - захист держави, боротьба з міжнародною злочинністю, вирішення глобальних проблем людства;

економічні - міжнародний розподіл праці.

ФОРМИ:

1. Форма правління - організація вищих органів державної влади.

Види:

а) Монархія - форма правління, при якій державна влада сконцентро-

вана в руках, як правило, одноособного глави держави, строк повноважень якого не визначений. Відсутня юридична відповідальність монарха за свої дії. Влада монарха, як правило, передається шляхом спадкування.

Конституційна дуалістична монархія - глава держави має реальні повноваження по управлінню державою, бере участь у формуванні уряду, а також має законодавчі функції. Уряд відповідальний перед монархом (напр. Марокко).

Конституційна парламентська монархія - монарх є главою держави і виконує в основному представницькі функції. Реальними повноваженнями по управлінню державою не володіє. Державну владу здійснюють парламент та уряд, який утворюється парламентом. Уряд відповідальний перед парламентом (напр. Великобританія).

Необмежена монархія - монарх є реальним главою держави та здійснює усю повноту державної влади. Як правило, відсутній парламент та конституція (в європейському розумінні). Уряд формується монархом. Юрисдикція монарха не визначена, а значить і не обмежена (напр. Саудівська Аравія).

На сьогодні в світі існує біля 30 держав з монархічною формою правління.

б) Республіка - форма державного правління, при якій всі вищі органи держави обираються населенням або формуються загальнонаціональним представницьким органом (парламентом).

Президентська республіка - базується на основі пріоритету влади всенародно обраного глави держави. Уряд формується главою держави і не несе повної відповідальності перед парламентом держави (напр. Мексика).

Парламентська республіка - базується на сильній позиції законодавчої влади в формуванні державної політики. Уряд формується парламентом (напр. Словачія).

Змішана республіка - базується на комбінації двох вищезазначених форм. В змішаній формі присутні ознаки як президентської, так і парламентської форм правління (напр. Франція).

Взагалі суть розмежування форм державного правління полягає в ступені впливу на формування виконавчої влади та реальній участі в управлінні державою.

2. Форма устрою - організація територіально-адміністративного поділу держави, взаємовідносини між цілим і його складовими. Суть

полягає у наявності або відсутності ознак державності (суверенітету) у територіальних одиниць.

Види:

а) унітарна (проста) - форма устрою, при якій жодна адміністративно-територіальна одиниця не має ознак державності (напр. Угорщина), або більшість адміністративно-територіальних одиниць не мають ознак державності (напр. Італія). Види територіальних одиниць: департамент, медьє, область, воєводство, провінція.

б) федеративна (складна) - держава, в якій її територіальні складові мають ознаки державності: свого главу, уряд, конституцію, парламент, поліцію (напр. США).

Конфедерація (союз) - як особливий вид форми устрою являє собою союз держав, які об'єдналися для досягнення спільної мети. При цьому суверенітет держав повністю зберігається, а окремі повноваження передаються конфедеративним органам влади. В наш час прикладів конфедерації немає.

3. Політичний режим - спосіб здійснення державної влади.

Види:

а) демократичний - спосіб, при якому домінуюче положення займають закони, дотримуються права людини, захищена власність у всіх її формах, населення бере участь у формуванні органів державної влади та управлінні державою;

б) авторитарний - спосіб, при якому державна влада не має безпосереднього мандату народу, хоч і визначається законом. Реально владні повноваження здійснюють представники домінуючого політичного угруповання;

в) тоталітарний - спосіб, при якому народ повністю усунуто від формування державної влади. Суспільство є об'єктом тотального контролю з боку держави.

ПРАВО

Право - це система загальнообов'язкових формально визначених гарантованих державою норм, які виражають волю держави, встановлюють права і обов'язки учасників правовідносин та є регулятором суспільних відносин.

ОЗНАКИ:

1. Нормативний характер - право виражається в нормах, які в своїй сукупності та визначеній системі складають право. Норма - загально-

обов'язкове правило поведінки, що встановлюється державою, яке формально визначене та гарантоване, а також таке, яке відображає волю держави, встановлює права і обов'язки для учасників правовідносин.

2. Загальнообов'язковий характер - полягає в тому, що право, як система норм, повинно бути виконано кожним суб'єктом, незалежно від ставлення цього суб'єкта до змісту норм.

3. Право є система норм - воно є не просто сукупністю, а має внутрішню будову, визначену системою, із норм, що регулюють однорідні суспільні відносини, виникають інститути права, із однорідних суспільних відносин комплексного характеру врегульованих правовими нормами виникають галузі.

4. Право формує права і обов'язки.

5. Право забезпечується примусом - за невиконання норм права держава застосовує визначені заходи впливу, які виражаються у відповідальності осіб за невиконання норм.

ФУНКЦІЇ:

1. Регулятивна - право регулює суспільні відносини шляхом: а) закріплення існуючих суспільних відносин (статистична функція) б) примусу виконувати будь-які діяння (динамічна функція).

2. Охоронна - право охороняє суспільні відносини, які воно ж саме і регулює, від посягань, шляхом застосування примусу до порушників.

3. Виховна - право виховує суспільство в повазі до існуючих суспільних відносин, які ним регулюються, а також застосовує заохочувальні заходи до осіб, що дотримуються права та застосовує стягнення до осіб, які порушують право.

ФОРМИ:

1. Звичай - санкціоноване державою звичаєве правило, якому надається роль загальнообов'язкового правила поведінки.

2. Прецедент - рішення суду по конкретній справі, якому надається загальнообов'язковий характер при вирішенні подібних справ.

3. Релігійно-правові норми - церковні акти, яким надається статус загальнообов'язкових.

4. Нормативно-правовий акт - письмовий документ, виданий компетентними органами держави, в якому закріплено загальнообов'язкове правило поведінки.

Види:

а) закон-нормативний акт вищої юридичної сили, прийнятий вищим законодавчим органом держави.

б) підзаконний нормативний акт - акт, прийнятий компетентним органом чи органами держави на основі закону та на його виконання, або прийнятий з метою регулювання не врегульованих законом відносин.

5. Договір (нормативний) - правило поведінки загального характеру, яке встановлюється по домовленості між суб'єктами і гарантується державою.

6. Міжнародно-правовий акт - норми міжнародного співтовариства, які при санкціонуванні державою поширюються на її території. Виконання міжнародних норм забезпечуються такою державою.

СИСТЕМА - внутрішній поділ права на галузі і інститути.

Вихідний елемент системи - норма права. Норма складається з таких елементів:

а) гіпотеза - частина норми, яка визначає обставини, при яких слід застосувати норму права;

б) диспозиція - частина норми, яка визначає, якою має бути поведінка суб'єкта при обставинах, вказаних в гіпотезі;

в) санкція - частина норми, яка визначає міри впливу на суб'єкта за невиконання норми.

Інститут права - сукупність відносно відокремлених правових норм, що регулюють частину однорідних суспільних відносин.

Розрізняють галузеві інститути (інститут права власності в цивільному праві) та міжгалузеві інститути (інститут відповідальності за екологічні правопорушення).

Галузь права - сукупність юридичних норм, що регулюють визначену сферу суспільних відносин. Поділяються на профілюючі (цивільне право), спеціальні (сімейне право), комплексні (екологічне право).

ЗАКОННІСТЬ

Законність - це режим, при якому відбувається точне і неухильне додержання законів і інших правових норм всіма учасниками суспільних відносин.

Риси законності:

1) Верховенство закону - регулювання всіх суспільних відносин за допомогою норм, встановлених державою.

2) Рівність перед законом - всі суб'єкти рівні перед законом незалежно від будь-яких факторів (походження, суспільне становище, освіта).

3) Виконання юридичних обов'язків - всі учасники суспільних відносин повинні виконувати покладені на них законом обов'язки.

4) Здійснення повноважень органами та посадовими особами тільки в межах визначеної компетенції.

5) Недопущення нерегламентованих дій держави по відношенню до суб'єктів правовідносин.

6) Забезпечення недоторканості прав і свобод.

Гарантії законності:

1) Економічні - необхідність досягнення високого матеріального рівня життя населення.

2) Юридичні - забезпечення законності методами, які застосовуються в праві, в тому числі і примусом.

3) Політичні і ідеологічні - врахування волевиявлення народу при прийнятті норм та важливих рішень, свобода волевиявлення народу.

ПРАВОВА ДЕРЖАВА

Правова держава - така, в якій існує та реально діє режим верховенства права. Суть такої держави полягає в існуванні невід'ємних прав людини, які належать індивідуумам від народження і при будь-яких умовах. Держава обмежується законами, які сама створює. Разом з індивідуумами держава є рівноправним суб'єктом права та правовідносин. Існування такої держави можливе при встановленні верховенства закону, додержанні прав і свобод громадян, легітимності органів влади, судовому захисті прав.

ПРИНЦИПИ:

1) Верховенство закону.

2) Відповідальність держави перед особою, а особи перед державою.

3) Забезпечення недоторканості прав і свобод.

4) Контроль за забезпеченням прав і свобод.

5) Поділ влади на законодавчу, виконавчу, судову.

6) Високий ступінь організації державної влади.

З метою економії часу читача та недопущення зайвого повторення, в наступних темах будуть наведені лише основні функції, точніше групи функцій органів державної влади. Тому в цій темі доцільним вважаємо виділити основні, звичайні функції державних органів.

ГЛАВА ДЕРЖАВИ:

- представляє державу в міжнародних відносинах;
- промульгує закони (підписує та здійснює офіційну публікацію);
- акредитує і приймає послів;
- здійснює призначення на вищі державні посади;
- може ініціювати плебісцити і референдуми;
- має право помилування;
- приєвоює вищі спеціальні, в т.ч. її військові звання;
- надає громадянство;
- оголошує війну та укладає мир;

В залежності від форми правління, може бути главою уряду, призначати його або пропонувати склад уряду для затвердження парламентом, а також може опосередковано брати участь в утворенні уряду.

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА:

- формує проект або приймає Конституцію;
- видає закони держави;
- затверджує бюджет;
- затверджує план соціально-економічного розвитку держави, програму уряду, вводить податки та збори;
- затверджує військовий та надзвичайний стан в країні, стан війни та миру з іншими країнами;
- вирішує питання про взаємовідносини між суб'єктами федерації, про федеративний устрій, а також інші питання, віднесені до компетенції федерації (у федеративних державах).

В залежності від форми правління призначає, затверджує, схвалює склад уряду держави.

Функції законодавчої влади, як правило, здійснюються одною палатою при однопалатному парламенті та розподіляються між палатами при двопалатному.

ВИКОНАВЧА ВЛАДА (УРЯД):

- захищає конституційний лад;
- контролює виконання законів;
- керує центральними та іншими органами виконавчої влади;
- готує, розробляє, реалізує культурні, соціальні, економічні програми
- контролює діяльність «силових» органів, бере участь у зовнішніх зв'язках.

В залежності від форми правління може виконувати деякі або

більшість функцій глави держави.

Варто звернути увагу, що наведені вище основні функції не слід вважати за універсальні, тому при вивченні окремих країн необхідно звернути увагу на функції, які притаманні її державним органам.

Тема 3. СИГМЕНТАЦІЯ КРАЇН ЄВРОПИ. МАКРОРЕГІОНИ

Суть цієї теми полягає у виділенні регіонів в Європі, в які входять держави, об'єднані спільним історичним минулим, економічною, політичною, культурною єдністю.

На проблему регіонального поділу Європи існує багато точок зору. Це підтверджується тим, що різні вчені, які працювали над цим питанням, виділяли регіони, які досить суттєво відрізнялися один від одного.

Деякі виділяють Східну Європу, куди включають країни колишнього соціалістичного табору та європейську частину колишнього СРСР та Західну Європу, куди в свою чергу включають решту Європи. Інші виділяють Скандинавський регіон (Швеція, Данія, Норвегія, Фінляндія, Ісландія), Балкани (Болгарія, Югославія, Греція, Боснія, Албанія, Македонія), Піреней (Португалія, Гібралтар, Іспанія) та Східну Європу. Також деякі виділяють Західну Європу, куди включають всі країни Європи, крім європейської частини колишнього СРСР та Східну Європу (європейська частина колишнього СРСР). Існують і інші точки зору на регіональний поділ.

Зуважимо, що наведені варіанти регіонального поділу не завжди базуються на факторах, наведених вище (спільне історичне минуле, економічна, політична, культурна єдність). В своїй роботі хотілося би виділити два види регіонального поділу, які, на наш погляд, є найбільш правильними, бо вони включають в себе вищевказані чинники.

РЕГІОНИ ЄВРОПИ.

ВИД №1.

ПІВНІЧНА ЄВРОПА:

Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія, Гданськ, Померанія.

ПІВДЕННА ЄВРОПА:
Іспанія, Португалія, Греція, Мальта, Андорра, Південна Італія, Туреччина (європейська частина).

ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА:
Угорщина, Словаччина, Польща (за винятком північної частини), Хорватія, Словенія, Австрія, Боснія, Чехія, Підкарпаття, Трансільванія, Буковина, Галичина.

ЗАХІДНА ЄВРОПА:
Франція, Великобританія, Ірландія, Швейцарія, Ліхтенштейн, Монако, Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Ватикан, Сан-Марино, Північна і Центральна Італія.

СХІДНА ЄВРОПА:
Латвія, Литва, Білорусь, Естонія, Російська Федерація, Молдова, Україна.

ПІВДЕННО-СХІДНА ЄВРОПА:
Румунія (без Трансільванії), Болгарія, Югославія, Албанія, Македонія.
ВИД №2 .

ПІВНІЧНА ЄВРОПА:
Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія.

ПІВДЕННА ЄВРОПА:
Іспанія, Італія, Португалія, Греція, Мальта, Андорра, Сан-Марино, Ватикан, Туреччина (європейська частина).

ЗАХІДНА ЄВРОПА:
Франція, Великобританія, Ірландія, Швейцарія, Ліхтенштейн, Монако, Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Австрія.

ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА:
Угорщина, Словаччина, Польща, Хорватія, Словенія, Боснія, Чехія.

СХІДНА ЄВРОПА:
Латвія, Литва, Білорусь, Естонія, Російська Федерація, Молдова, Україна.

ПІВДЕННО-СХІДНА ЄВРОПА:
Румунія, Болгарія, Югославія, Албанія, Македонія.
Необхідно зазначити, що з двох наведених вище видів регіонального поділу перший є точнішим, а другий - буде застосовуватись далі, виходячи з сучасної геополітичної ситуації та кордонів держав.

Наведені в роботі деякі країни Південно-Західної Азії не входять в жоден з визначених регіонів і розглядаються в курсі «Країнознавство

країн Європи» лише тому, що вони досить тісно пов'язані з європейськими державами.

Тема 4. ЗАХІДНА ЄВРОПА

Склад регіону:

Ірландія, Сполучене королівство Великобританії і Північної Ірландії, Королівство Нідерланди, Королівство Бельгія, Велике Герцогство Люксембург, Франція, Швейцарія, Монако, Німеччина, Ліхтенштейн, Австрія.

Площа: 1 406 тис. кв. км.

Населення: 2 397 170 000 чол. (239,7 млн.).

Найбільші міста (чол.): Париж 2 175 000 (9 319 000 тут і падалі в дужках позначається населення з передмістями), Лондон 4 300 000 (6 905 000) Берлін 3 438 000, Бірмінгем 1 009 000 (2 667 000), Відень 1 540 000 (1 940 000), Глазго 684 000 (1 698 000), Гамбург 1 661 000.

Всього держав: 11

З них : з республіканською формою правління : 5 - 45,6%;

з монархічною формою правління : 6 - 65,6%;

з федеративним устроєм : 4 - 36,4 %;

з унітарним устроєм : 7 - 63,6%.

Із монархій - одна федерація, решта п'ять унітарні.

Із республік - три федерації, решта дві унітарні.

Монархії переважно розташовані на півночі регіону(виключаючи дрібні), республіки на півдні і заході.

Найбільша країна за площею Франція - 544 тис. кв. км.

Найбільша країна за кількістю населення Німеччина - 80 млн. чол.

Держави за площею (в тис. кв. км):

Франція 544.

Німеччина 357,7.

Великобританія 241,7.

Австрія 83,9.

Ірландія 70,2.

Швейцарія 41,3.

Нідерланди 34 (з внутр. водами - 41).

Бельгія 30,5.

Люксембург 2,6.

Ліхтенштейн 0,2.
Монако 0,02.
Держави за кількістю населення (чол.):
Німеччина 80 275 000.
Великобританія 57 996 000.
Франція 57 372 000.
Нідерланди 15 298 000.
Бельгія 10 068 000.
Австрія 7 796 000.
Швейцарія 6 908 000.
Ірландія 3 547 000.
Люксембург 395 000.
Монако 30 000.
Ліхтенштейн 30 000.

Регіон найбільше розвинений в економічному, політичному і правовому відношенні.

Форма державного устрою склалася переважно під дією історії і не виключно пов'язана з національним питанням, хоча недооцінювати цей фактор неможливо.

Так, в Німеччині і Австрії діє федеративна форма устрою, хоча там спостерігається відносна єдність нації. На нашу думку, такий устрій тут обумовлений історичним фактором, а саме багатовіковим перебуванням цих держав у складі Священної Римської Імперії, де тенденції за формою устрою, як відомо, були далеко не доцентрові. Те ж саме можна сказати і про Швейцарію та Бельгію (території, які входили раніше у Священну Римську Імперію). Однак було б помилкою не згадати про національне питання в цих державах, особливо в Бельгії, де через наявність національних непорозумінь між валонами і фламандцями країна була під загрозою розпаду. Це стало однією з причин реформування країни з унітарної у федеративну.

Що стосується унітарних держав, то вони далеко не однонаціональні. Так, у Франції, наприклад, компактно проживають баски, ельзасці і лотарингці, що ніяк не позначилося на карті країни. Даний стан державного устрою слід також пов'язувати з фактором історії. Франція, як відомо, може служити прикладом "швидкої" централізації держави і абсолютизації у середні віки, що не могло не відобразитися на подальшому розвитку держави.

Говорячи про "зведені" держави, які були трансформовані з декількох

держав в одну (Великобританія, Іспанія), то тут, незважаючи на наявність різних національностей, діє унітарна, хоча і не в чистому вигляді, форма устрою. Зокрема, чотири історичні території, які сформували Великобританію (Англія, Уельс, Шотландія, Північна Ірландія) зберегли свою назву, символи. Кожна з частин має свій прапор, герб. Також існує відмінність у адміністративно-територіальному поділі всередині даних частин. Але, все ж, кожна з частин має унітарну форму устрою. Іспанія, в свою чергу, падала на регіональному рівні автономію кожній одишці, хоча останні поділяються на провінції за унітарною формою.

Високий ступінь централізації в Іспанії і Великобританії сприяв встановленню унітарної форми устрою. Звідси випливає, що історичний фактор відіграє головну роль при формуванні форми державного(територіального) устрою. Все ж, не слід недооцінювати національний фактор, оскільки у тій же Іспанії, наприклад, наявність автономії викликана, крім історичного фактору, ще й національним. Відомо, що Іспанія була утворена в 1497 році як союз двох королівств: Кастилії і Арагону. Останні, в свою чергу, включили до свого складу королівства Леон і Наварру. Виходячи з цього, в Іспанії (як і у Великобританії, де процес формування держави був схожим) були всі підстави стати федеративною державою. Але ці держави в процесі історичного розвитку стали централізованими і, виходячи з цього, з'явилася пряма можливість унітарної форми устрою. Причому у Великобританії ця форма проявилася більшою мірою, ніж в Іспанії.

Варто звернути увагу на те, що історичний фактор у формуванні форми держави відіграє головну роль, а національний, у свою чергу, важливу роль, особливо у формуванні нових, раніше не існуючих держав.

Тема 5 . АВСТРІЯ. АВСТРІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Західній Європі. Межує із Словенією, Італією, Швейцарією, Ліхтенштейном, Німеччиною, Словаччиною, Чехією, Угорщиною.

1. Географічні дані:

Територія: 83 859 кв. км.

Населення: 7 796 000 чол.

З них австрійці - 99%, інші - 1%.

Густина населення: 93 чол./кв.км.
Столиця: Відень.
Найбільші міста(тут і далі чол.): Відень 1 540 000 (1 940 000), Грац 238 000 (275 000), Лінц 203 000 (290 000), Зальцбург 144 000 (165 000), Інсбрук 115 000, Клагенфурт 89 000, Філах 53 000, Велс 53 000, Санк-Пельтен 50 000.

Грошова одиниця: австрійський шилінг = 100 groschen.
Фізико-географічні відомості:

Поверхня нерівна, часто змінюється. На більшій частині держави проходить хребет Альпійських гір: центральна частина - долина річки Дунаю. Найвища точка - Гросглокнер 3797 м. Річки - Дунай, Ін, Мура, Драва. Озера - Нейсіндлер (Фертев), Боден Атерсе.

2.Історичні дані:

- 6-7стст. - заселена німецькими племенами;
 - 955р. - утворена Східна марка герцогства Баварії;
 - 962-1804рр. - у складі Священної Римської Імперії;
 - 1156р. - утворення герцогства Австрії;
 - 1180р. - утворення герцогства Штирії;
 - 1282р. - уведення Габсбургів у Австрії;
 - 1453р. - присвоєння Габсбургам титулу ерцгерцогів;
 - з16ст. - Австрія - центр Австрійського володіння (Австрія, Угорщина, Чехія, Південна Польща, Словенія);
 - 1804р. - утворення Австрійської імперії;
 - 1867р. - змінена на Австро-Угорщину;
 - 1914-1918 - участь в Першій Світовій Війні на боці Троїстого союзу.
- Поразка. Розпад Австро-Угорщини;
- 1938р. - приєднання Австрії до Німеччини;
 - 1945р. - утворення Австрійської республіки;
 - 1955р. - оголошено нейтралітет країни.

3.Форма держави: напівпрезидентська республіка, федеративний устрій. Складається з 9 союзних земель (бундесланд): Відень, Бургенланд (столиця Ейзенштадт), Штірія (Грац), Каринтія (Клагенфурт), Тироль (Інсбрук), Зальцбург (Зальцбург), Верхня Австрія (Лінц), Нижня Австрія (Санк-Пельтен), Форарльберг (Брегенц).

Глава держави: президент, який обирається всенародно на 6 років.

Повноваження:

- кликає сесії парламенту;
- призначає вищих чиновників;

-представляє державу за кордоном;

Законодавча влада.

Федеральні збори: Національна рада (нижня палата) і Бундесрат (верхня палата).

Національна рада складається із членів, які обираються на основі загального, прямого, рівного, виборчого права, шляхом таємного голосування. Бундесрат формується ландтагами. Основна функція - прийняття законів.

Виконавча влада.

Уряд на чолі з канцлером. Призначається президентом і відповідальний перед парламентом. Вирішує основні питання внутрішньої і зовнішньої політики.

4.Інші дані:

Офіційна мова - німецька.

Релігія: переважно католики.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

Валовий внутрішній продукт(далі в тексті ВВП)/чол. = \$22 110.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 4,3%, промисловість - 41,2%, комерція, сфера послуг - 21,8%, інші - 32,7%.

Земельні ресурси: рілля - 18,7%, садо-городня галузь - 1,2%, пасовища - 25 %, ліси - 39,5%, інші - 15,6 %.

Найважливіші рослинні культури: овес, кукурудза, картопля, цукровий буряк, пшениця, яблука, сливи, смородина, ячмінь.

Тваринництво: свинарство, птахівництво, велика рогата худоба (далі в тексті ВРХ).

Корисні копалини: магнезит, графіт, вольфрам, буре вугілля, залізо, нафта, природний газ, цинк, алюміній.

Переробна промисловість: переробка заліза, кольорових металів, сталеваріння, виробництво алюмінію, машинобудування, харчова і текстильна промисловість, пивоваріння, паперова промисловість, виробництво будівельних матеріалів, будівництво, хімічна промисловість.

Шляхи сполучення:

Залізниця - 5800км, більшість електрифіковано.

Шосейні шляхи: 107 600км, з них - 1532км автобанів.Найважливіша судноплавна річка - Дунай. Пристані - Відень, Лінц. Міжнародні аеропорти - Відень, Грац, Лінц, Інсбрук, Зальцбург, Клагенфурт.

Торгівля:

Експорт: корисні копалини, верстати і механізми, обладнання, папір,

деревина.

Імпорт: вугілля, нафта, текстиль, автомобілі, продовольство.

Найважливіші партнери: Німеччина, Італія, Швейцарія, Франція, Англія, Голландія, Словенія, Югославія, США, Швеція, Російська Федерація, Україна, Бельгія.

Тема 6. БЕЛЬГІЯ. КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ

Держава в Західній Європі. Межує з Німеччиною, Нідерландами, Францією, Люксембургом.

1. Географічні дані:

Територія: 30 528 кв. км.

Населення: 10 068 000 чол.

З них: фламандці - 58%, валони - 41 %, інші - 1%.

Густота населення: 329,8 чол./кв. км.

Столиця: Брюссель.

Найважливіші міста: Антверпен - 460 000, Гент - 230 000, Шарлеруа - 207 000, Льеж - 197 000, Брюссель - 136 000 (950 000), Брюге - 117 000, Шербик - 105 000, Намюр - 104 000, Монс - 93 000, Андерлехт - 89 000, Куртре - 76 000, Ла-Лув'єр - 76 000, Остенде - 69 000.

Фізико-географічні відомості:

На заході країни розташована фламандська низовина, яка у східному напрямку переходить у Брабантську горбисту місцевість. На півдні розташований Арденський хребет висотою біля 300 м. Найвища точка: Ботранж - 694 м. Річки: Маас, Шельда, Самбра.

2. Історичні дані:

- Іст до н.е. - у складі Римської Імперії;

- у середні віки в складі Священної Імперії, частково у складі Франції;

- 1566р. - під владою габсбургів;

- 1797 - у складі Франції;

- 1815 - частина королівства Нідерланди;

- 1831 - утворено незалежну державу.

3. Форма держави: Конституційна монархія, федерація. Складається з 3 регіонів (Валонія, Фландрія, Брюссель), які поділяються на 9 провінцій: Західна Фландрія, Східна Фландрія, Ено, Намюр, Люксембург, Льеж,

Лімбург, Антверпен, Брабант.

Глава держави: король, який передає владу у спадщину.

Повноваження:

- затверджує закони і промульгує їх;

- має право розпустити парламент;

- відхиляє недовіру парламенту уряду;

- затверджує міністрів;

- представляє державу за кордоном.

Законодавча влада:

Парламент: Палата представників (нижча) і Сенат (вища). Нижча палата обирається всенародно за пропорційною системою на 4 роки. Сенат формується таким чином: 106 членів обираються загальним голосуванням, 50-провінційними радами, 25- самими депутатами, 1-принц-спадкоємець корони. Правом законодавчої ініціативи володіє уряд і депутати.

Повноваження:

- прийняття законодавчих актів;

- прийняття бюджету;

- затвердження договорів, які накладають зобов'язання на країну у сфері економіки;

- обрання членів Верховного Суду;

- натуралізація.

Виконавча влада:

Рада міністрів на чолі з прем'єр-міністром.

Вирішує питання внутрішньої і зовнішньої політики, фінансів, соціальної сфери і економіки, оборони.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: бельгійський франк = 100 сантимам.

Офіційні мови: фламандська і валонська.

Релігія: католики - близько 97%.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол. = \$20 880.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 2,3%, промисловість - 37,1%, комерція, торгівля, послуги - 20 %, інші - 40,4%.

Земельні ресурси: рілля - 47%, пасовища - 23,3%, ліси - 19,7%, інші - 10%.

Головні рослинні культури: пшениця, ячмінь, овес, жито, цукровий буряк, картопля.

Тваринництво: ВРХ, розведення коней, птахівництво, рибальство, свинарство.

Корисні копалини: вугілля, залізо, кадмій, нафта, природний газ, цинк, мідь, фосфати.

Переробна промисловість: виплавка заліза, виробництво текстилю, цинку, засобів зв'язку, харчова, зоройна, хімічна промисловість, нафтопереробка, деревообробка, суднобудування, машинобудування, виробництво діамантів.

Шляхи сполучення:

Залізничі - 3554 км.

Шосе -122 000, з них автобанів 1631 км.

Державні судноплавні шляхи: 1529 км.

Міжнародні аеропорти: Брюсель, Антверпен, Остенде, Шарлеруа, Льєж.

Порти: Антверпен, Гент, Зебрюге, Остенде, Брюсель.

Торгівля:

Експорт: залізо, сталь, транспортні засоби, текстиль, продукти легкої промисловості, дорогоцінні метали.

Імпорт: автомобілі, механізми, верстати, сировина, фрукти.

Найважливіші партнери: Франція, Англія, Німеччина, Італія, Швейцарія, Швеція, Саудівська Аравія, Голландія.

Тема 7. ВЕЛИКОБРИТАНІЯ. СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

Острівна держава в Західній Європі. Входить у макрорегіон Західної Європи. Межує з Ірландією.

1. Географічні дані:

Територія: 241 752 кв. км.

Населення: 57 998 000 чол., з них: англійці - 85%, шотландці -10%, ірландці і валійці - 2%, інші -3%.

Густота населення: 239,9 чол./кв. км.

Столиця: Лондон.

Найбільші міста: Лондон - 4 300 000(з передмістями 6 905 000), Бірмінгем - 1 009 000(2 667 000), Ліде - 721 000 (2 063 000), Глазго - 684 000 (1 698 000), Шефід - 531 000 (1 313 000), Ліверпуль 479 000 (1 511

000). Брандфорд -477 000, Единбург - 440 000, Манчестер - 435 000 (2 578 000), Бристоль - 397 000, Векфілд - 317 000, Вігн -312 000, Дадлі -311 000, Барнт - 310 000, Ковентрі - 305 000, Сандерленд - 297 000, Кардіф - 296 000, Сефтон - 295 000, Сандвел - 294 000, Донкастер - 293 000, Белфаст - 289 000 (549 000), Стокпорт - 289 000.

Фізико-географічні дані:

Острівна країна, в центрі якої розташовані Пенінські гори. На півночі від Пенінських гір розташована Шотландська височина і гірські масиви: на захід - Кумбрійські гори і Валійські гори, на південь і схід - Середня і Південна Англійська рівнина. На п-ові Корнуол розташована горбиста височина. У Пн. Ірландії навколо озера Лох Ней розташована група пагорбів. Найвища точка Бен-Невіс 1343м. Річки: Темза, Северн, Хамбер, Клайд, Твід. Озеро: Лох Ней.

2. Історичні дані.

-1ст. до н.е. - завойована Римом. Територія Великобританії складала Британський діоцез у складі Гальської префектури;

-5-6стст. - на територію Великобританії проникають племена англів, саксів. Утворення перших королівств: Кортумбрія, Мерсія, Уссек, Сусек, Есек, Східна Англія;

-1066 - нормандське завоювання Англії герцогом Нормандським Вільгельмом;

-1256р. - утворення Парламенту як представницького органа;

-1337-1453 - розв'язання Сторічної війни через територіальні претензії до Франції на Аквітанію, Пуату, Анжу; поразка Англії;

-15 ст. - ліквідація кріпацької залежності;

-1455-1485 - війна червоної і білої троянди (Ланкастери і Йорки). Установлення династії Тюдорів (далекі родичі Ланкастерів);

-16ст. - підсилення нового дворянства. Утворення Англійської церкви;

-1640-1660рр. - Англійська буржуазна революція;

-1688-89рр.- реставрація і переворот, запрошення на престол Вільгельма Оранського;

-18ст. - укріплення позицій Великобританії як найсильнішої колоніальної країни;

-1775-83р. - відділення північноамериканських колоній;

-18-19стст. - зовнішньополітичний курс напрямку проти Франції;

-1914-18 - участь у Першій Світовій Війні на боці Антанті;

-1939-45 - участь у Другій Світовій Війні проти Німеччини.

3. Форма держави: конституційна монархія, складається з 4 конституційних частин: Англія, Шотландія, Пн. Ірландія, Уельс, кожна із яких має унітарний устрій. Англія поділяється на 39 графств, 7 метрополітенських (міських) графств; Шотландія на 9 регіонів і 3 острівні території; Пн.Ірландія - 26 округів; Уельс на 8 графств. З 1999р. відновлено парламент у Шотландії.

Глава держави:

Король, який передає владу у спадщину.

Повноваження і функції (переважно формальні):

-призначає прем'єр-міністра, членів уряду, суддів, вищих офіцерів, дипломатів;

-кликає і розпускає Парламент;

-промульгує закони і має право вето;

-головнокомандувач збройними силами;

-представляє країну у міжнародних відносинах;

-укладає договори, оголошує війну і укладає мир;

-здійснює право помилування.

Законодавча влада:

Парламент (Палата Лордів - вища, Палата Общин - нижча)/

Вибори в Палату Общин здійснюються на основі загального виборчого права кожні п'ять років. Палата Лордів формується із спадкових власників звання лордів. Найбільш важлива функція - прийняття законів, бюджету і контроль за урядом.

Виконавча влада:

Уряд, у складі якого діє вищий орган - Кабінет.

Уряд складається з міністрів та інших членів. Практично здійснює функції глави держави; створює законопроекти; видає урядові акти.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: фунт стерлінг = 100 пенсів.

Офіційна мова - англійська.

Релігія: протестанти (англіканці і присвітеріанці) - 88,5%, католики - 10%, мусульмани, іудеї - 1,5%.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол. = \$17 760.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 2,3 %, промисловість - 35,8%, комерція, обслуговування, посередництво - 16,7 %, інші - 45,2%.

Земельні ресурси: рілля - 28,7%, пасовища - 47,1%, городи - 0,3%, ліси - 8,5 %, інші - 15,4 %. Найважливіші рослинні культури: овес, пшениця, ячмінь, картопля, буряк, зернові, овочі, харчові культури, фрукти. Тваринництво: вівчарство, ВРХ, свинарство, птахівництво, рибальство.

Корисні копалини: нафта, газ, вугілля, сіль, каолін, залізо, гіпс, магнезит, сланці, буре вугілля, калійні солі. За виробництвом електроенергії, яка в основному виробляється на теплових і атомних електростанціях, займає одне з перших місць у світі.

Переробна промисловість: машинобудівна, транспортна, нафтопереробна, хімічна, сталеварна, виплавка заліза та кольорових металів, атомна, електронна, суднобудівна, текстильна, швейна, паперова, поліграфічна, харчова, шкіряна, скляна, фарфорова, керамічна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 17 966 км

Довжина шосейних доріг - 380 682 км, з них автобанів - 3016 км.

Внутрішні судноплавні річки - Темза, Северен, Оус, Трент; велика кількість штучних судноплавних споруджень.

Найважливіші порти: Лондон-Темза, Мілфорд Хевн, Тіс, Гримсбі-Імінген, Единбург -Форс-Порт, Саутгемптон, Ліверпуль, Манчестер, Глазгов-Гринок, Кінгстон, Мідвей, Белфаст, Сандерленд, Свінсі, Ньюпорт, Портсмут, Дувр, Плімут, Фалмоус, Ньюкасл, Кардіф, Престон, Ісвич, Хол, Хартліпул.

Міжнародні аеропорти: Лондон, Глазго, Манчестер, Ліверпуль, Бірмінгем, Брістоль, Ньюкасл, Саутенд-он-Сі, Норвік, Белфаст, Дарлінгтон, Единбург, Лідс, Абердин, Пресвік, Кардіф, Саутгемптон, Плімут, Блекпул, Дербі, Екстер, Хамбесайд, Лід, Бурмомот.

Торгівля:

Експорт: машини та механізми, транспортні засоби, текстиль, одяг, хімічні продукти, нафта, товари щоденного попиту, продовольство.

Імпорт: сировина, машини та механізми, продовольство.

Найважливіші партнери: ФРН, США, Франція, Нідерланди, Швейцарія, Бельгія, Ірландія, Італія, Швеція, Данія, Японія, Канада, Норвегія, Саудівська Аравія.

Автономні утворення :

Гуернсі.

Територія: 72,9 кв.км.

Населення: 61 000 чол.

Густота населення: 905,6 чол./кв.км.

Столиця: Ст.Пітер - 16 000.

Джерсі.

Територія: 116,2 кв.км.

Населення: 84 000 чол.

Густота населення: 725 чол./кв.км.

Столиця: Ст.Хеліс - 28 000.

Збірна назва - Нормандські о-ви.

Господарство: туризм, виноградарство, вирощування овочів, квітникарство, виробництво молока.

Шляхи сполучення: міжнародні аеропорти Алдерні, Ст.Пітер Порт, Джерсі.

Мен.

Територія: 572 кв.км.

Населення: 70 000.

Густота населення: 122 чол./кв.км.

Столиця: Дуглас - 20 000.

Господарство: туризм, зернові, харчові культури, овочі, вівчарство, ВРХ; розвинене рибальство.

Колонії.

Назва	терит. (кв .км)	Насел. (чол.)	Центр (кільк.насел.)	Грошова одиниця
Англія	96	9000	Уоллі 600	карибський долар
Бермуди	53	60 000	Хемілтон 1617	бермудський долар
Територія в Індійському Океані	60	2900		

Тема 8. НІМЕЧЧИНА. ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНИ

Держава в Західній Європі. Входить в макрорегіон Західної Європи. Межує з Австрією, Швейцарією, Францією, Бельгією, Люксембургом, Нідерландами, Данією, Чехією, Польщею.

1. Географічні дані.

Територія: 357 753 кв.км.

Населення: 80 275 000 чол.

З них: німців - 99%, вендів - 1%.

Густота населення: 225 чол. кв./км.

Столиця: Берлін.

Найважливіші міста: Берлін - 3 438 000 чол., Гамбург - 1 661 000, Мюнхен - 1 236 000, Кельн - 955 000, Франкфурт-на-Майні - 647 000, Есен - 626 000, Дортмунд - 600 000, Штутгарт - 584 000, Дюсельдорф - 577 000, Бремен - 552 000, Дуйсбург - 537 000, Гановер - 514 000, Лейпціг - 508 000, Нюрнберг - 495 000, Дрезден - 488 000, Бохум - 397 000, Вуперталь - 384 000, Бейфельд - 320 000, Манхейм - 312 000, Галле - 307 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі Німеччини розташована рівнинна місцевість з великою кількістю озер. До півдня, пересічена великою кількістю річок, рівнина переходить в Середньонімецьку височину, надзвичайно гарну і багату місцевість. В західній частині країни, на південь від долини річки Дунай, розташований Швабсько-Баварський басейн і Альпи. Найвища точка - Зугшпіц (2963м). Найважливіші річки: Рейн, Дінай, Ельба, Одер, Везер, Майн, Саале, Емс, Шпре. Найважливіші озера: Боден, Вюртц, Шиєм, Шверин, Станберг, Амер.

2. Історичні дані:

-1ст. до н.е. - у складі Римської Імперії (частина);

-4-6стст. - територію Німеччини заселяють племена алеманів, баварів, франків;

-6-8стст. - Німеччина у складі Франкської держави;

-843р. - Верденський договір. Утворення Східно-Франкського королівства;

-962р. - утворення Священної Римської Імперії Оттоном Першим,

німецьким королем, шляхом завоювання більшої частини Італії. Початок періоду роздробленості;

- 10-15стст. - загарбання слов'янських земель на Сході;
- 1356р. - Золота Булла. Утворення колегії курфюрстів. Виникнення станової монархії;
- 1518р. - реформація;
- 1524-25рр. - селянська війна в Німеччині;
- 1618-48рр. - участь в Тридцятирічній війні. Протиріччя протестанських і католических держав;
- 18ст. - боротьба між Австрією і Прусією за гегемонію в Німеччині. Централізація окремих земель;
- 1806р. - ліквідація Священної Римської Імперії;
- 1806-15рр. - Рейнський союз під протекторатом Франції;
- 1815р. - Німецький союз під гегемонією Австрії;
- 1870р. - об'єднання Німеччини під гегемонією Прусії;
- 1914-18 - участь в Першій Світовій Війні на боці Троїстого союзу. Поразка;
- 1933р. - встановлення фашистської диктатури;
- 1939-45рр. - розв'язання Другої Світової Війни і поразка в ній. Окупація Німеччини союзниками;
- 1949р. - утворення ФРН, НДР.

3. Форма держави: парламентська республіка, федеративний устрій.

Складається із 16 земель: Баден-Вюртемберг (Штутгарт), Баварія (Мюнхен), Берлін, Бранденбург (Потсдам), Бремен, Гамбург, Гесен(Висбаден), Мекленбург-Предпомеранія (Шверин), Нижня Саксонія (Ганновер), Північний Рейн-Вестфалія (Дюссельдорф), Рейнланд-Пфальц(Майнц), Саар (Саарбрюкен), Саксонія (Дрезден), Саксонія-Ангальт (Магдебург), Шлезвіг-Гольштейн (Кіль), Тюрінгія (Ерфурт).

Глава держави: президент, обирається на 5 років Федеральними Зборами.

Повноваження і функції:

- промульгує закони;
- приймає участь на засіданнях уряду;
- призначає високопоставлених посадових осіб;
- представляє державу в міжнародних відносинах;
- здійснює право помилування.

Законодавча влада:

Парламент - Бундестаг (нижня палата) і Бундесрат (верхня палата).

Бундестаг формується за допомогою загальних виборів на пропорційній основі кожні 4 роки. Бундесрат складають представники земель.

Функції парламенту звичайні для законодавчого органу розвинутих країн.

Законодавчий процес: Бундестаг приймає законопроект і передає на затвердження Бундесрату. При його відхиленні створюється комісія, яка виробляє зміни до цього законопроекту. При повторному розгляді Бундестаг приймає проект. При повторному відхиленні Бундесратом, Бундестаг після обговорення приймає даний проект і надає йому силу закону. Бундестаг контролює уряд шляхом звітів останнього і має право відправити уряд у відставку.

Виконавча влада:

Уряд на чолі з канцлером. Обирається парламентом за пропозицією президента, який висуває кандидатури прем'єр-міністра і міністрів.

Повноваження і функції звичайні для уряду в парламенських республіках:

- право законодавчої ініціативи;
- здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави;
- управління армією, поліцією, спецслужбами.

Роль уряду надзвичайно висока, так як він здійснює більшість функцій по керуванню державою. Найбільше значення у діяльності країни займає Канцлер.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: марка=100 пфенінгам.

Офіційна мова - німецька.

Релігія: протестантів - 44,3%, католиків -35,1%, мусульман - 2,1%, православних - 0,3%, інших - 18,2%.

Господарство: індустріальна країна.

Західна частина (десять земель):

ВВП/чол.=\$20 440.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 2,3%, промисловість - 48,7%, комерція, обслуговування, посередництво - 15,4%, інші - 33,6%.

Земельні ресурси: рілля - 30,8%, сади і городи - 2,1%, пасовища - 21,1%, ліси - 29,6%, інші - 16,4%. Найважливіші рослинні культури:

пшениця, жито, ячмінь, овес, картопля, буряк, зернові, харчові, тютюн, виноград, фрукти. Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, птахівництво. Рибальство. Корисні копалини: калійні солі, буре вугілля, сіль, нафта, газ, пірит, кольорові метали, мідь, кадмій, магній, ртуть, графіт.

Переробна промисловість: машинобудівна, текстильна, залізо- і сталеваріння, виплавка кольорових металів, кораблебудівна, автомобілебудівна, шкіряна, швейна, деревообробна, паперова, харчова (цукрова), виробництво будівельних матеріалів, виплавка алюмінію, нафтопереробна, інформаційна; розвинуте лісництво.

Східна частина:

ВВП/чол.=\$11 118.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 9,7%, промисловість - 69,2%, комерція, обслуговування, посередництво - 19,6%, інші - 1,5%.

Земельні ресурси: рілля - 45%, сади - 2,5%, пасовища - 11,7%, ліси - 27,9%, інші - 12,9%. Найважливіші рослинні культури: картопля, пшениця, ячмінь, льон, буряк, кормовий буряк, фрукти, овочі. Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство, птахівництво, рибальство. Корисні копалини: буре вугілля, сіль, калійні солі, кольорові метали, уран, газ. Велика кількість електроенергії виробляється з бурого вугілля на паливних електростанціях. Переробна промисловість: машинобудівна, текстильна, виплавка кольорових металів і заліза, сталеварна, кораблебудівна, харчова, виробництво будівельних матеріалів, шкіряна, швейна, деревообробна, годинникова, виробництво музичних інструментів і апаратури, іграшок, друкарська, інформаційна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 41 278 км, з них електрифіковано - 14 776 км.

Довжина шосейних доріг - 630 219 км, з них - 10 830 км автобанів.

Найважливіші внутрішні водні траси: Рейн, Майн, Дунай, Ельба, Одер, Везер, Емс. Найважливіші порти: Гамбург, Росток, Вільгельмхавен, Бремен, Бременхавен, Любек, Дуйсбург-Рурпорт, Кельн, Емден, Дюсельдорф, Франкфурт, Кіль, Менхейм, Висмар, Штральзунд.

Міжнародні аеропорти: Франкфурт, Берлін, Дюсельдорф, Гамбург, Штутгарт, Мюнхен, ГанOVER, Бремен, Кельн, Нюрнберг, Лейпціг, Дрезден, Ерфурт, Саарбрюкен.

Торгівля:

Експорт: машини і механізми, транспорт, текстиль, хімічні продукти, фармацевція, буре вугілля, калійні солі, фототехніка, товари щоденного попиту.

Імпорт: нафта, текстильна сировина різного виду, машини, продовольство, боксити.

Найважливіші партнери: Франція, Нідерланди, Італія, Великобританія, США, Бельгія, Швейцарія, Австрія, Японія, Швеція, Іспанія, Югославія, Польща, Чехія, Угорщина, Данія, Боснія-Герцеговина.

Тема 9. ІРЛАНДІЯ. ІРЛАНДСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Західній Європі. Межує з Великобританією.

1. Географічні дані:

Територія: 70 283 кв. км.

Населення: 3547000 чол. (переважно гели).

Густота населення: 50,5 чол/кв. км.

Столиця: Дублін.

Найбільші міста: Дублін - 503 000 (921 000), Корк - 133 000 (171 000),

Лимерик - 56 000 (77 000), Кінгстаун - 55 000, Галвей 47 000, Ватерфорд - 41 000.

Фізико-географічні дані:

Розташована на острові, переважно в рівнинній області. Найвища точка Гарантухіл (1014 м.) Найважливіші річки: Шанон, Баров.

Найважливіші озера: Лау Кориб, Лау Рі, Лау Дерг.

2. Історичні дані:

-4ст. до н.е. - заселена кельтами;

-1ст. до н.е. - ранньофеодальна держава;

-кін.12ст. - завойована Англією;

-16-17стст. - підсилення колонізації;

-18-19стст. - повстання проти Англії;

-1801г. - Англо-Ірландська унія;

-1921г. - надані права домініона Ірландії;

-1949г. - проголошена республіка;

-1973г. - вступила в ЄС.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 26 графств.

Глава держави: президент, який обирається всенародно на 7 років.

Повноваження:

- призначає склад уряду;
- промульгує закони;
- скликає і розпускає парламент;
- призначає парламентські вибори;
- здійснює політику держави.

Законодавча влада:

Парламент: Палата представників (верхня палата), Сенат (нижня палата). Сенатори частково обираються за допомогою непрямих виборів, частково призначаються прем'єром на 5 років. Палата представників обирається загальними виборами за системою пропорційного представництва строком на п'ять років.

Повноваження:

- прийняття законів;
- прийняття бюджету;
- контроль за урядом.

Виконавча влада:

Уряд у складі прем'єра, міністрів.

Повноваження:

- здійснює внутрішню і зовнішню політику держави;
- займається фінансами, економікою;
- контролює адміністративний апарат.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: ірландський фунт = 100 пені.

Офіційна мова - гельська, англійська.

Релігія: католики - 95%, англіканці - 3%, інші - 2%.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.=\$12 100.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 16,5%, промисловість - 28,1%, торгівля, посередництво, комерція - 14,7%, інші - 40,7%.

Земельні ресурси: рілля - 14,3%, пасовища - 69,7%, ліси - 4,5%, інші - 11,5%.

Найважливіші рослинні культури: буряк, картопля, пшениця, ячмінь, ріпа, овес.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, рибальство.

Корисні копалини: цинк, олово, мідь, срібло, барит, сіль.

Переробна промисловість: хімічна, харчова, цементна, текстильна, машино- і кораблебудівна, паперова, деревообробна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниці - 1944 км, з них 37 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг - 92 327 км.

Найважливіший судноплавний шлях - Шенон. Найважливіші порти: Дублін, Корк, Лімерик, Ватерфорд. Міжнародні аеропорти: Корк, Дублін, Шенон.

Торгівля:

Експорт: м'ясо, тварини, продовольство, хімпродукти.

Імпорт: машини і механізми, зернові, залізо, сталь, нафта.

Найважливіші партнери: Великобританія, Німеччина, Франція, США, Голландія, Бельгія.

Тема 10. ЛІХТЕНШТЕЙН. КНЯЗІВСТВО ЛІХТЕНШТЕЙН

Держава в Західній Європі. Межує з Австрією, Швейцарією.

1. Географічні дані:

Територія: 160 кв. км.

Населення: 30 000 чол., переважно німці, австрійці, швейцарці, італійці.

Густота населення: 187 чол./кв. км.

Столиця: Вадуц.

Найбільші міста: Саан - 5083, Вадуц - 4995.

Фізико-географічні дані:

Розташована вздовж р. Рейн, на заході - рівнинна, на сході - гірська область (Альпи). Найвища точка: Наафкопф - 2570 м. Найважливіша річка: Рейн.

2. Форма держави: конституційна монархія, унітарний устрій.

3. Інші дані.

Грошова одиниця: швейцарський франк = 100 рапен.

Офіційна мова: німецька, інші вживані - італійська, французька.

Релігія: католики - 92%.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$36 230.

40% народного господарства займає сільське.

Земельні ресурси: рілля - 25%, пасовища - 31,3%, ліси - 18,7%, інші - 25%.

Найважливіші рослинні культури: кукурудза, картопля, кормові, овес.

Корисні копалини: мармур.

Переробна промисловість: переробка кольорових металів, точна механіка, оптична, керамічна, деревообробна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 18,5 км.

Довжина шосейних доріг - 140 км.

В митній унії з Швейцарією.

Тема 11. ЛЮКСЕМБУРГ. ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ.

Держава в Західній Європі. Межує з Францією, Німеччиною, Бельгією.

1. Географічні дані:

Територія: 2586 кв. км.

Населення: 295 000 чол., з них люксембурців - 91%, німців - 5%, італійців - 3%, французів - 1%.

Густота населення: 152,8 чол./кв. км.

Столиця: Люксембург.

Найбільші міста: Люксембург - 75 000, Ейс-сюр-Алзет - 24 000, Діферданг - 16 000, Дебеланг - 15 000, Пентаж - 12 000.

Фізико-географічні дані: Північну частину займає плоскогір'я Ардени, південна частина - долина річки Саар і Мюзель. Найвища точка - Монде-Холдінген. Найважливіші річки: Саар, Мозель.

2. Форма держави: конституційна монархія, унітарний устрій.

Поділяється на 3 округи.

3. Інші дані:

Грошова одиниця: люксембурзький франк, бельгійський франк.

Офіційна мова: французька, німецька, люксембурзька.

Релігія: католики - 95%, інші - 5%.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$35 260.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 3,2%, промисловість - 42,9%, комерція, послуги, посередництво - 21,7%, інші - 32,2%.

Земельні ресурси: рілля - 22%, пасовища - 27,4%, ліси - 31,7%, інші - 18,9%.

Найважливіші рослинні культури: ячмінь, пшениця, овес, картопля, фрукти, буряк, виноград.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, птахівництво.

Природні ресурси: залізо.

Переробна промисловість: залізо- і сталеварна, переробка кольорових металів, машинобудівна, цементна, хімічна. Розвинуте книгодрукування.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 271 км, з них 197 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 5120 км, з них автобанів - 118 км.

Міжнародний аеропорт - Люксембург.

Торгівля:

Експорт: залізо, вироби із сталі, цемент.

Імпорт: вугілля, залізна руда, кокс, продовольство.

Найважливіші партнери: Німеччина, Франція, Бельгія, США, Великобританія, Канада, Японія.

В митному союзі з Бельгією.

Тема 12. МОНАКО. ПРИНЦИПАТ МОНАКО

Держава в Західній Європі, усередині території Франції, на узбережжі Середземного моря.

1. Географічні дані:

Територія: 1,95 кв. км.

Населення: 30 000, переважно французи, італійці, монегаски.

Густота населення: 15 321 чол./кв. км.

Столиця: Монако.

Найбільші міста: Монте-Карло - 13 154 чол., Ла-Кондамін - 12 675, Монако - 1234.

Фізико-географічні дані: Знаходиться у підніжжя Французьких Альп, на Рів'єрі. Держава складається з трьох міст. Найвища точка - 140м.

Господарство: розвинений готельний, гральний, туристичний бізнес. Найважливіші культури: овочі, фрукти.

Промисловість: харчова, друкарська, кораблебудівна, фармацевтична, парфюмерна.

2. Форма держави: конституційна монархія.

3. Інші дані:

Грошова одиниця: франк = 100 сантимів.

Державна мова: французька.

Релігія: католики.

Шляхи сполучення: довжина залізниць - 1,7км.

Довжина шосейних доріг - 51 км.

Найважливіший порт: Ла-Кондамін.

Торгівля: у митному союзі з Французькою республікою.

Імпорт: товари щоденного попиту, промтовари, продовольство.

Експорт: товари-люкс.

Тема 13. НІДЕРЛАНДИ.

НІДЕРЛАНДСЬКЕ КОРОЛІВСТВО.

Держава у Західній Європі. Межує з Бельгією, Німеччиною.

1. Географічні дані:

Територія: 33 939 кв.км.

Населення: 15 298 000 чол., з них голландці - 88%, фрізи - 11%, фламандці, німці, англійці, французи - 1%.

Густота населення: 451,0 чол./кв.км.

Столиця: Амстердам, резиденція уряду - Гаага.

Найбільші міста: Амстердам - 720 000 (1 080 000), Роттердам 596 000 (1 060 000), Гаага 445 000 (693 000), Утрехт 234 000 (539 000), Ейндховен 195 000(388 000), Гронінген 170 000 (208 000), Тілбург 162 000 (234 000), Апелдоорн 150 000, Харлем 149 000(214 000), Еншхед 147 000

(253 000). Нівмеген 147 000 (246 000), Арнем 133 000 (306 000), Заанстад 132 000, Бреда 128 000 (163 000), Маастріхт 118 000 (164 000), Лейден 114 000 (191 000).

Фізико-географічні дані:

Виключаючи вершину на південному сході країни, яка відноситься до Арденів, територію країни визначає низовина, яка займає 95 % території.

Більш 1/3 країни осушена територія, побудовано велику кількість шлюзів, дамб. Найвища точка - Ваалсеберг (322м). Найважливіше озеро - Ййсел.

2. Історичні дані:

- 1ст. до н.е. - заселена німецькими племенами;

- з 10 ст. - у складі Священної Римської Імперії;

- 15 ст. - володіння Габсбурзького дому, під владою Іспанії;

- 1566р. - Нідерландська буржуазна революція;

- 1795-1806рр. - утворена Батавська республіка підвладна Франції;

- 1806-1815рр. - утворення Голландського королівства під

протекторатом Франції;

- 1810-15рр. - у складі Франції;

- 1815 р. - утворення Нідерландського королівства;

У I і II Світовій Війні нейтральна.

3. Форма держави: конст. монархія, унітарний устрій. Поділяється на 12 провінцій: Лімбург, Пн. Брабант, Гелдерланд, Південна Голландія, Північна Голландія, Зеландія, Гронінген, Дренте, Оверейсел, Утрехт, Флеволандія, Фрісландія.

Глава держави: король, який передає владу у спадщину. Здійснює законодавчу, виконавчу, судову владу.

Повноваження і функції:

- призначає уряд;

- затверджує законопроекти;

- призначає комісарів провінцій.

Законодавча влада:

Генеральні штати, складаються з першої (нижньої) і другої (верхньої) палати. Перша палата обирається загальними виборами за пропорційною системою, друга формується органами управління провінцій.

Виконавча влада:

Уряд відповідальний перед парламентом. Здійснює повноваження в галузі внутрішньої і зовнішньої політики, фінансів, оборони.

4. Інші дані:

Офіційна мова : голландська.

Грошова одиниця: флорин=100 центам.

Релігія: католики - 40%, протестанти - 30%, поза конфесії - 26%, інші - 4%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/на чол. = \$18 840.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 4,4%, промисловість - 35,5%, комерція, обслуговування, посередництво - 18,8%, інші - 41,3%.

Земельні ресурси: рілля - 24,2%, городи - 1%, пасовища - 34,9%, ліси - 8,5%, інші - 31,4%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, картопля, буряк, льон, ячмінь, тех. культури, овочі, фрукти, квіти.

Тваринництво: ВРХ (найбільші надої молока у світі), свинарство, птахівництво, вівчарство. Розвинено рибальство і бджільництво.

Корисні копалини: природний газ, сіль, нафта, вугілля, кадмій.

Переробна промисловість: текстильна, виплавка заліза, алюмінію, кольорових металів, нафтопереробна, машинобудівна, кораблебудівна, харчова, електронна, типографічна, деревообробна, шкіряна, шліфування сирих алмазів.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 2798 км.

Довжина шосейних доріг - 106 708 км, з них 2118 км автобанів.

Найважливіші річкові шляхи - Рейн, Вааль, Маас, Йісельське озеро; багаточисленні штучні водні шляхи. Найважливіші порти і пристані: Роттердам, Амстердам, Імуїден, Тернеузен, Влссінген, Влаардінген.

Міжнародні аеропорти: Амстердам, Роттердам, Ейндховен, Маастріхт.

Торгівля:

Експорт: сільськогосподарська промисловість, машини і прилади, паливо, текстиль, предмети хімічної промисловості.

Імпорт: машини і механізми, нафта, різні сировинні ресурси, продукти хімічної промисловості.

Найважливіші партнери: Німеччина, Бельгія, Франція, Англія, США, Італія, Нігерія, Швеція, Саудівська Аравія.

КОЛОЇ НІДЕРЛАНДІВ.

АРУБА.

Територія: 193 кв. км.

Населення: 71 000 чол., з них негри, мулати - 90%, білі - 10%.

Густота населення: 36971 чол./кв. км.

Центр: Оранжштадт - 20 000.

Релігія: католики - 80%, протестанти - 20%.

АНТИЛЬСЬКІ ОСТРОВИ.

Територія: 800 кв. км.

Населення: 191 000 чол., з них негри, мулати - 90%, білі - 10%.

Густота населення: 238,7 чол./кв. км.

Центр: Вілештадт - 70 000 (150 000 чол.).

Релігія: католики 80%, протестанти - 20%.

Тема 14. ФРАНЦІЯ. ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Західній Європі. Межує з Бельгією, Люксембургом, Німеччиною, Швейцарією, Італією, Монако, Андоррою, Іспанією.

1. Географічні дані:

Територія: 543 965 кв. км.

Населення: 57 372 000 чол., з них французи - 94,7%, німці, іспанці, італійці, араби - 5,3%.

Густота населення: 105, 5 чол. кв/км.

Столиця: Париж.

Найбільші міста: Париж 2 175 000 (9 319 000), Марсель 808 000 (1 230 000), Ліон 422 000(1 262 000), Тулуза (366 000 (650 000), Ніцца 346 000 (517 000), Страсбур 256 000 (338 000), Нант 252 000 (496 000), Бордо 213 000 (696 000), Монпельє 211 000 (248 000), Рен 204 000 (245 000), Сент-Етьєн 202 000 (313 000), Гавр 197 000 (254 000), Реймс 185 000 (206 000), Ліль 178 000(959 000), Тулон 170 000 (438 000), Гренобль 154 000 (405 000), Брест 153 000 (201 000), Дижон 152 000 (230 000), Ле-Ман 148 000 (189 000).

Фізико-географічні дані:

Рельєф країни нерівномірний. Зустрічаються масиви і гірські пасма висотою 3000-4000м, хребти висотою 1000-1500м. Між гірськими місцевостями розташовані великі річкові долини, басейни. Найбільша висота Мон-Блан(4807м). Найбільші ріки: Луара, Гарона, Рона, Сена, Сон, Рейн.

2.Історичні дані:

-Іст. до н.е. - територія Франції завойована Римом. Увійшла до складу Римської Імперії. Утворені Гальський і В'єнський діоцез;

-5ст. - утворилась Франкська держава на чолі з Хлодвігом;

-5-9стст. - існувала Франкська держава, ядром якої була Франція. У період найбільшого розвитку охоплювала майже всю Західну і частину Центральної Європи;

-708-843 р. - правління Карла Великого. Імперія франків;

-843р.- Верденський договір, який поділив Франкську державу на Східно-Франкське королівство, Західно-Франкське королівство, Лотарингію і Італію;

-10ст. - вперше виникла назва "Франція";

-10-12стст. - період роздробленості. Найбільш важливі провінції Бургундія, Шампань, Аквітанія, Тулуза, Бретань;

-1302р. - утворено Генеральні Штати. Виникнення станової монархії;

-1337-1453рр. - Сторічна війна між Англією і Францією за володіння територіями у Франції. Театр війни - Французька територія. Перемога Франції у війні;

-2пол.15ст. - утворення централізованої держави. Правління Людовика Одиннадцятого;

-15-17стст. - період проведення Францією війн за території;

-1494-1559 - Італійська війна, невдала для Франції;

-1618-1648рр. - Тридцятирічна війна. Установлення гегемонії Франції в Європі;

-1624-1642рр. - міністерство кардинала де Ришельє. Установлення абсолютизму у Франції;

-1638-1715рр. - правління Людовика Чотирнадцятого. Апогей абсолютизму у Франції;

-1789-1794рр. - революція у Франції;

1 етап: 14 липня 1789 - здобуття Бастилії;

2 етап: 10 серпня 1792р.- боротьба Жирондистів з Якобінцями;

21 вересня 1792р. Конвент. Скасування королівської влади;

січень 1793 - страта Людовика, короля Франції;

3 етап: 1793-1794рр. - диктатура Якобінців;

-1794р - Термідоріанський переворот;

-1795р. - прийняття Конституції. Заснування Директорії;

-1799р. - консульство Наполеона;

-1802р. - Наполеон довічний консул;

-1804р. - утворення імперії французів;

-1814р. - реставрація Бурбонів;

-1815р. - "Сто днів";

-1815р. - Ватерлоо. Повторна реставрація Бурбонів. Священний союз;

-1830р. - Липнева революція. Луї-Філіп - король Франції;

-1848р. - Революція. Друга республіка. Президент - Наполеон Третій;

-1852р. - Друга Імперія. Імператор Луї-Наполеон Третій;

-1870-1871рр. - Франко-пруська війна. Поразка Франції. Ельзас і Пн.

Лотарингія відійшли до Прусії;

-1914-1918рр. - перша світова війна. Франція - член Антанти.

Поврнення Ельзасу і Пн. Лотарингії;

-1940-1944рр. - окупація Німеччиною;

-1944р. - звільнена від окупації;

-1944-1947рр. - режим тимчасової республіки на чолі з Ш.де Голем;

-1946-58рр. - Четверта республіка;

- з 1958р. - П'ята республіка.

3.Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 22 регіони, які поділяються на 96 департаментів,

заморські департаменти, заморські території. Регіони: Іль-де-Франс

(Париж), Шампань-Ардени(Реймс), Пікардія (Амьєн), Верхня Нормандія

(Руан), Центр (Орлеан), Нижня Нормандія(Кан), Бургундія (Діжон), Норд

(Ліль), Лотарингія (Нансі), Ельзас (Страсбург), Франш-Конте (Безансон),

Рона-Альпи(Ліон), Овернь (Клермон), Землі по Луарі (Нант), Бретань

(Рен), Пуату-Шаранта (Пуатьє), Аквітанія (Бордо), Пд.-Пірінеї (Тулуза),

Лимузен(Лимож), Лангедок-Русильон (Монпельє), Прованс-Лазурний

берег (Марсель), Корсіка (Аячо).

Глава держави: президент, який обирається на 7 років загальними

прямими виборами.

Повноваження і функції:

-забезпечує нормальне функціонування державних органів;

- гарант національної незалежності;
- володіє правом законодавчої ініціативи;
- має право розпустити нижню палату парламенту;
- призначає прем'єр-міністра, членів Ради міністрів, інших вищих чиновників;
- представляє Францію в міжнародних відносинах;
- здійснює право помилування;
- вводить надзвичайний стан при необхідності.

Законодавча влада:

Двопалатний законодавчий орган: національні збори (нижня палата), Сенат (верхня палата).

Вибори в Національні збори побудовані за системою пропорційного представництва, представники обираються всенародно на п'ять років. У Сенаті представлені департаменти та інші території. Сенатори обираються строком на 9 років, з ротацією сенату на 1/3 кожні 3 роки.

Функції:

- прийняття законів;
- прийняття бюджету;
- контроль за урядом.

Виконавча влада: на чолі президент, основний орган - Рада міністрів.

Склад: Прем'єр-міністр, галузеві міністри, державні секретарі.

Функції:

- виконавча і розпорядча діяльність;
- прийняття спеціальних Ордонансів- нормативних актів з силою закону з неурегульованих, переважно економічних, питань;
- організація оборони країни;
- виконання річного бюджету;
- право скликання парламенту;
- контроль за виконанням законів.

Відповідність нормативних актів конституції контролює Конституційна рада.

Законодавчий процес:

Прийняті законодавчим органом закони підписуються Президентом протягом 15 днів. Президент має право вето. Після повторного схвалення Парламентом відхиленого Президентом проекту, Президент повинен його підписати протягом 15 днів.

4.Інші дані:

Грошова одиниця: франк=100 сантимам.

Офіційна мова: французька.

Релігія: католики - 90%, протестанти(гугеноти) - 5%, мусульмани - 3%, інші - 2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.=S 22 300.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 4,6%, промисловість - 36,3%, комерція, послуги, посередництво - 41,1%.

Земельні ресурси: рілля - 31,8%, городи - 2,8%, пасовища - 23,8%, ліси - 26,7%, інші - 14,9%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, ячмінь, кукурудза, цукровий буряк, картопля, жито, соняшники, овес, виноград, льон, тютюн, фрукти, в т.ч. тропічні, овочі, маслини, рис.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, птахівництво, розведення шовкопрядів, рибальство, кролярство.

Корисні копалини: залізо, боксити, калійні солі, уран, вугілля, сіль, сірка, газ, срібло, пірит, цинк, олово, буре вугілля, нафта.

Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, кольорових металів, сталеваріння, виробництво транспортних засобів, засобів розкоші, будівельних матеріалів, інформаційних засобів, хімічна, машинобудівна, текстильна, швейна, харчова, фарфорова, скляна, шкіряна, деревообробна, паперова, атомна, нафтопереробна, цукрова, м'ясна, кораблебудівна промисловість.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 34 070км, з них електрифіковано 12 609 км.

Довжина шосейних доріг: 1 498 500 км, з них 6 827км автобанів.

Найважливіші водні шляхи: Сена, Рейн, Мозель, Уаза, Ена.

Найважливіші порти та пристані: Марсель, Гавр, Дюнкерк, Руан, Нант, Бордо, Страсбур, Булонь, Шербур, Ла-Рошель, Париж, Кале, Сет.

Міжнародні аеропорти: Париж, Бордо, Марсель, Ніцца, Ліон, Тулуза, Аячо, Бастія, Шербур, Базель-Мюльхауз, Страсбур, Кан, Клермон-Феран, Гавр, Бове, Без'є, Брест, Дижон, Монпельє, Морле, Нант, Нім, Перпін'ян, Рен, Ст.Брі, Кемпер.

Торгівля:

Експорт: машини, транспортні засоби, продовольство, хімікати, медикаменти, предмети розкоші, алкоголь.

Імпорт: сировина, паливні засоби, машини та механізми, продовольство.

Найважливіші партнери: Німеччина, Італія, Бельгія, Великобританія, США, Нідерланди, Саудівська Аравія, Швейцарія, Іспанія, Ірак, Алжир, РФ, Україна, Японія, Югославія.

Заморські департаменти:

ФРАНЦУЗЬКА ГВІАНА.

Територія: 91 000 кв.км.

Населення: 115 000 чол., з них негри - 50%, метиси - 25 %, індіанці - 10%, французи - 5%, інші - 10%.

Густота населення: 1,3 чол./кв.км.

Центр: Кайсна.

Релігія: римо-католики.

ГВАДЕЛУПА.

Територія: 1780 кв.км.

Населення: 387 000 чол., з них мулати і негри - 92%, креоли європейського походження - 8%.

Густота населення: 217,4 чол./кв.км.

Центр: Бас-Тере.

Найважливіші міста: Лес-Абімес - 63 000 чол., Ст.Мартин - 29 000, Поїнт-а-Пітре - 26 000, Бас-Тере - 14 000.

Релігія: римо-католики.

МАРТІНІКА.

Територія: 1100 кв.км.

Населення: 360 000 чол., з них негри - 80%, мулати - 11%, азіати - 6%, європейці - 3%.

Густота населення: 326,9 чол./кв.км.

Центр: Форт-де Франс.

Релігія: римо-католики.

РЕЮНЬОН.

Територія: 2512 кв.км.

Населення: 598 000 чол., з них креоли - 70%, європейці, негри, мулати, азіати - 30%.

Густота населення: 238 чол./кв.км.

Центр: Сен-Дені.

Релігія: католики - 90 %, мусульмани - 10%.

Заморські території:

МАЙОТ.

Територія: 374 кв.км.

Населення: 94 000 чол., в основному французи.

Густота населення: 251,3 кв.км.

Центр: Джаоджи - 8 300 чол.

СЕНТ-П'ЄР І МІКЕЛОН.

Територія: 242 кв.км.

Населення: 7 000 чол., в основному французи.

Густота населення: 28,9 чол./кв.км.

Релігія: римо-католики.

Центр: Сен-П'єр - 5 415 чол.

ФРАНЦУЗЬКІ ПІВДЕННІ ТЕРИТОРІЇ.

Територія: 7 567 кв.км.

Населення: 210 чол.

Густота населення: 28,9 чол./кв.км.

Центр: Порт-є-Франс.

ФРАНЦУЗЬКА ПОЛІНЕЗІЯ.

Територія: 4 167 кв.км.

Населення: 199 000 чол.

Густота населення: 47,8 чол./кв.км.

НОВА КАЛЕДОНІЯ.

Територія: 19 103 кв.км.

Населення: 170 000 чол.

Густота населення: 8,9 чол./кв.км.

УОЛЛІС І ФАТУНА.

Територія: 274 кв.км.

Населення: 14 000 чл.

Тема 15. ШВЕЙЦАРІЯ. ШВЕЙЦАРСЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ

Держава в Західній Європі. Межує з Німеччиною, Ліхтенштейном, Австрією, Італією, Францією.

1. Географічні дані:

Територія: 41 293 кв. км.

Населення: 6 908 000 чол., з них швейцарці - 91%, німці - 4%, італійці - 3%, французи - 1%, інші - 1%.

Густота населення: 167,3 чол./кв. км.

Столиця: Берн.

Найбільші міста: Цюріх 344 000(840 000), Базель 175 000(363 000), Женева 170 000(384 000), Берн 130 000(300 000), Лозана 117 000(262 000), Вінтертур 87 000 (108 000), Ст. Гален 72 000 (126 000), Люцерн 59 000 (161 000), Биль 51 000 (83 000).

Фізико-географічні дані:

Гірська країна у середині якої розташований Швейцарський басейн висотою 400-600 м, оточений з північного заходу пасмом гір Юра, а з півдня Альпами. Найбільші в Європі льодовики.

Найвища точка: Дуфуршпіц (4634м). Найважливіші річки: Рейн, Рона, Ін, Аар.

Найважливіші озера: Женевське, Невштател, Боден, Вірвалдштат, Цюріх, Лаго, Магіоре.

2. Історичні дані:

-біля 1ст. - заселена ретами, гелветами;

-5 ст. - територія заселяється бургундами, алеманами;

-10-11стст. - територія поступово увійшла до складу Священної Імперії;

-1291р. - Кантони Швіц, Унтервальден, Урі утворили Швейцарський союз;

-1499р. - Швейцарія фактично незалежна держава;

-16ст. - реформація в Швейцарії;

-1648р. - Швейцарія визнана окремою державою;

-1798-1803рр. - на території Швейцарії утворена Гельветична республіка, залежна від Франції;

-1815р. - оголошено вічний нейтралітет;

-1848р. - Швейцарія перетворилася у союзу державу.

3. Форма держави: парламентська республіка. федеративний устрій. Складається з 26 кантонів і 6 напикантонів.

Глава держави: президент, який обирається Федеральними зборами на рік із числа членів уряду, очолює уряд.

Законодавча влада:

Федеральні збори: Національна рада (нижня палата), Рада кантонів (верхня палата). Національна рада обирається всенародно на основі пропорційного представництва на 4 роки. Рада кантонів формується органами влади кантонів.

Повноваження:

-прийняття законів;

-обрання суду, уряду, канцлера, головнокомандуючого армією;

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-охорона внутрішнього порядку;

-контроль за урядом.

Парламент фактично здійснює функції глави держави.

Виконавча влада:

Федеральна рада у складі 7 чоловік.

Глава - президент, який обирається Федеральними Зборами на 1 рік із числа членів ради. Уряд обирається парламентом на 4 роки.

Повноваження:

-керівництво сферою економіки, фінансів, соціальною сферою;

-оборона;

-зовнішня політика держави.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: швейцарський франк= 100 рарен.

Офіційна мова: німецька, французька. Часто вживається ретороманська.

Релігія: католики - 49%, протестанти - 48%, інші - 3%.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$ 36 230.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 7%, промисловість - 47%, торгівля, обслуговування, посередництво - 46%.

Земельні ресурси: рілля - 9,5%, городи - 0,5%, пасовища - 40,9%, ліси - 26,5, інші - 22,6%. Найважливіші рослинні культури: картопля, жито, пшениця, ячмінь, овес, буряк, фрукти, овочі, виноград, кормові.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, кролярство, вівчарство, бджільництво.

Корисні копалини: сіль, гіпс, вугілля, залізо, асфальт, 79% електроенергії виробляється на гідроелектростанціях.

Переробна промисловість: металообробна, приладобудівна, годинникова, електрохімічна, фармацевтична, текстильна, швейна, харчова, деревообробна, целюлозно-паперова, шкіряна.

Шляхи сполучення:
Довжина залізниць - 6289, більшість електрифіковані.

Довжина шосейних доріг - 71 118 км, з них автобанів 1530км.

Найважливіші річкові порти: Женева, Цюрих, Базель-Мюльхауз, Бери.

Торгівля:

Експорт: машини і механізми, продукти хімічної промисловості, фармацевтика, текстиль. Імпорт: продовольство, сировина, паливо, машини та механізми.

Найважливіші партнери: Німеччина, Франція, Італія, Великобританія, США, Австрія, Нідерланди, Бельгія, Японія, Югославія.

Тема 16. ПІВДЕННА ЄВРОПА

Склад: Іспанія, Італія, Португалія, Андорра, Сан-Марино, Ватикан, Мальта.

Площа: 1 031 тис. кв.км.

Населення: 1 177 258 300.

Найбільші міста: Мадрид 3 010 000 (4 006 000), Афіни 748 000 (3 030 000), Барселона 1 644 000 (2 902 000), Рим 2 804 000, Ліссабон 470 000 (1 612 000), Мілан 1 499 000, Порто 347 000 (1 315 000), Неаполь 1 204 000.

З них монархій: 3 (Іспанія, Ватикан, Андора) - 37,8%;

республік: 5 (Італія, Португалія, Греція, Мальта, Сан-Марино) - 62,5%.

Усі держави унітарні. Особливістю є наявність автономій в Італії (області Вале-д'Аоста, Сицилія, Сардинія, Трентино-Альто-Адідже, Фриулі-Венеція-Джулія). Області в Іспанії наділені статусом автономії і їх статус близький до федеративного.

Найбільша держава за площею Іспанія - 504,8 тис кв.км, за населенням Італія - 57 517 000 (1985).

Держава за площею в тис кв.км:

Іспанія - 504,8;

Італія - 301,3;

Греція - 131,9;

Португалія - 92,4.

Андорра - 0,467;

Мальта - 0,3;

Ватикан - 0,04;

Держави за кількістю населення (чол.):

Італія - 57 517 000;

Іспанія - 39 332 000;

Португалія - 10 464 000;

Греція - 10 300 000;

Мальта - 332 000;

Андорра - 58 000;

Ватикан - 830.

Регіон розвинутий в політичному, економічному і правовому відношенні. Високий ступінь концентрації виробництва (Пн.Італія). Розвинене сільське господарство (Пд.Італія, Іспанія, Греція), туризм.

Регіон найбільш тісно пов'язаний з Західною Європою, як у наші дні, так і протягом всієї історії.

Тема 17. АНДОРРА. КНЯЗІВСТВО АНДОРРА

Держава у Південній Європі. Межує з Іспанією і Францією.

1. Географічні дані:

Територія: 467,8 кв.км.

Населення: 58 000 чол., з них каталонці - 26%, іспанці - 50%, французи - 7%, інші - 17%.

Густота населення: 110 чол./кв.км.

Столиця: Андорра-ла-В'єха.

2. Форма держави: Конституційна монархія (автономне князівство). Функції глави держави здійснюють єпископ Урхельський і Президент Франції. Республіканський лад, унітарний устрій. Територія складається із 7 парафій.

3. Інші дані

Грошова одиниця: французький франк = 100 сантимам, іспанська песета = 100 сентімо.

Офіційна мова: каталонська, вживаються - іспанська, французька.

Релігія: переважно католики.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/чол. = \$21 800.

Земельні ресурси: рілля - 20,8, городнє господарство - 3%, пасовища - 20,8%, ліси - 43,5%, інші - 9,6%.

Найважливіші рослинні культури: жито, картопля, тютюн, виноград.

Тваринництво: велика рогата худоба.

Корисні копалини: велика кількість заліза і алюмінію.

Переробна промисловість: ремісництво, тютюнова, електронна.

Шляхи сполучення: 123,9 км.

Торгівля:

Експорт: дерево, меблі.

Імпорт: паливні матеріали, косметика, побутова хімія, товари народного споживання.

Найважливіші партнери: Франція, Іспанія, Німеччина, Японія.

Тема 18. ВАТИКАН. ДЕРЖАВА-МІСТО ВАТИКАН

Держава на заході м. Рим (Італія).

1. Географічні дані:

Територія: 0,44 кв. км.

Населення: 830 чол., з них італійці - 85 %, інші - 15 %.

Густота населення: 1886,4 чол./кв. км.

2. Форма держави: монархія.

Грошова одиниця: ватиканська ліра = 100 сентесімо, знаходиться в оброті італійська ліра.

3. Інші дані:

Офіційна мова: латинська, італійська.

Релігія: римо-католики.

Господарство: У біржово-фінансовому світі займає друге місце за цінністю валюти і золотому запасу (вартість \$ 12 000 000 000).

Економічні інтереси держави переважно зосереджені в італійських банках і у володіннях землею. Інші прибутки - церковні податки, добровільні грошові надходження, продаж релігійних предметів, виробництво поштових марок, туризм. Є своя радіостанція, газета, залізничний вокзал.

Тема 19. ГРЕЦІЯ. РЕСПУБЛІКА ГРЕЦІЯ

Держава у Пд. Європі. Межує з Албанією, Болгарією, Македонією, Туреччиною.

1. Географічні дані:

Територія: 131 957 кв. км.

Населення: 10 300 000 чол., з них греків - 93%, турків - 3%, інші - 4%.

Густота населення: 78,1 чол./кв. км.

Столиця: Афіни.

Найбільші міста: Афіни 748 000 (3 030 000 чол.), Салоніки 396 000 (706 000), Пирей 196 000, Патра 154 000, Іракліон 115 000, Лариса 113 000.

Фізико-географічні дані:

Рельєф країни визначають гори висотою 1500-2000м і басейни, які знаходяться між ними. Сильно розрізана берегова лінія, яка оточена островами і складає 1500км. Найвища точка г.Олімп (2917м). Найбільші річки Еврос, Стримонас, Акеїос, Аліакмонас, Пінїос, Ахелоос. Найбільші озера: Преспа, Трихоніс, Волві, Вегоритида.

2. Історичні дані:

-2тис. до н.е. - 4ст. до н.е. - період стародавньої Еллади;

-4 ст. н.е. - 15 ст. - у складі Візантії;

-15ст. - під владою Турції;

-1821-1830рр. - Греція незалежна держава (період боротьби за незалежність);

-1862р. - революція, установлення конституційної монархії;

-1912-13рр. - Греція - учасник балканських війн;

-1914-18рр. - член Антанті;

-1924р. - Греція проголошена республікою;

-1935р. - реставрація монархії;

- 1940-44рр. - окупація Греції військами Німеччини та Італії;
- 1967р. - переворот у Греції. Військова диктатура;
- 1974р. - установлення влади громадянського уряду.

3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій.
 Поділяється на 9 регіонів: Фракія, Македонія, Епірос, Фесалія, Греція, Евбея, Пелопонес, Егейські о-ви, Крит.

Глава держави: президент, який обирається на 5 років парламентом.

Повноваження:

- призначає і звільнює уряд;
- скликає сесії парламенту;
- промульгує закони;
- представляє державу в міжнародних відносинах;
- здійснює право помилування.

Законодавча влада:

Палата депутатів, обирається строком на 4 роки.

Повноваження, звичайні для парламенту розвинених країн:

- прийняття законів;
- прийняття державного бюджету;
- контролює уряд.

Виконавча влада:

Уряд складається із прем'єр-міністра, міністрів.

Повноваження:

- керує адміністративним апаратом держави;
- управління економікою, фінансами, обороною;
- контрасигнація актів президента.

4. Інші дані:

Офіційна мова - грецька.

Грошова одиниця: драхма = 100 хеллам.

Релігія: православні - 98%, мусульмани - 1%, інші - 1%.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/чол. = \$7200.

Галузі народного господарства: сільське господарство- 14,1%, комерція, сфера обслуговування, посередництво - 18,1%, інші - 39,7%.

Земельні ресурси: рілля - 21,8%, сади - 7,7%, пасовища - 40,2%, ліси - 20%, інші - 10,3%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, буряк, фрукти, цитрусові, льон, кукурудза, ячмінь, тютюн, картопля, маслини, виноград, сезам, рис, овочі.

Тваринництво: вівчарство, ВРХ, свинарство, конярство, розведення віслюків, птахівництво. Розвинене рибальство.

Корисні копалини: боксити, буре вугілля, магнізит, хром, нікель, мармур, пірит, цинк, антимон, азбест, бентоніт.

Переробна промисловість: текстильна, хімічна, продовольча, переробка кольорових металів, паперова, шкіряна, цементна, виробництво оливкового масла, кораблебудівна.

Шляхи сполучення:

Розвинутий морський транспорт. Довжина залізниць - 2577км.

Довжина шосейних доріг 130 000км, з них 116 км автобанів.

Найважливіші порти: Елесфіна, Істхмія, Салоніки, Патра, Волос, Пирей.

Міжнародні аеропорти: Афіни, Салоніки, Іракліон, Родос, Керкіра, Іонія, Олександрополі, Мітіліні, Кос.

Торгівля:

Імпорт: фрукти, тютюн, виноград, вино, кольорові метали, ізіум, текстиль.

Експорт: машини і механізми, пшениця, паливно-змазувальні матеріали, сировина, продовольство, інші промислові товари.

Найважливіші партнери: Німеччина, Італія, Японія, Франція, Саудівська Аравія, США, Великобританія, Нідерланди, Єгипет, Югославія.

Тема 20. МАЛЬТА. МАЛЬТІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА

Острівна держава в Середземному морі.

1. Географічні дані:

Територія: 316 кв.км.

Населення: 362 000 чол., переважно мальтійці (італійського і арабського походження), англійці.

Густота населення: 1145,6 чол./кв.км.

Столиця: Валетта.

Найважливіші міста: Валетта 9 200, Біркіркара 22 000, Куорі 20 000, Хамрун 14 000, Силема 14 000, Моста 13 000, Вікторія (Рабат) 13 000, Забар 13 000.

Фізико-географічні дані:
Країна знаходиться на скелястих островах, із середземним кліматом при відсутності річок. Найвища точка - 253 м.

2. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій.

3. Інші дані:

Грошова одиниця: мальтійська ліра = 100 центам.

Офіційна мова: мальтійська, англійська.

Релігія: римо-католики - 98%, представники англіканської церкви - 2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$7300.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 3,5%, промисловість - 38,4%, комерція, обслуговування, посередництво - 18,6%, інші - 39,5%.

Земельні ресурси: рілля - 40,6%, городи - 3,1%, інші - 56,3%.
Найважливіші рослинні культури: пшениця, ячмінь, овочі, картопля, фрукти, зернові, квіти, виноград.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, рибальство.

Корисні копалини: сіль.

Переробна промисловість: текстильна, швейна, харчова, друкарська, хімічна, виробництво засобів пересування та їх ремонт, тютюнова, переробка кольорових металів.

Шляхи сполучення:

Довжина шосейних доріг - 1558 км.

Найважливіший порт: Валета.

Міжнародний аеропорт: Луква.

Торгівля:

Експорт: текстиль, продовольство, тютюн, картопля, квіти.

Імпорт: товари щоденного попиту, продовольство, машини, хімічні та паливні продукти.

Найважливіші торгові партнери: Німеччина, Великобританія, Італія, США, Лівія.

Тема 21. ІТАЛІЯ. РЕСПУБЛІКА ІТАЛІЯ

Держава у Південній Європі. Межує з Австрією, Швейцарією, Францією, Сан-Марино, Словенією.

1. Географічні дані:

Територія: 301 302 кв. км.

Населення: 57 517 000 чол., з них італійці - 98 %, фріульці - 0,5%, французи - 0,1%, інші - 1,4%.

Густота населення: 190,9 чол./кв. км.

Столиця: Рим.

Найбільші міста: Рим 2 804 000 чол., Мілан 1 449 000, Неаполь 1 204 000, Турин 1 003 000, Палермо 731 000, Генуя 707 000, Болонья 417 000, Флоренція 413 000, Катанія 366 000, Барі 355 000, Венеція 321 000, Месіна 274 000, Верона 258 000, Таранто 245 000, Трієст 233 000, Падуя 220 000, Кальярі 219 000, Брешия 197 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі країни розташовані Альпи, які захищають найбільш родючу область країни - долину річки По. Від річки По на південь розташовані Апенінські гори. Середня Південна частина країни - район вулканічної небезпеки і землетрусів. Найвища точка Мон-Блан (4807 м). Найважливіші ріки: По, Адідже, Таверне, Арно. Територія омивається Адріатичним (схід) і Середземним (захід) морями. Найважливіші озера: Гарда, Лаго, Могіоре, Трасімено, Болсен.

2. Історичні дані:

- найдавніші племена етруски, лігури, алани;

- 2-1 тис. до н.е. - територія заселена племенами італіків;

- 753р. - заснування міста Рим;

- 5-3 стет. до н.е. - країна являється центром Стародавнього Риму;

- 476р. - падіння Римської імперії;

- 5-8 стет. - підлягає набігам варварів, увійшла до складу Франкської держави. Утворена Папська область;

- 843р. - передана у володіння Лотарю з титулом імператора;

- 962р. - увійшла до складу Священної Римської Імперії (північ і центр);

- 10ст. - утворено Неаполітанське та Сицилійське королівство;

- 14 ст. - утворення міських республік; вихід багатьох з них із складу Священної Римської Імперії;

- 15-16 стет. - боротьба за Італію між Іспанією, Францією, Німеччиною;

- 16 ст. - встановлення влади Габсбургів в південній і частково центр. Італії;

- 1724р. - більша частина Пів. Італії під владою Габсбургів;

-кін.18ст. - 1814 - підвладна Франції;
-1815р. - реставровані окремі держави;
-1861р. - утворення Італійського королівства за ініціативою Сардинії;
-1870р. - приєднання Риму до Італії;
-19-20стст. - боротьба за африканські колонії;
-1914-18 - участь в I світовій війні на стороні Троїстого Союзу, з 1915 на стороні Антанти. Приєднання Пд. Тиролю та Істрії;

-1922р. - встановлення влади фашистів;
-1939-1945рр. - брала участь у II світовій війні на стороні Німеччини;
3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій з наявністю автономних утворень. Поділяється на 20 регіонів: автономні регіони Трентино-Альє-Адідже, Вале-д'Аоста, Сардинія, Сицилія, Фріулі-Венеція-Джулія; інші регіони: Пьемонт, Лигурія, Венеція, Емілія-Романья, Ломбардія, Умбрія, Тоскана, Лацио, Марке, Молізе, Абрुцці, Кампанія, Апулія, Базиликата, Калабрія.

Глава держави: президент, який обирається парламентом на 7 років.

Повноваження:

- призначення строку парламентських виборів;
- має право розпустити парламент;
- призначає деяких високопоставлених посадових осіб;
- володіє правом помилування;
- представляє державу у міжнародних відносинах;
- має право накладати вето на закони;
- промульгує закони.

Законодавча влада:

Парламент, що складається з двох палат:

Сенат (верхня палата) обирається всенародно строком на 5 років за пропорційною системою.

Палата депутатів (нижня палата) обирається всенародним голосуванням строком на 5 років.

Повноваження:

- прийняття законів;
- встановлення бюджету;
- контроль за урядом.

Вцілому, повноваження подібні для законодавчих органів розвинених країн.

Прийняття законів має деякі характерні риси. Законопроект

проходить три читання в обох палатах разом. Після погодження між ними, приймається комісією, яка керує даним законопроектом (якщо законопроект не пов'язаний з конституційними нормами та іншими важливими питаннями).

Виконавча влада:

Рада Міністрів.

Складається з прем'єр-міністра, міністрів. Призначається президентом. Відповідальна перед парламентом.

Повноваження:

- здійснює фактичне керівництво державою;
- управління адміністративними органами;
- участь в законодавчому процесі;
- внутрішня і зовнішня політика.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: ліра = 100 сентесімо.

Офіційна мова: італійська.

Релігія: католики - 99%, інші - 1%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$20510.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 6,9%, промисловість - 43,1%, комерція, обслуговування, посередництво - 20,8%, інші - 29,2%.

Земельні ресурси: рілля - 32,1%, городи - 10,1%, пасовища - 17,5%, ліси - 21,5%, інші - 18,8%. Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, рис, виноград, маслини, цитрусові, фрукти, овочі, тютюн, бавовна, буряк, картопля, кормові. Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, конярство, птахівництво, розведення шовкопрядної гусені, віслюків, косуль. Рибальство.

Корисні копалини: газ, пирит, азбест, боксити, мармур, олово, цинк, вугілля, сіль, калійна сіль, срібло, залізо, мідь, графіт, магнезит, гіпс, флуорит, нафта.

32% електроенергії виробляється на ГЕС.

Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, кольорових металів, сталеварна, транспортна (автомобільна), електронна, машинобудівна, хімічна, текстильна, харчова, виробництво будматеріалів, шкіряна, деревообробна, паперова, швейна, скляна, фарфорова.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 16 066 км, з них 9 512 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг - 305 388 км, з них 6 301 км автобанів.

Найважливіша судноплавна річка країни - По.

Найважливіші порти: Генуя, Трієст, Аугуста, Венеція, Саррох Порто Фоксі, Таранто, Спеція, Равенна, Сіракуза, Савона, Мілазо, Ліворно, Неаполь.

Міжнародні аеропорти: Рим, Милан, Неаполь, Катанія, Венеція, Піза, Болонья, Генуя, Турин.

Торгівля:

Експорт: машини і механізми, текстиль, шкіра, хімічні засоби, нафтопродукти, продовольство.

Імпорт: паливо, продовольство, машини, сировина, хімсировина, товари щоденного попиту.

Найважливіші партнери: Німеччина, Франція, США, Великобританія, Голландія, Швейцарія, Словенія, Саудівська Аравія, Бельгія, Лівія, РФ, Ірак, Хорватія, Боснія, Югославія.

Тема 22. ІСПАНІЯ. КОРОЛІВСТВО ІСПАНІЯ

Держава в Південній Європі. Межує з Андоррою, Францією, Португалією.

1. Географічні дані:

Територія: 504 782 кв. км.

Населення: 39 332 000 чол., з них іспанці - 66%, каталонці - 24%, баски - 2,5%, галісійці - 6%, цигани - 1,5%.

Густота населення: 77 чол./кв. км.

Столиця: Мадрид.

Найбільші міста: Мадрид 3 010 000 (4 006 000), Барселона 1 644 000 (2 902 000), Валенсія 753 000 (921 000), Севілія 683 000 (753 000), Сарагоса 594 000, Малага 522 000, Бильбао 370 000 (853 000), Лас-Пальмас 355 000, Вальядолід 331 000, Мурсія 328 000, Кордова 302 000, Пальма-де-Мальорка 298 000, Віго 276 000, Оспіталет 273 000, Аліканте 265 000, Гранада 255 000, Ла-корунья 247 000, Бадалона 219 000, Вікторія 206 000,

Санта-Круз 200 000.

Фізико-географічні дані:

Переважно скелястий рельєф (Мезета), висота біля 600-800м. З нього підіймається у багатьох місцях гірські масиви та ланцюги раннього і пізнього походження. Гори раннього походження і Мезета розділяють на півночі хвилеобразний басейн р.Ебро, на півдні - Андалузську низовину. По берегу Середземного моря і Атлантичного океану проходить невелика рівнинна смуга. До складу Іспанії входять Канарські острови в Африці. Навища точка - г.Мулхачен 3478м (на континенті), Піко де Теїде 3 718м (Канарські острови). Найважливіші річки: Тахо, Ебро, Дуеро, Гвадалквивир, Гвідіана, Мінью.

2. Історичні дані:

-5-3стст. до н.е. - заселена кельтами;

-1ст. до н.е. - у складі Римської імперії;

-2пол. 5 ст. - заселена вестготами;

-5 ст. н.е. - араби завойовують Іспанію. Кордовський емірат;

-5-8стст. - Реконкіста, Відвоювання Арагону, Кастилії, Навари;

-1479р. - унія між Ізабелою Кастильською і Фердинандом Арагонським. Утворення Іспанського королівства;

-16ст. - утворення колоній в Америці і Азії;

-16-17стст. - Іспанія найбільша морська держава;

-18ст. - установлення династії Бурбонів в Іспанії;

-19ст. - революція в Іспанії.

3. Форма держави: конституційна монархія, унітарний устрій з наявністю автономії. Устрій наближається до федеративного. Складається з 19 автономних регіонів: Мадрид, Кастилія-Леон, Кастилія-Ла-манча, Навара, Арагон, Каталонія, Астурія, Галісія, Естремадура, Андалузія, Ріоха, Країна Басків, Мурсія, Валенсія, Блеарські Острови, Мелілья, Канарські острови, Сеута, Кантабрія.

Глава держави: король.

Повноваження:

-контролює правильне функціонування державних інститутів;

-санкціонує і промульгує закони;

-скликає і розпускає Генеральні Кортеси;

-скликає і розпускає уряд;

-володіє правом помилування;

-представляє країну в міжнародних відносинах.

Законодавча влада:

Генеральні Кортеси складаються з двох палат:

Сенат (верхня палата) - палата територіального представництва, обирається строком на 4 роки.

Конгрес депутатів (нижня палата) обирається загальними виборами на 4 роки.

Повноваження:

-приймає закони;

-приймає бюджет;

-здійснює контроль за урядом;

-схвалює Статут автономій;

-визначає основні напрямки політики;

Виконавча влада:

Рада міністрів.

Голова Ради міністрів призначається королем після схвалення Генеральними Кортесами. Решта членів уряду затверджується королем.

Повноваження:

-керівництво внутрішньою і зовнішньою політикою держави, обороною;

-управління фінансами;

-управління гуманітарною сферою.

Відповідальний перед парламентом.

4. Інші дані:

Офіційна мова: іспанська. Інші уживані мови: баскська, каталонська.

Грошова одиниця: песето=100 центesimo.

Релігія: католики - 99%, інші - 1%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.= \$ 14 020.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 8,4%, промисловість - 35,1, торгівля, обслуговування, посередництво - 23,5%, інші - 33%.

Земельні ресурси: рілля - 31,3, городи - 9,9 %, пасовища - 22%, ліси - 30,5%, інші - 6,3%. Найважливіші рослинні культури: пшениця, яміль, кукурудза, рис, буряк, цитрусові, картопля, соняшники, яблука, маслини, виноград, бавовна, очерет, мигдаль, тютюн, баштанні, банани.

Тваринництво: вівчарство, ВРХ, свинарство, конярство. Рибальство.

Корисні копалини: вугілля, залізо, ртуть, цинк, олово, пірит, калійні солі, сірка, сіль, боксити, срібло, вольфрам, мідь, магнізит, уран, золото, платина. 43% електроенергії виробляється на гідроелектростанціях.

Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, переробка кольорових металів, сталеварна, машинобудівна, виробництво транспортних засобів, суднобудівельна, виробництво сіркової кислоти, хімічна, нафтопереробна, цементна, текстильна, шкіряна і взуттєва, деревообробна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 12 570 км, з них 6426 км. електрифіковано.

Довжина шосейних доріг - 333 961 км, з них автобанів 2700км.

Найважливіші порти: Більбао, Альмерія, Барселона, Картагена, Гійон-Мусел, Санта-Круз (Канари).

Міжнародні аеропорти: Мадрид, Барселона, Севілья, Більбао, Пальма де Майорка, Санта-Круз, Альмерія, Жерона, Ібіза, Малага, Валенсія, Лас-Пальмас.

Торгівля:

Експорт: продовольство, фрукти, текстиль, бавовна, залізна руда, продукти хімічної промисловості, машини і механізми, маслини, вино, нафтопродукти.

Імпорт: машини, механізми, паливо, сировина, продовольство, продукти хімічної промисловості, залізо, сталь.

Найважливіші партнери: Франція, Німеччина, Великобританія, Саудівська Аравія, Італія, Нідерланди, Лівія, Японія, Бельгія, Швейцарія, Аргентина, Алжир.

Тема 23. ПОРТУГАЛІЯ РЕСПУБЛІКА ПОРТУГАЛІЯ.

Держава в Південній Європі. Межує з Іспанією.

1. Географічні дані:

Територія: 92 389 кв. км.

Населення: 10 467 000 чол., з них португальців - 99%, іспанців, африканців - 1%.

Густота населення: 113 чол./кв. км.

Столиця: Лісабон.

Найбільші міста: Лісабон 830 000 (1 612 000), Порто 347 000 (1315 000), Амадора 96 000, Коїмбра 96 000, Брага 90 000, Сетубал 83 000, Віла

Нова де Гая 62 000, Барейро 51 000, Мадейра (Фуншал) 44 000, Алмада 43 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі країни розташована гірська місцевість, яка переходить до півдня в прибережну рівнину, яку відокремлює від розташованої на південному сході гірської місцевості ріка Тахо. До території Португалії відносяться Азорські острови і Мадейра. Найвища точка - г.Естрела 1991м. (на основній території) і Піко 2320 м. (Азорські острови). Найважливіші річки: Тахо, Дуеро, Гвадіана, Миньо.

2. Історичні дані:

- 1 ст. до н.е. - у складі Римської Імперії;
- 5-6стст. - завойована племенами вестготів;
- 1095р. - утворення графства Португалія;
- 1143р. - утворення королівства Португалія;
- 15ст. - початок завоювання колоній;
- 1581-1640рр. - королівство підкоряється Іспанії;
- 1704р. - залежна від Великобританії;
- 19ст. - період революцій;
- 1932р. - установлення фашизму;
- 1947р. - установлення влади всенародного уряду;

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій, з наявністю автономних одиниць. Поділяється на 5 регіонів, які в свою чергу поділяються на 18 дистриктів.

Глава держави: президент обирається всенародно на 4 роки.

Повноваження:

- призначає уряд;
- призначає час виборів в парламент;
- представляє країну за кордоном;
- здійснює право помилування;
- промульгує закони.

Законодавча влада:

Збори республіки, які обираються всенародно строком на чотири роки.

Повноваження звичайні для парламентів розвинених країн:

- прийняття законів;
- прийняття бюджету;
- контроль за урядом.

Виконавча влада: рада міністрів. Складається з голови і міністрів.

Повноваження:

- визначає внутрішню і зовнішню політику країни;
- вирішує питання фінансів та економіки;
- здійснює контрасигнацію актів президента.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: ескудо = 100 сентаво.

Офіційна мова: португальська.

Релігія: католики - 99%, інші - 1%.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.=\$7450

Галузі народного господарства: сільське господарство - 13,1%, промисловість - 38,7%, торгівля, обслуговування, посередництво - 19,1%, інші - 29,1%.

Земельні ресурси: рілля - 32,5%, городи - 6,4%, пасовища - 5,8%, ліси - 39,7%, інші - 15,6%. Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, рис, картопля, південні фрукти, виноград, маслини, овочі, ананаси, банани.

Тваринництво: вівчарство, ВРХ, птахівництво, розведення віслуків.

Корисні копалини: вольфрам, берил, мідь, сіль, пірит, вугілля, уран, буре вугілля, каолін, титан. 73% електроенергії виробляється на гідроелектростанціях. Переробна промисловість: текстильна, швейна, шкіряна, металообробна, машинобудівна, хімічна, цементна, кораблебудівна, виплавка заліза, сталеварна, деревообробна, переробка коркового дерева, вирощування масличової пальми.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 3588км, з них 464км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг - 70 176км, з них автобанів 259 км.

Найважливіші порти: Лісабон, Фару, Порто, Сетобаль, Мадейра (Фуншал).

Міжнародні аеропорти: Лісабон, Фару, Порто.

Торгівля:

Експорт: текстиль, руди, коркове дерево, продовольство, паливні продукти, сировина, машини, вино.

Імпорт: машини і механізми, продовольство, паливні продукти, хімікати, бавовна.

Найважливіші партнери: Німеччина, Великобританія, США, Франція, Італія, Іспанія, Ірак, Голландія, Швейцарія, Бельгія.

ОРЕНДОВАНА ТЕРИТОРІЯ МАКАО

Територія: 18,7 кв. км.

Населення: 395 000, китаїці -98%.

ВВП/чол. = \$ 13 500.

Тема 24. САН-МАРИНО. РЕСПУБЛІКА САН-МАРИНО

Держава в Південній Європі. Межує з Італією.

1. Географічні дані:

Територія: 60,5 кв. км.

Населення: 24 000 чол., переважно італійці.

Густота населення: 362 чол./кв. км.

Столиця: Сан-Маріно (4185).

Фізико-географічні дані:

Розташована в центральній частині Апенінського пів-острова, недалеко від Адриатичного моря на схилі г. Монте-Титано. Найвища точка: г. Монте-Титано (739м).

2. Інші дані:

Грошова одиниця: італійська ліра.

Офіційна мова: італійська.

Релігія: католики.

Господарство: основний прибуток - туризм.

ВВП/чол. \$8356.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, виноград.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство. Корисні копалини: камінь. Переробна промисловість: текстильна, харчова, цементна, керамічна, паперова, шкіряна.

Шляхи сполучення: Сан-Маріно з м. Ріміні (Італія) і Адриатичним узбережжям пов'язує канатна дорога, вертолітне і автобусне сполучення.

Торгівля: У митній унії з Італією. Експорт: пшениця, вино ВРХ, текстиль, шкіра, кераміка, будівельний камінь, марки. Імпорт: продукти харчування, товари щоденного попиту, машини, механізми, транспорт.

Найважливіший партнер: Італія.

Тема 25. ПІВНІЧНА ЄВРОПА

Склад: Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія.

Площа: 1 258 тис. кв. км.

Населення: 23 546 000 чол.

Найбільші міста: Стокгольм 693 000 (1 517 000), Копенгаген 469 000 (1 343 000), Хельсінкі 502 000 (972 000), Осло 473 000 (748 000), Гетеборг 438 000 (704 000).

Всього держав: 5, з них - з монархічною формою правління 3 (Швеція, Данія, Норвегія) - 66,7%; з республіканською - 2 (Фінляндія, Ісландія) - 33,3%.

Усі держави унітарні.

Держави за площею в тис. кв. км:

Швеція 450;

Норвегія 323,9 (387 з архіпелагом Шпіцберген.);

Фінляндія 338,1;

Ісландія 103;

Данія 43,1;

Держави за населенням (чол):

Швеція 8 749 000;

Данія 5 181 000;

Фінляндія 5 055 000;

Норвегія 4 299 000;

Ісландія 265 000.

Регіон розвинений в політичному, економічному, правовому відношенні. Знаходиться в зоні малосприятливих погодних умов. Характерною рисою являється високий життєвий рівень населення.

Виробництво характеризується високою якістю і міцністю (наприклад, продукція компанії Volvo, Husqvarna), що викликано наявністю більш суворих погодних умов, ніж в іншій частині Європи.

Держави регіону пов'язані між собою, крім економічних, політичних, ще й історичними зв'язками. Відомо, що з 14 ст. по 16 ст. усі країни знаходились у стані особистої унії, тобто фактично були об'єднані і перебували під владою Данії. У пізніший історичний період 16-17 ст., 19 ст. Швеція займає домінуюче положення приєднуючи Норвегію, північні

області Німеччини. Цими та іншими факторами пояснюється відносна схожість держав Північної Європи.

Що стосується форми правління, то тут потрібно виділити деякі особливості. Держави, які включали до свого складу, крім етнічних і інші території, зберегли монархічну форму правління (мова йде про Швецію, Данію, Норвегію). Країни, які входили до складу вищезгаданих держав (Ісландія, Фінляндія) прийняли республіканську форму правління. Форма устрою також сформувалась під впливом історичного фактора і являється унітарною.

Тема 26. ДАНІЯ. КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ

Держава в Північній Європі. Межує з Німеччиною.

1. Географічні дані:

Територія: 43 094 кв. км.

Населення: 5 181 000 чол., з них датчани - 96,5%, німці - 1,7%, шведи - 0,4%.

Густота населення: 120,2 чол./кв. км.

Столиця: Копенгаген.

Найважливіші міста: Копенгаген 469 000 (1 343 000), Орхус 271 000, Оденсе 181 000, Ольборг 157 000.

Фізико-географічні дані:

Держава складається з переважно рівнинного п-ова Ютландія і безлічі островів. Найвища точка - Yding Skovhøj 173 м.

2. Історичні дані:

- 5-6 стст. - заселена данами;

- 8-11 стст. - підлягала нападам вікінгів;

- 10 ст. - утворено Датське королівство;

- 11 ст. - об'єднання Данії, Норвегії, Англії королем Кнудом I;

- 1397 р. - об'єднання Данії, Норвегії, Швеції, Ісландії, Фінляндії (Кольмарська Унія);

- 1536 р. - проникнення ідей лютеранства;

- 17 ст. - абсолютизм в Данії;

- 1849 р. - встановлення конституційної монархії;

- 1864 р. - втрата частини Шлезвінга і Гольштейна;

3. Форма держави: конституційна монархія, унітарний устрій.

Поділяється на 14 амтів.

Глава держави: Король.

Повноваження:

- призначає і звільняє членів уряду, високопоставлених посадових осіб;

- розпускає і скликає парламент;

- затверджує закони;

- являється верховним головнокомандуючим;

- має право помилювання і амністії;

- представляє Данію в міжнародних відносинах.

Законодавча влада:

Фолькетинг. Члени Фолькетингу обираються всенародно строком на 4 роки.

Повноваження:

- приймає закони;

- приймає бюджет, затверджує податки, держ. позики;

- контролює діяльність уряду;

- здійснює зовнішню політику;

- формує збройні сили.

Виконавча влада: Рада міністрів, яка здійснює більшість функцій монарха.

Повноваження:

- розробляє законопроекти і видає акти;

- має право надзвичайного скликання парламенту;

- здійснює керівництво усіма відомствами;

- пропонує кандидатури високопоставлених посадових осіб;

- веде зовнішню політику;

- фінанси, економіка, соціальні справи;

- здійснює контрасигнацію актів короля.

Відповідальна перед парламентом.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: датська крона = 100 оре.

Державна мова: датська.

Релігія: 97% протестанти (лютеранці).

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$25 930.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 4,8%, промисловість - 28,5%, комерція, торгівля, сфера послуг - 21,9%, інші - 44,8%.

Земельні ресурси: рілля - 62,4%, сади і городи - 0,3%, пасовища - 6,3%, ліси - 11,6%, інші - 19,4%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, овес, жито, ячмінь, картопля, овочі, цукровий буряк.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, птахівництво, конярство, рибальство.

Корисні копалини: сіль, сірка, вапно, каолін.

Переробна промисловість: харчова, деревообробна, паперова, цементна, нафтопереробна, кораблебудівельна, текстильна, машинобудівна, хімічна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 2476 км, з них 225 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 17 063 км, з них автобанів - 650 км.

Найважливіші порти: Копенгаген, Ольборг, Орхус, Фредериксхавн.

Міжнародні аеротермінали: Копенгаген, Орхус, Ольборг.

Торгівля:

Експорт: масло, сир, яйця, м'ясні консерви і продукти, м'ясо, риба, хімічні продукти, електроніка, текстиль.

Імпорт: механізми, сировина, нафта, хімічні продукти, паливо, залізні руди, сталь, кава, чай, какао.

Найважливіші партнери:

Німеччина, Швеція, Великобританія, Нідерланди, США, Франція, Норвегія, Італія, Фінляндія, Бельгія.

Тема 27. ІСЛАНДІЯ. ІСЛАНДСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Північній Європі. Знаходиться на одноіменному острові.

1. Географічні дані:

Територія: 103 000 кв. км.

Населення: 262 000 чол.

Переважно ісландці - 98%, датчани - 2%.

Густота населення: 2,5 чол./кв. км:

Столиця: Рейк'явік.

Найбільші міста: Рейк'явік 93 000 (124 000), Копавогур 15 000, Акурейрі 14 000, Хавнафйовур 14 000.

Фізико-географічні дані:

Розташована на острові. На півдні і заході острову-прибережна рівнинна зона. Основна частина - гірська, з діючими вулканами. Значна частина країни покрита льодовиками. Велика кількість гейзерів. Найвища точка - г. Гваналдалехнукур (2110 м).

Найважливіша річка - Тюрса.

2. Історичні дані:

- з 9 ст. - заселена норвежцями;

- 1262 - 64 рр. - приєднана до Норвегії;

- 1397 р. - Кольмарська унія;

- 1944 - незалежність.

3. Форма держави: напівпрезидентська (за конституцією парламентська) республіка, унітарний устрій, поділяється на 23 сисла. Законодавча влада:

Альтинг обирається населенням за пропорційною системою на 4 роки. Поділяється на верхню і нижню палати, які при вирішенні найважливіших питань засідають разом.

Повноваження:

- приймає закони;

- приймає бюджет;

- регулює внутрішню політику.

Виконавча влада: Президент, який обирається всенародно.

Повноваження:

- призначає високопоставлених посадових осіб та уряд;

- скликає і розпускає парламент;

- представляє країну в міжнародних відносинах;

- здійснює політику держави у сфері економіки, фінансів;

- керує урядом.

Також діє, відповідальний перед парламентом, Кабінет.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: нова ісландська крона = 100 аура.

Офіційна мова: ісландська.

Релігія: католики - 1%, євангелісти - 96%, інші - 3%.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/чол. = \$23 670.

Господарство побудоване на рибному промислі.

Найважливіші рослинні культури: картопля, ріпа, кормові.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, конярство, розведення хутрових тварин, оленярство. Рибальство.

90% електроенергії вироблено на геотермічній і гідравлічній основі.

Переробна промисловість: рибопереробка, виробництво мінеральних добрив, цементна, друкарська, алюмінієва, машинобудівна.

Шляхи сполучення:

Довжина шосейних доріг: 11 378 км.

Найважливіші порти: Рейк'явік.

Міжнародні аеропорти: Рейк'явік, Егістаір.

Торгівля:

Експорт: риба, рибопродукти, м'ясо.

Імпорт: машини і механізми, продовольство, паливо, риболовні снасті.

Найважливіші партнери: Великобританія, Німеччина, Росія, США, Голландія, Норвегія, Швеція, Данія.

Тема 28. НОРВЕГІЯ. КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ

Держава в Північній Європі. Межує з Швецією, Фінляндією, РФ.

1. Географічні дані:

Територія: 323 887 кв. км.

Населення: 4 299 000 чол.

З них: норвежців - 99%, лапландців, фінів - 1%.

Густота населення: 13,3 чол./кв. км.

Столиця: Осло.

Найбільші міста: Осло 473 000 (748 000), Берген 218 000, Тронхейм 141 000, Ставангер 101 000, Берум 93 000, Крістіансанд 67 000, Тромсø 53 000, Драмен 51 000.

Фізико-географічні дані:

По всій території країни простягаються Скандинавські гори. Рельєф пронизаний великою кількістю глибоких річкових долин. Берегова лінія нерівна, оточена скелястими островами; велика кількість заток. Найвища точка - г. Глітертінд (2470 м).

Наважливіша річка: Глома; озера: Фемунд, Мйоса, Росватнет.

2. Історичні дані:

-8-11 стст. - захоплена племенами вікінгів;

-9-10 стст. - утворення норвезької держави;

-13 ст. - об'єднання країни;

-1262-1264 рр. - приєднання Ісландії;

-1397 р. - Кальмарська унія. Приєднання Норвегії і Данії;

-1537 р. - Норвегія - провінція Данії;

-1814 р. - приєднана до Швеції. Прийнята перша конституція;

-1905 р. незалежність норвезької держави;

-під час другої світової війни окупована Німеччиною.

3. Форма держави: Конституційна монархія, унітарний устрій.

Поділяється на 18 фюльке і столицю.

Глава держави: король, який передає владу у спадщину.

Повноваження короля:

- має право вето на прийняті закони;

- регулює питання торгівлі;

- охорона порядку в країні;

- відкриває сесії парламенту;

- призначає уряд та інших високопоставлених посадових осіб;

- здійснює зовнішню політику.

Законодавча влада: Стортинг, обирається на 4 роки всенародно, за системою пропорційного представництва.

Повноваження:

- видає закони;

- приймає бюджет;

- контролює діяльність уряду.

Під час роботи парламент поділяється на Лагтинг і Одельстинг, які засідають окремо.

Виконавча влада:

Уряд, який на чолі з королем складає Державну раду.

Повноваження:

- здійснює більшість функцій глави держави;

- керує економічною і соціальною політикою держави;

- бере участь в призначенні високопоставлених осіб;

- здійснює контрасигнацію актів короля;

- здійснює міжнародні зв'язки.

Відповідальний перед парламентом.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: крона = 100 оре.

Офіційна мова: бокмальська, ново-норвезька.

Релігія: євангелісти - 98%, католики, іудеї -2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.= \$ 25 800.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 5%, промисловість -37,5%, комерція, обслуговування - 25,3%, інші - 32,2%.

Земельні ресурси: рілля - 2,6%, пасовища - 0,3%, ліси - 27,1%, інші - 70%.

Найважливіші рослинні культури: картопля, ячмінь, овес, пшениця, кормові. Вирощування деревини.

Тваринництво: вівчарство, ВРХ, свинарство, птахівництво, розведення хутрових тварин, оленярство. Рибальство.

Корисні копалини: нафта, газ, титан, молібден, залізо, пірит, магній, тантал, мідь, олово, цинк, кобальт, хром, ванадій, 99% електроенергії виробляється за допомогою гідроелектростанцій.

Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, кольорових металів, машинобудування, суднобудування, електрохімічна, точної механіки, харчова, деревообробна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 4043км, з них 2422 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 89 135 км, з них автобанів 437 км.

Найважливіші порти: Нарвик, Берген, Осло, Ставандер, Киркінес, Крістіанстад, Трондхейм. Міжнародні аеропорти: Осло, Берген, Киркінес, Крістіанстад, Ставандер.

Торгівля:

Експорт: нафта, газ, машини, транспортні засоби, целюлоза, папір, рибопродукти, хімічні продукти, кольорові метали, мінеральні добрива.

Імпорт: машини і механізми, хімзасоби, продовольство, кормові культури, зернові, товари щоденного попиту.

Найважливіші партнери: Великобританія, Швеція, Німеччина, Данія, США, Франція, Фінляндія, Нідерланди, Японія.

КОЛОЇЇ

о.БУВЕТ.

Територія: 58,5 кв. км. Не заселений.

ЯН-МАЙЕН.

14 Територія: 380 кв.км. Населення: постійного нема, переважно робітники метеорологічних станцій.

СВАЛЬБАРД.

Територія: 62,924 кв.км.

Населення: 3116 чол., 1148 норвежців, 1958 росіян, 10 поляків.

Густота населення: 0,05 чол./кв.км.

Центр: Лонгірбен (962 чол.).

Фізико-географічні дані: Архіпелаг з більше 1000 островів, покритий на 60 % льодовиками. Найвища точка - г.Ньютонф'єлет (1750м).

Господарство: добування кам'яного вугілля спільно з Росією.

Шляхи сполучення:

Найважливіший порт і міжнародний аеропорт: Лонгірбен.

Тема 29. ФІНЛЯНДІЯ. ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Північній Європі. Межує з РФ, Швецією, Норвегією.

1.Географічні дані:

Територія: 338 139 кв.км.

Населення: 5 055 000 чол., з них фінів - 93,2%, шведів - 6,6%, лапландців, росіян - 0,2%.

Столиця: Хельсінкі.

Найбільші міста: Хельсінкі 502 000 (972 000), Еспо 179 000, Тампере 175 000 (257 000), Тарну 160 000 (261 000), Ванта 159 000, Оулу 104 000, Ланті 94 000, Куопіо 82 000.

Фізико-географічні дані:

Рельєф характеризується нерівною береговою смугою. Морський берег - піщаний, переходить в горбисту місцевість з більше ніж 10 000 озерами. Найвища точка - г.Халті (1324м). Найважливіші річки: Кемійокі, Олулуйокі, Торніонйокі. Найбільші озера : Саімаа, Інарі, Пайя.

2.Історичні дані:

-1ст. до н.е. - населена суомі;

-12-14стст. - завойована Швецією;

-1809р. - включена до складу Росії;

-1809-1917рр. - Велике князівство Фінляндське у складі Росії;

-1917р. - проголошена незалежність.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій
Поділяється на 12 лянй.

Діють губернські правління. Аландські острови володіють автономією; діє ландетинг і рада з виконавчими функціями.

Глава держави: президент, обирається всенародно на шість років.

Повноваження:

-має право законодавчої ініціативи, володіє право вето;

- затверджує закони;

-має право розпустити парламент;

-призначає і звільнює членів уряду;

-володіє правом помилування;

-оголошує війну і укладає мир.

Законодавча влада:

Едусмунт, обирається всенародно на 4 роки за пропорційною системою.

Повноваження:

-приймає закони;

-приймає бюджет, вирішує питання фінансів, податків, позик;

-контролює діяльність уряду;

-схвалює міжнародні договори.

Виконавча влада: Державна рада.

Повноваження:

-керує адміністративним апаратом;

-здійснює внутрішню і зовнішню політику;

-займається фінансами і економікою.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: марка = 100 пені.

Офіційна мова: шведська і фінляндська.

Релігія: протестанти (євангелісти) - 92,5%, православні - 1,3%, інші - 6,2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$22 980.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 8,3%, промисловість - 35,4%, торгівля, обслуговування, посередництво - 17,8%, інші - 38,5%.

Земельні ресурси: рілля - 8%, ліси - 77,4%, пасовища - 0,6%, інші - 14%.

Найважливіші рослини культури: ячмінь, овес, картопля, цукровий буряк, пшениця, жито.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, конярство, оленярство. Розвинене бджільництво. Рибальство морське, озерне.

Корисні копалини: кобальт, ванадій, мідь, олово, хром, залізо, кадмій.

Виробництво гідроелектроенергії.

Переробна промисловість: деревообробна, паперова, харчова, залізна, сталеварна, виплавка кольорових металів, хімічна, текстильна, машинобудівна, кораблебудівна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 5863 км, з них 1445 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 76 755 км, з них 318 км автобанів.

Внутрішні річкові шляхи: 6100 км; з'єднана каналами озерна система.

Наважливіші пристані: Порво-Сколдвік, Котка, Хельсінкі, Порі, Турку, Раума, Оулу, Наанталі.

Міжнародні аеропорти: Хельсінкі, Мааринхаміна, Порі, Тампере, Турку, Ваа, Оулу.

Торгівля:

Експорт: відходи деревини, папір, целюлоза, кораблі, продукти харчування.

Імпорт: машини, паливо, хімікати, продукти важкої промисловості, продовольство.

Найважливіші партнери: РФ, Швеція, Німеччина, Великобританія, США, Норвегія, Франція, Нідерланди, Данія.

Тема 30. ШВЕЦІЯ. КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ

Держава в Північній Європі. Межує з Норвегією, Фінляндією.

1. Географічні дані:

Територія: 449 964 кв. км.

Населення: 8 749 000 чол.

З них шведів - 97%, лапландців, фінів - 3%.

Густота населення: 19,4 чол./кв.км.

Столиця: Стокгольм.

Найбільші міста: Стокгольм 693 000 (1 517 000), Гетеборг 438 000 (704 000), Малеме 238 000 (458 000), Упсала 178 000, Лінкепінг 129 000, Еребро 124 000, Вастерас 122 000, Неркепінг 121 000, Йенкепінг 113 000, Хельсінборг 112 000, Борае 103 000.

Фізико-географічні дані:

Держава з холодним кліматом, в західній частині якої розташовані Скандинавські гори. На сході невелика прибережна рівнинна зона, яка переходить до півдня в низовину. Південна частина країни вкрита лісом. Найвища точка: г.Кебнекайсе 2132м. Найважливіші річки: Ванери, Ватери, Маларен, Хйалмарен, Сторсейон.

2.Історичні дані:

-5-6стст. - заселяється німецькими племенами;

-8-11стст. - територія Швеції завойована вікінгами;

-11ст. - виникнення королівства Швеції;

-12-14стст. - поступове приєднання Фінляндії;

-1397р. - Кальмарська унія. Об'єднання Данії, Норвегії, Швеції, Фінляндії, Ісландії;

-1523р. - Густав Перший, відокремлення Швеції від Данії;

-16ст. - розповсюдження лютеранства;

-16-17стст. - боротьба за панування в Прибалтиці, Пн.Росії;

-16118-48рр. - участь в тридцятирічній війні в союзі з Францією. Приєднання Бремена, Вердена, Померанії, перемога Швеції;

-1700-21рр. - поразка в північній війні;

-1814р. - приєднання Норвегії;

-1809р. - втрата Фінляндії;

-1905р. - втрата Норвегії.

3.Форма держави: Конституційна монархія, унітарний устрій. Поділяється на 24 лянї.

Глава держави: Король.

Повноваження короля носять символічний характер (відкриває сесії парламенту). Більшість функцій короля здійснює Кабінет Міністрів.

Законодавча влада:

Риксдаг. Депутати обираються загальними виборами на 3 роки. Здійснює звичайні для парламенту функції, а також деякі функції глави держави:

-приймає закони;

-контролює уряд і судові органи;

-приймає бюджет;

-оголошує війну і укладає мир.

Виконавча влада:

Кабінет міністрів, формується парламентом і відповідальний перед ним. Парламент обирає прем'єр-міністра, а останній формує Кабінет, який затверджується парламентом.

Повноваження:

-вирішення основних напрямів економічної, соціальної політичної діяльності в державі;

-призначає високопоставлених посадових осіб, суддів;

-визначає зовнішню політику;

-керує збройними силами;

-право розпускати Риксдаг.

4.Інші дані:

Грошова одиниця: шведська крона = 100 оре.

Офіційна мова: шведська.

Релігія: переважно євангелісти.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол.=\$26 780.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 3,3%, промисловість - 32,2%, торгівля, обслуговування, посередництво - 16,4%, інші - 48,1%.

Земельні ресурси: рілля - 7,3%, пасовища - 1,8%, ліси - 64,2%, інші - 26,7%. Найважливіші рослини культури: ячмінь, овес, пшениця, жито, картопля, буряк, кормові. Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство, птахівництво, розведення хутрових тварин, оленярство. Рибальство.

Корисні копалини: залізо, олово, цинк, мідь, кобальт, нікель, титан, золото, срібло, пірит, вольфрам, магнетит, граніт, кварц, уран, 60% електроенергії вироблено гідравлічним шляхом. Переробна промисловість: виплавка заліза, кольорових металів, сталеварна, машинобудівна, підшипникова, виробництво електродвигунів, деревообробна, целюлозна, паперова, хімічна, текстильна, шкіряна, харчова, будівельна, інформаційна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 11 862 км, з них 7 345 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 135 859 км, з них автобанів 936 км.

Найважливіші порти: Гетеборг, Лулеа, Хельсінкборг, Стокгольм, Неркепінг, Мальме, Тредерборг. Міжнародні аеропорти: Стокгольм, Гетеборг, Мальме, Лулеа, Йонкепінг, Куріна, Неркепінг, Куріна, Сундсвал, Умеа, Вастерас, Ваза.

Торгівля:

Експорт: машини і механізми, транспортні засоби, зброя, сировина, хімічні продукти, целюлоза.

Імпорт: паливо, машини, сировина, продовольство.

Найважливіші партнери: Німеччина, Великобританія, Франція, США, Фінляндія, Норвегія, Данія, Італія, Нідерланди, Бельгія.

Тема 31. ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА

Склад: Угорщина, Словачина, Чехія, Польща, Хорватія, Боснія і Герцеговина, Словенія.

Площа: 661 540 кв.км.

Населення: 75 546 000 чол.

Найбільші міста: Будапешт 2 060 000, Варшава 1 644 000, Прага 1 214 000, Загреб 707 000 (1 650 000).

Усі держави з республіканською формою управління і унітарною формою устрою.

Держави за площею в тис. кв.км:

Польща 312,7;

Угорщина 93,1;

Чехія 78,9;

Хорватія 56,5;

Боснія і Герцоговина 51,1;

Словачина 49,1;

Словенія 20,3.

Держави за населенням (чол.):

Польща 38 418 000;

Угорщина 10 330 000;

Чехія 10 325 000;

Словачина 5 314 000;

Хорватія 4 748 000;

Боснія і Герцоговина 4 441 000;

Словенія 1 979 000.

Регіон в стадії економічного, політичного і правового розвитку. Йде процес інтеграції у європейські політико-економічні структури, а також у військові структури світового значення. У Європейській Економічній Союз (ЄЕС) першими кандидатами прийняті Угорщина, Чехія, Польща, що дає можливість зробити висновок про їх найбільший розвиток і стабільність у регіоні. Ці ж держави 15 березня 1999 року стали членами НАТО. Більшість країн є індустріально-аграрними, розвинений туризм.

В історичному плані тісно пов'язані між собою: Союз Угорщини з Польщею 1370р., утворення Австрійської монархії у 16 ст. (з 1867р. Австро-Угорщина) виступають факторами, які зв'язують держави. Найбільше значення в даному регіоні мало королівство Угорщина, яке включало до свого складу на різних етапах сучасну Угорщину, Словаччину, Хорватію, Трансильванію, Воеводину, частину Словенії, Австрії, Моравію (певний час), а також Підкарпаття.

Регіон цікавий своєю історією, а також сучасними процесами розвитку. Як відомо, із середини 1 тис. н.е. до кінця 1945р. Центральна Європа була "частиною Європи" у плані політичному, економічному, культурному. Цей період став вирішальним у розвитку держав. Велику роль відіграло для сучасних держав перебування у складі Угорського королівства та Австрійської монархії, результатом яких виступає подібність у територіальному устрої, ментальності, вирішенні національних питань, розвитку мов.

Великий відбиток на розвиток держав нанесло їх перебування в "соц.таборі". Опинившись в "чужому" середовищі, держави немало втратили з багатовікових досягнень, але незважаючи на це, за цей період було багато позитивних моментів, які вплинули на розвиток держав. На сьогоднішній день йде процес "реінтеграції в Європу".

Тема 32. БОСНІЯ І ГЕРЦОГОВИНА. РЕСПУБЛІКА БОСНІЯ І ГЕРЦОГОВИНА

Держава в Центральній Європі. Межує з Хорватією, Югославією.

1. Географічні дані:

Територія: 51 129 кв.км.

Населення: 4 441 000 чол.

з них: мусульманські південні слов'яни (боснійці) - 43,7%, серби - 31,4%, хорвати - 17,3%, інші - 5,6%.

Густота населення: 86,9 чол./кв.км.

Столиця: Сараєво.

Найбільші міста: Сараєво 416 000, Бачка-Лука 143 000, Тузла 65 000, Зеница 64 000, Мостар 63 000, Брчко 25 000.

Фізико-географічні відомості:

Переважно гірська місцевість, за виключенням рівнини в районі річки Сава і долини річки Неретва. З північного заходу на південний захід простягається хребет Динарських гір, з багаточисельними гірськими водоймами. Найвища точка г.Маглич (2386м). Найбільші річки: Сава, Дрина, Неретва, Уна, Врбас, Босна. Найбільші водосховища: Яблонцовське, Дринське.

2. Історичні дані:

- в 6-7ст. - заселяється племенами слов'ян;
- 12 ст. - утворено Боснійське князівство;
- 14ст. - засноване королівство, яке включало Герцоговину і Боснію;
- 1463р. - більша частина Боснії увійшла до складу Османської імперії;
- 1482р. - Герцоговина увійшла до складу Османської імперії;
- 1875-78рр. - окупована Австро-Угорщиною;
- 1809р. - анексована Австро-Угорщиною;
- з 1918р. - у складі королівства Сербів, Хорватів, Словенців;
- з 1929р. - у складі Югославії;
- 1941-45рр. - окупована Німеччиною, включена в Хорватську державу;
- 1945р. - нар.республіка в ФНРЮ;
- 1963р. - соц.респ. в СФРЮ;
- 1991р. - оголошено незалежність.

3. Форма держави: республіка, унітарний устрій. Поділяється на 6 районів.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: югославський динар = 100 пара.

Релігія: мусульмани, православні, католики.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

Найважливіші рослинні культури: кукурудза, овес, фрукти, тютюн,

льон, виноград.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство.

Корисні копалини: залізо, буре вугілля, ртуть, цинк, боксити, нафта, газ, сіль, азбест.

Переробна промисловість: виплавка заліза, виробництво сталі, хімічна промисловість, паперова, текстильна, випуск потіонових виробів, переробка алюмінію, машинобудування.

Шляхи сполучення.

Довжина залізниць: 1000 км, з них 750 км електрифіковано.

Міжнародний аеропорт: Сараєво.

Торгівля:

Експорт: тютюн, фрукти.

Імпорт: вугілля, нафта, механізми.

Найважливіші партнери: Хорватія, Словенія, Німеччина, Італія, Македонія.

Тема 33. УГОРЩИНА. УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Центральній Європі. Межує з Україною, Румунією, Югославією, Хорватією, Словенією, Австрією, Словаччиною.

1. Географічні дані:

Територія: 93 036 кв.км.

Населення: 10 310 000 чол.

з них угорців - 96,6%, німців - 1,6%, Словаків - 1,1%, румунів - 0,2%, інші - 0,5%.

Густота населення: 111,5 чол./кв.км.

Столиця: Будапешт.

Найбільші міста: Будапешт 2 076 000 чол., Дебрецен 215 000, Мішкольд 211 000, Сегед 178 000, Печ 169 000, Д'єр 130 000, Ніредьхазо 115 000, Сейкешфегервар 110 000, Кечкемет 105 000, Сомботгей 86 000, Солнок 80 000, Тотобаньо 74 000, Колошвар - 71 000, Бейкейчобо 68 000, Веспрейм 65 000, Егер 63 000, Залагесег 63 000, Дунауйварош 59 000, Шопрон 55 000, Нодьконижо 54 000, Ходмезевашархай 51 000, Шолготоріан 47 000, Озд 44 000, Ерд 43 000, Бойо 39 000, Цеглед 37 000, Козинцборцико 37 000, Сексардь 37 000, Дьендеш 36 000, Орошхазо

35 000, Ойко 34 000, Дюло 34 000, Кишкунфейледьхазо 34 000, Папо 34 000, Вац 34 000, Сентеш 33 000, Хойдубессермень 31 000, Естергом 30 000, Кишкунхолош 30 000, Мошонмодьоровар 30 000, Ясберень 29 000, Комло 29 000.

Фізико-географічні дані:

Країна розташована в басейні Карпат, біля 66% території - рівнина, пересічена пагорбами висотою біля 200м. Найвища точка г.Кекеш (1014м). Найважливіші річки: Дунай, Тиса, Драва, Морац, Кереш, Сомош, Раба. Найважливіші озера: Балатон, Веленцеї, Ферте.

2. Історичні дані:

-896р. - перехід угорців через Карпати. Утворення перших воєводств;

-1000р. - прийняття Іштваном Святим титулу короля. У складі королівства сучасна Угорщина, Хорватія, Словачина, Трансильванія, Закарпаття, Восводина.

-11-16стст. - розвиток угорської держави. Встановлення комітатної системи;

-1370-82рр. - Лойош Перший об'єднує під своїм скипетром Угорщину і Польщу;

-1526р. - Мохачська битва. Угорщина розпадається на три частини. Схід - утворено Трансильванське князівство 1541р., васал Турції. Захід і північ відійшов Габсбургам. Центр - утворено Будишинський пашалик у складі Турції;

-17ст. - вся Угорщина у складі Австрійської монархії;

-1848р. - Революція в Угорщині;

-1867р. - утворення Австро-Угорщини;

-1918р - розпад Австро-Угорщини. Територія Угорщини урізана більше, ніж на 50% Сен-Жерменським (1919р.) і Трианонським (1920р.) мирними договорами;

-1939-45рр. - союзниця Німецького блоку.

3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 19 мед'є, столицю, 23 міст з правом мед'є. Мед'є: Соболч-Сотмар-Берег (Ніредьхазо), Боршод-Обоуй-Земплейн (Мішкольц), Хойду-Бігор (Дебрецен), Хевеш (Егер), Яз-Нодькун-Солнок (Солнок), Бейкеш (Бейкешчобо), Чонград (Сегед), Бач-Кишкун (Кечкемет), Пешт (Будапешт), Нюград (Шолготоріан), Комаром-Естергом (Тотобаньо), Д'єр-Мошон-Шопрон (Д'єр), Фейер (Сейкешфехервар), Шомодь (Копошвар), Толна (Сексард), Веспрейм

(Веспрейм), Золо (Золоестеркег), Бороньо (Печ), Вош (Сомботгей), столиця Будапешт. Право мед'є мають всі центри мед'є, а також міста Надьконіжо, Ходмезевашархей, Дунауйварош, Шопрон.

Глава держави: президент, обирається Державними зборами на 5 років.

Повноваження:

-міжнародне представництво держави;

-призначає строки проведення виборів і плебісцитів;

-пропонує парламенту склад уряду і затверджує міністрів;

-присвоює вищі спеціальні звання;

-має право помилювання.

Законодавча влада:

Державні збори обираються всенародно на 4 роки.

Повноваження:

-прийняття законів;

-прийняття бюджету;

-обрання президента і прем'єр-міністра, членів уряду.

Виконавча влада:

Уряд, складається з прем'єр-міністра, міністрів, міністрів без портфеля.

-управління внутрішньою і зовнішньою політикою;

-керівництво економікою, фінансами і соціальною сферою;

-управління міжнародними зв'язками.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: форінт=100 філерам.

Релігія: католики - 61,5%, реформати - 19,4%, євангелісти - 4,2%, інші - 14,9%.

Національна мова: угорська.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$3010.

Галузі народного господарства: сільське господарство, лісництво - 14,7%, промисловість - 62,6%, будівельна промисловість - 8,4%, транспорт, зв'язок, посередництво - 12,9%, інші - 1,4%.

Земельні ресурси: рілля - 50,5%, сади, виноградники, городи - 6,4%, луки - 13,4, ліс - 17,7%, не оброблена - 12%.

Найважливіші рослини культури: пшениця, кукурудза, буряк, картопля, виноград, фрукти, зернові, овочі, соняшники, ячмінь, овес, рис, льон, тютюн.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, птахівництво, вівчарство, конярство.
Корисні копалини: боксит, буре вугілля, нафта, газ вугілля, уран, бентоніт, пірит, каміння, каолін.

Переробна промисловість: харчова, машинобудівна, хімічна, приладобудівна, текстильна, сталеварна, виплавка заліза, алюмінію, виробництво точних механізмів, інформаційних систем, гуми, пластмаси, фарфорова, скляна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 7707 км, з них 2187 електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 105 930 км, з них автобанів 391 км.

Судноплавні шляхи на Дунаї.

Міжнародний аеропорт: Будапешт.

Торгівля:

Експорт: продовольство, машини і механізми, побутові товари, електроніка, автобуси, будматеріали.

Імпорт: паливо, сировина, машини і механізми.

Найважливіші партнери: РФ, Німеччина, Чехія, Словаччина, Австрія, Україна, Польща, Італія, Словенія, Хорватія, Югославія, Румунія, Франція, Ірак, Швейцарія, Великобританія, Болгарія.

Тема 34. ПОЛЬЩА. ПОЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Центральній Європі. Межує із Словаччиною, Україною, Білорусією, Литвою, РФ, Німеччиною, Чехією.

1. Географічні дані:

Територія: 312 625 кв. км.

Населення: 38 418 000 чол.

з них: поляків - 98%, українців, білорусів, росіян, литовців, словаків, чехів, угорців - 2%.

Густина населення: 122,9 чол./кв. км.

Столиця: Варшава.

Найбільші міста: Варшава 1 644 000, Лодзь 838 000, Краків 744 000, Вроцлав 641 000, Познань 583 000, Гданськ 462 000, Щецин 416 000, Бидгощ 384 000, Катовице 360 000, Люблін 350 000, Белосток 274 000, Ченстохова 259 000, Сосновець 251 000, Гдиня 250 000, Битом 230 000.

Радом 230 000, Глівце 214 000, Кельце 214 000, Забже 203 000, Торун 202 000.

Фізико-географічні дані:

Рельєф країни на півночі і в центрі переважно рівнинний. На північному сході, поблизу моря, знаходиться болотиста Мазурська височина висотою 200-300 м з великою кількістю озер. Велика частина рівнинної місцевості зайнята Польською низовиною. Низовина обмежується з півдня Сілезьким басейном, Судетами, Карпатами, Польською височиною. Найвища точка г. Ріси (2499 м). Найважливіші річки: Вісла, Одра, Буг, Варта. Найважливіші озера: Сніардвське, Марійське, Короновське водосховища, Сулейовське водосховище, Влоцлавекське водосховище.

2. Історичні дані:

-10 ст. - виникнення Польського князівства;

-1015 р. - перетворене в королівство;

-1370-82 рр. - під владою угорського короля Лойоша;

-1385 р. - Кревська унія з Литвою;

-1596 р. - Люблінська унія; у складі Польщі опинилась більша частина України;

-1772, 1793, 1795 - розподіл Польщі між Австрією, Росією, Прусією;

-1807 р. - утворення Варшавського герцогства під протекторатом Франції;

-1815 р. - Віденський конгрес. Розподіл території;

-1918 р. - Польща незалежна держава;

-1939 р. - окупована Німеччиною;

-1945 р. - звільнена від німецької влади.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 49 воєводств.

Глава держави: президент, обирається загальними виборами на 5 років.

Повноваження:

-призначає час виборів;

-здійснює міжнародну політику Польщі;

-пропонує склад уряду;

-контролює місцеві органи влади;

-здійснює право помилування.

Законодавча влада:

Сейм (нижня палата) і Сенат (верхня палата). Обираються всенародно на 4 роки.

Повноваження:

- прийняття законів;
- прийняття бюджету;
- контроль за урядом.

Виконавча влада:

Рада міністрів, складається з прем'єра і міністрів.

Повноваження:

- керівництво адміністративним апаратом;
- здійснення внутрішньої і зовнішньої політики країни;
- управління економікою, фінансами, соціальною сферою.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: злота = 100 грошам.

Офіційна мова: польська.

Віруючі переважно католики.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол. = \$ 1690.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 15,7%, промисловість - 64%, комерція, послуги, посередництво - 17,5%, інші 2,8%.

Земельні ресурси: рілля - 48,4%, городи і сади - 0,9%, пасовища - 13,4%, ліси - 28,4%, інші - 9%. Найважливіші рослинні культури: жито, пшениця, ячмінь, овес, картопля, льон, буряк, кукурудза, тютюн, фрукти, овочі.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство, птахівництво. Рибальство.

Корисні копалини: вугілля, сірка, цинк, алюміній, мідь, срібло, буре вугілля, залізо, сіль, газ, калійна сіль, пірити, барити, кадмій, магній.

Переробна промисловість: виплавка заліза, кольорових металів, машинобудування, виробництво транспортних засобів, будівельних матеріалів та інструментів, текстильна, харчова, деревообробна, електронна, кораблебудівельна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 25 254 км, з них 11 496 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 367 000 км, з них 257 км автобанів.

Найважливіші водні шляхи: Вісла, Одер, Буг, Варта.

Найважливіші порти: Щецин, Гданськ, Гдиня.

Міжнародний аеропорт: Варшава, Гданськ, Краків.

Зовнішня торгівля:

Експорт: електронні механізми, вугілля, коке, цинкові руди, продукти хімічної переробки, кораблі, прилади, текстиль.

Імпорт: нафта і нафтопродукти, залізна руда, пластмаса, хімічні матеріали, механізми і прилади, бавовна, пшениця, м'ясо, рис.

Найважливіші партнери: РФ, Україна, Німеччина, Білорусь, Чехія, Словаччина, Литва, Великобританія, США, Франція, Угорщина, Югославія.

Тема 35. СЛОВАЧЧИНА. СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Центральній Європі. Межує з Угорщиною, Польщею, Чехією, Україною, Австрією.

1. Географічні дані:

Територія: 49 035 кв. км.

Населення: 5 314 000 чол.

з них: словаків - 85,67%, угорців - 10,69%, циган - 1,52%, чехів, мораван, силезців - 1,11%, русинів, українців - 0,58%, німців - 0,1%, інших - 0,3%.

Густота населення: 108,4 чол./кв. км.

Столиця: Братіслава.

Найважливіші міста: Братіслава 447 000, Кошице 241 000, Прешов 93 000, Нітра 91 000, Жиліна 87 000, Банска-Бистриця 85 000, Трнава - 73 000, Мартін 60 000, Тренчин 58 000, Попрад 54 000, Присвідза 54 000.

Фізико-географічні дані:

На заході розташовані Моравські гори і західні хребти Карпат. На півночі і сході розташовані Карпати, які оточують велику кількість різноманітних басейнів. У середній частині країни розташована середня гряда гір. На південному заході і сході розташована невелика смуга низовини. Найвища точка: г. Герлаховський штит 2655 м.

Найважливіші річки: Дунай, Морава, Вах, Нітра, Грон, Іпель, Хорнад, Бодрог, Мара. Найважливіші озера: Оравське водосховище, Липтовська Мара, Шишава.

2. Історичні дані.

- до 833р. - в середній частині існувало Нітранське князівство;

- з 9 ст. - у складі Великоморавійського князівства;
- з 10 ст. - у складі королівства Угорщина;
- з 16 ст. - разом із західною (королівством) Угорщиною у складі Австрійської Монархії;
- з 1919р. - частина федерації Чехословаччини;
- 1939-45рр. - Республіка Словаччина під протекторатом Німеччини;
- з 1945р. - частина відновленої Чехословаччини;
- з 1993р. - самостійна республіка.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 8 країв. Краї: Братіславський, Трнавський, Нїтріанський, Тренчанський, Банскобистрицький, Жилинський, Кошіцький, Прешовський.

Глава держави: президент, обирається всенародно на 5 років.

Повноваження:

- представляє країну в міжнародних відносинах;
- має право розпустити парламент, промульгує закони;
- призначає уряд і високопоставлених посадових осіб;
- оголошує всенародний референдум;
- володіє правом помилування.

Законодавча влада: Народна Рада, обирається всенародно на 4 роки.

Повноваження:

- приймає закони;
- контролює уряд;
- контролює зовнішню політику.

Виконавча влада: уряд, складається із прем'єра, віце-прем'єрів, міністрів, інших членів уряду.

Повноваження:

- управління адміністративним апаратом;
- управління економікою, фінансами, культурою;
- здійснення контрастигнації актів президента.

4. Інші дані:

Державна мова: словацька.

Грошова одиниця: словацька крона = 100 галерів.

Релігія: католики - 60%, греко-католики, протестанти, православні, інші - 40%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$ 1920.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 6%, промисловість - 54 %, торгівля, обслуговування, посередництво -17%, інші - 23%.

Земельні ресурси: рілля - 30%, городи - 2%, пасовища - 12%, ліси - 40%, інші - 16%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, ячмінь, картопля, буряк, виноград, льон, тютюн. Тваринництво: вівчарство, свинарство, ВРХ. Рибальство.

Корисні копалини: залізо, буре вугілля, ртуть, газ, мідь, олово, цинк, магензит, сіль. Переробна промисловість: виплавка заліза, кольорових металів, сталі, машинобудівна, хімічна, деревообробна, паперова, текстильна, харчова, скляна, фарфорова.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 3661 км, з них 1408 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 17 737 км, з них автобанів 200 км.

Судноплавні ріки: Дунай, Морава. Річкові порти: Братіслава, Комарно.

Міжнародні аеропорти: Братіслава, Кошіце, Сліач, П'єштани.

Торгівля:

Експорт: сільськогосподарські машини, дерево, консерви, пиво.

Імпорт: нафтопродукти, залізна руда, продовольство, фрукти.

Найважливіші партнери: Німеччина, Австрія, Польща, Чехія, Китай, Україна, Угорщина, Румунія, РФ.

Тема 36. СЛОВЕНІЯ. СЛОВЕНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Центральній Європі. Межує з Австрією, Італією, Угорщиною, Хорватією.

1. Географічні дані:

Територія: 20 253 кв. км.

Населення: 1 989 000 чол. , переважно словенці, хорвати, угорці.

Густота населення: 98,2 чол./кв. км.

Столиця: Любляна.

Найбільші міста: Любляна 271 000 (305 000), Марібор 104 000 (186 000), Целе 40 000, Крањ 37 000, Веленьє 27 000, Копер 25 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі країни розташовані г.Альпи (Караванкі, Юлійські, Камнікські, Альпи, Погор'є), що знижуються до сходу. На північному сході в районі р. Мура розташована низовина невеликих розмірів. З Юлійських Альп бере свій початок хребет Дінари, що простягається з північного заходу на південний схід. Долина Випава і п-ів Істрія - рівнинна місцевість. Найвища точка Триглав 2863 м. Найважливіші річки: Драва, Сава, Мура, Кулла, Крка, Савинія, Випава. Найважливіша водойма: Бледське озеро.

2.Історичні дані:

- з бет. - заселена слав'янами;
- 7-8стст. - у складі Карантанії;
- 623-658рр.- у складі держави Само;
- 11-13 стст. - утворюється ряд феодалних утворень у складі Священної Римської Імперії (Каринтія, Крайна, част. Штирія);
- з 16 ст. - під владою Австрії;
- 1804-1809рр. - більша частина у складі Ілрійських провінцій Франції;
- з 1918р. - у складі королівства Сербів, Хорватів, Словенців;
- з 1929р. - у складі Югославії;
- 1941-45рр. - окупована Угорщиною, Німеччиною, Італією;
- з 1945р. - нар. республіка у складі ФНРЮ;
- з 1963р. - соц.респ. СФРЮ;
- з 1990р. - оголошено незалежність.

3.Форма держави: Республіка, унітарний устрій. Поділяється на 4 міста, 3 області, які поділені на 27 срезів.

4.Інші дані:

Державна мова: словенська.

Грошова одиниця: толар.

Релігія: переважно римо-католики.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$ 6330.

Найважливіші рослинні культури: виноград, картопля, кукурудза, зернові. Тваринництво: ВРХ, вівчарство. Рибальство.

Корисні копалини: газ, нафта, залізо, ртуть, олово, цинк. Переробна промисловість: виплавка заліза, кольорових металів, сталеварна, хімічна, текстильна, машинобудівна, транспортна (автомобільна - вантажні і легкові автомобілі, вагонобудівна), шкіряна, паперова, харчова, тютюнова.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 1201 км, з них 499 км електрифіковано.
Довжина шосейних доріг: 14 794 км, з них автобанів 56 км.
Розвинуте морське судноплавство. Найважливіші порти: Копер, Піран.

Міжнародний аеропорт: Любляна, Марібор.

Торгівля:

Експорт: машини і механізми, текстиль, вино, пиво.

Імпорт: вугілля, пшениця, цукор.

Найважливіші партнери: Хорватія, Італія, Австрія, Швейцарія, Німеччина, Угорщина, Чехія, Польща, Боснія і Герцоговина.

Тема 37. ХОРВАТІЯ. РЕСПУБЛІКА ХОРВАТІЯ

Держава в Центральній Європі. Межує з Боснією, Югославією, Словенією, Угорщиною.

1.Географічні дані:

Територія: 56 538 кв.км.

Населення: 4 784 000 чол.

з них хорватів - 78,1%, сербів - 12,2%, мусульманських південних слов'ян - 0,9%, угорців - 0,5%, словенців - 0,5%, інших - 7,8%.

Густота населення: 82,8 чол./кв.км.

Столиця: Загреб.

Найбільші міста: Загреб 707 000 (1 650 000), Сплит 189 000 (236 000), Рієка 168 000 (193 000), Осієк 105 000 (158 000), Задар 76 000, Пула 62 000, Карловац 60 000, Славонський Брод 56 000, Дубровнік 50 000, Сисак 46 000, Вуковар 45 000, Вараждин 42 000, Шибеник 41 000.

Фізико-географічні дані:

Територія між рр. Куллою і Савою та рр. Савою і Дравою - рівнинна. В південній частині Дунайської низовини, розташовані гірські височини Біло, Папук.

На заході між Загребом і Вараждином розташована гірська місцевість. Динарські гори направлені з північного заходу на південний схід паралельно морському узбережжю. П-ів Істрія переважно між мм. Задар-Шибеник і перешийок Неретва - рівнинні. До берега примикає

ланцюг островів великих і малих розмірів. Найвища гора - Трогелав 1913м. Найважливіші ріки: Дунай, Драва, Сава, Мура, Кула, Уна, Неретва. Найважливіші водосховища і озера: Дравське, Прецко, Крушиць, Вранське.

2. Історичні дані:

- з 7 ст. - заселена слов'янами;
- з 9ст. - ранньофеодальна Хорватська держава;
- з 925р. - утворено королівство Хорватія;
- з 1102 р. - у складі королівства Угорщини;
- 1526-1804р. - у складі Габсбургської монархії;
- 1804-1867рр. - у складі Австрійської Імперії;
- 1809-1813рр. - частково у складі Ілїрійських провінцій Франції;
- 1848-49рр. - під час революції домоглася автономного статусу;
- 1867-1918рр. - у складі Австро-Угорщини;
- з 1918р. - у складі королівства Сербів, Хорватів, Словенців;
- з 1929р. - у складі Югославії;
- 1941-45рр. - окупована Німеччиною і утворено Вільну державу Хорватія;

- з 1945р. - нар.республіка у складі ФНРЮ;
- з 1963р. - нар. республіка у складі СФРЮ;
- з 1991р. - оголошено незалежність.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій. Складається з 6 областей, які поділяються на 89 районів і столичне місто.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: куна=100 ліпа.

Офіційна мова: хорватська.

Релігія: католиків - 76,5%, православних - 11,1%, протестантів - 11%, мусульман - 1,2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/на чол. = \$ 5205.

Наважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, виноград, буряк, картопля, фрукти.

Тваринництво: свинарство, ВРХ.

Корисні копалини: природний газ, нафта, боксити, буре вугілля, вугілля, залізо, графіт.

Переробна промисловість: кораблебудування, нафтопереробка, машинобудування, тракторобудування, виплавка заліза і алюмінію,

сталеварна, електронна, текстильна, шкіряна, хімічна, цементна, харчова, рибопереробна.

Шляхи сполучення: розвинуте морське судноплавство. Найважливіші порти: Рієка, Сплит, Задар, Шибеник, Дубровник. Міжнародні аеропорти: Загреб, Сплит, Пула, Дубровник.

Торгівля:

Експорт: кораблі, машини і механізми, цемент, різноманітні рибні продукти.

Імпорт: кольорові метали, текстиль, автомобілі.

Найважливіші партнери: Італія, Словенія, Угорщина, Австрія, Німеччина, Чехія, Словаччина, Македонія.

Тема 38. ЧЕХІЯ. ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Центральній Європі. Межує із Словаччиною, Австрією, Німеччиною, Польщею.

1. Географічні дані:

Територія: 78 864 кв. км.

Населення: 10 326 000 чол.

з них: чехи - 81,2%, моравани - 13,2%, словаки - 3,1%, поляки - 0,6%, німці - 0,5%, силезійці - 0,4%, цигани - 0,3%, угорці - 0,2%, інші - 0,5%.

Густота населення: 130,9 чол./кв. км.

Столиця: Прага.

Найбільші міста: Прага 1 214 000, Брно 390 000, Острава 331 000, Пльзень 175 000, Оломоуц 107 000, Усті 106 000, Ліберець 104 000, Градец -Кралево 100 000, Чеське-Будейовіце 97 000, Пардубице 95 000, Злин 83 000.

Фізико-географічні дані:

Територія держави майже з усіх сторін оточена горами висотою близько 1500-2000м. Поділяється Чесько-Моравською височиною на два басейни: Чеський і Моравський. Найвища точка г.Снежка 1602 м. Найважливіші річки: Морава, Ельба, Влтава, Одер, Тая.

Найважливіші водосховища: Слапи, Камікське, Орликське, Храчоушки, Липновське, Млинське.

2. Історичні дані:

- з 7 ст. - у складі держави Само;
- 9 - поч. 10ст. - ядро Великоморавійської держави;
- з 10 ст. -1804р. у складі Священної Римської Імперії;
- 10 ст. - утворення князівства Пржемісловичів;
- 973р. - заснування Празької єпархії;
- 1198р. - утворення спадкового королівства;
- з 1310р. - у володінні Люксембургів;
- з 1348р. - утворення Карлового університету;
- з1356р. - за королями Чехії закріплюються права курфюретів;
- в пер. пол. 15 ст. - здійснився Гуситський рух;
- 1526-1804рр. - у складі Габсбургської монархії;
- 1804-1867рр. - у складі Австрійської імперії;
- 1867-1918рр. - у складі Австро-Угорської імперії;
- з 1918р. - Чехословацька республіка;
- 1938-45рр. - під протекторатом Німеччини;
- 1945-93рр. - відновлена Чехословацька республіка;
- 1993р. - утворена Чеська республіка.

3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій, розглядається проект про встановлення федеративного устрою (Чехія, Прага, Мораво-Силезія). Поділяється на 7 країв і столицю: Північночеський (Усті), Південночеський (Чеське-Будейовіце), Середньочеський (Прага), Західночеський (Плзень), Східночеський (Градец-Кралево), Північноморавський (Острава), Прага, Південноморавський (Брно).

4. Інші дані:

Грошова одиниця: чеська крона= 100 галерів.

Офіційна мова: чеська.

Релігія: переважно католики.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$2440.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 7%, промисловість - 71%, підприємництво, торгівля, послуги - 17%, інші - 5%.

Земельні ресурси: рілля - 40,3%, огородинство - 0,3%, пасовища - 11%, ліси - 33,3%, інші - 15,1%.

Найважливіші рослинні культури: жито, пшениця, овес, ячмінь, цукровий буряк, хміль, картопля, фрукти, льон.

Тваринництво: ВРХ, свилярство, вівчарство, рибальство.

Корисні копалини: вугілля, буре вугілля, графіт, залізни руди, мідь, цинк.

Переробна промисловість: сталеваріння, виплавка заліза, алюмінію, машинобудування, автомобілебудування, хімічна, цементна, фарфорова, скляна (кристаль), текстильна, шкіряна, взуттєва, деревообробна, пивна, харчова галузь.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 9 000 км, з них 2593 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 55 557 км, в тому числі автобанів 393 км.

Найважливіші річкові шляхи: Ельба, Влтава. Пристані: Прага, Мельнік, Усті, Дечин, Конін.

Міжнародні аеропорти: Прага, Брно, Острава, Карлові -Вари.

Торгівля:

Експорт: вугілля, автомобілі, текстиль, взуття, кристаль, пиво, деревина, фарфор.

Імпорт: нафтопродукти, шерсть, овочі, продовольство.

Найважливіші партнери: Німеччина, Австрія, Великобританія, Франція, Італія, Угорщина, Словачина, Польща, Словенія.

Тема 39. ПІВДЕННО-СХІДНА ЄВРОПА

Склад регіону: Албанія, Болгарія, Македонія, Румунія, Югославія.

Площа: 505 тис. кв. км.

Населення: 48 083 000 чол.

Найбільші міста: Бухарест 2 064 000 (з передміст. 2 355 000), Софія 1 141 000, Белград 870 000 (1 470 000), Скоп'є 563 000.

Всього держав: 5.

з них: монархій - 0, республік - 5 (100%).

Держав з федеративною формою устрою - 1 (20%).

З унітарною формою устрою - 4 (80%).

Найбільша держава за територією: Румунія (238 тис. кв. км).

Найбільша держава за кількістю населення: Румунія (23 200 000).

Держави за площею (в тис. кв. км):

Румунія 237,5;

Болгарія 110,9;
Югославія 102,2;
Албанія 28,7;
Македонія 25,7.
Держави за кількістю населення (чол.):
Румунія 23 200 000;
Югославія 10 482 000 ;
Болгарія 9 004 000 ;
Албанія 3 363 000;
Македонія 2 034 000.

Тема 40. АЛБАНІЯ. АЛБАНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава в Південно-східній Європі. Межує з Македонією, Грецією, Югославією.

1. Географічні дані:

Територія: 28 748 кв.км.

Населення: 3 363 000 чол.

з них: албанців - 97%, греків - 0,5%.

Густота населення: 117 чол./кв.км.

Столиця: Тирана.

Найбільші міста: Тирана 244 000, Дурес 85 000, Ельбасан 83 000, Шкодер 82 000, Влере 74 000, Корча 65 000.

Фізико-географічні відомості: переважно горбиста, вкрита лісовими масивами місцевість. Біля 20 % рельєфу займає горбиста прибережна місцевість. Найвища точка в горах Кораб - 2 764м.

2. Історичні дані:

-2 ст. до н.е.-4 ст. н.е. - територія у складі Римської держави;

-395р. - у складі Візантії;

-з 15 ст. - у складі Османської імперії;

-з 1912р. - незалежна держава Албанія;

-1926,27,36 - договори з Італією. Фактична залежність від Італійської республіки;

-1939р. - окупована Італією;

-1943-44рр. - окупована Німеччиною.

- з 1946 р. - проголошена Народна Республіка Албанія.

3. Форма держави: Республіка, унітарний устрій. Складається з 26 округів (rreth) і одного міста з правом округу (qytet).

Вищий орган державної влади - Народні збори. Вищий орган виконавчої влади - Рада Міністрів.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: новий лек=100 гиндарка.

Офіційна мова: албанська.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$ 820.

Земельні ресурси за своїм призначенням поділяються: рілля - 20,8%, сади і городи - 3,5%, ліси - 45,3%, інші - 9,6%.

Найважливіші рослинні культури: кукурудза, пшениця, бобові, картопля, цукровий буряк, тютюн, льон, виноград, тропічні фрукти.

Тваринництво: свинарство, велика і мала рогата худоба. Розвинене рибне господарство.

Корисні копалини: хром, нафта, буре вугілля, мідь, залізо, нікель, кам'яна сіль.

Переробна промисловість: текстильна, шкіряна, цукрова, деревообробна, тютюнова, будівельних матеріалів.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 670 км.

Шосейні дороги: 17 450 км.

Судноплавна ріка - Буне.

Найважливіший порт - Дурес. Міжнародний аеропорт - Тирана.

Торгівля:

Експорт: бітум, хромова руда, залізна руда, мідна руда, нікелева руда, бензин, тютюн, маслинове масло, овочі, фрукти.

Імпорт: верстати та інші механізми, цинк, пшениця, товари щоденного попиту.

Найважливіші партнери: Китай, Чехія, Польща, Німеччина, Югославія, Італія, Македонія, Угорщина.

Тема 41. БОЛГАРІЯ. РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ.

Держава в Південно-східній Європі. Межує з Румунією, Югославією, Грецією, Туреччиною, Македонією.

1. Географічні дані:

Територія: 110 994 кв. км.

Населення: 9 004 000.

З них: болгари - 85,5%, турки - 8,6%, македонці - 2,5 %, інші - 3,4%.

Густота населення: 81,1 чол./кв. км.

Столиця: Софія.

Найважливіші міста: Софія 1 140 000, Пловдив 379 000, Варна 315 000, Бургас 205 000, Русе 205 000, Стара Загора 165 000, Плевен 138 000, Добрич 116 000, Сливен 112 000, Шумен 111 000.

Фізико-географічні відомості: Рельєф країни визначають три великі поясно розташовані місцевості. На півночі знаходиться придунайська низинна місцевість. В центральній частині країни в якості водороздільного служить Балканський хребет, що складається з хребтів Середньої Гори і Старої Планини паралельно розташованих відносно один до одного; перший хребет вкритий лісами. На півдні країни знаходиться масив Ріла-Родопе. Між хребтами Стара Планина і масивом Ріла-Родопе розташована Верхньофракійська низовина. Найвища точка г. Мусала (2925 м). Найважливіші ріки: Дунай, Марица, Іскеро, Струма. Найбільші озера: Студен-Кладенецьке, Іскерське водосховища, Бургаське озеро.

2. Історичні дані:

-1 ст. н.е. - сучасна територія завойована Римською державою;

-з 395р. - у складі Візантії;

-з 7 ст. - осідають племена слов'ян;

-680 р. - утворення Першого Болгарського Царства;

-1018-1187рр. - під владою Візантії;

-1187-1396рр. - Друге Болгарське Царство;

-з кін. 14 ст. - у складі Османської імперії;

-1879р. - князівство васальне Турції;

-1908р. - Третє Болгарське Царство;

-1912-13 рр. - брала участь в Балканських війнах;

-1914-18рр. - в Першій Світовій війні союзниця Німеччини;

-1941-45рр. - в Другій Світовій війні союзниця Німеччини;

-1946р. - проголошена Народна Республіка Болгарія.

3. Форма держави: Республіка, унітарний устрій. Поділяється на 9 областей.

Глава держави:

Президент обирається всенародно строком на 5 років.

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-є верховним головнокомандуючим;

-визначає склад уряду, після узгодження з парламентом;

-має право відкладального вето.

Законодавча влада:

Народні збори складаються із депутатів, які обираються всенародно на 5 років.

-приймає закони і бюджет;

-має право висловити вотум недовіри уряду;

Виконавча влада:

Уряд складається з прем'єр-міністра, міністрів та інших членів уряду. Формується президентом за поданням прем'єр-міністра і затверджується парламентом. Підконтрольний парламенту.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: лева=100стотинок.

Офіційна мова: болгарська.

Релігія: православні - 87%, мусульмани - 12,7%, інші - 0,3%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.= \$ 1330.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 19,4%, промисловість - 63,4%, підприємництво, сфера обслуговування - 17,4%, інші - 2,5%.

Земельні ресурси: рілля - 35,5%, сади і городи - 3,3%, пасовища - 17,4%, ліси - 34,7%, інші - 9,1%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, буряк, картопля, овочі, фрукти, виноград, рис, ячмінь, овес, тютюн, соя, льон, соняшники, троянди.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, розведення буйволів, птахівництво, конярство.

Корисні копалини: вугілля, пірити, молибден, магнезит, цинк, мідь, залізо, сіль, олово, сірка, азбест, нафта, газ.

Переробна промисловість: деревообробна, виробництво паперу, цементу, продуктів харчування, текстилю, заліза, сталі, хімічна промисловість, машинобудування, переробка тютюну, кораблебудування, шкіряна промисловість, виробництво масла троянд.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 4294 км, в тому числі 2650 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 36 930 км, з них автобанів 276 км.

Судноплавна річка (головна) - Дунай.

Найважливіші порти: Бургас, Варна, Русе.

Міжнародні аеропорти: Софія, Бургас, Варна.

Торгівля:

Експорт: сільськогосподарські машини, овочі, фрукти, тютюн, цемент, вино, консерви.

Імпорт: механізми, транспортні засоби, нафтопродукти, текстильні продукти.

Найважливіші партнери: РФ, Німеччина, Польща, Чехія, Словаччина, Україна, Румунія, Угорщина, Італія, Куба, Македонія.

Тема 42. МАКЕДОНИЯ. РЕСПУБЛІКА МАКЕДОНИЯ

Держава в Південно-східній Європі. Межує з Албанією, Югославією, Болгарією, Грецією.

1. Географічні дані:

Територія: 25 713 кв. км.

Населення: 2 034 000 чол., з них македонців - 64,6%, албанців - 21%, турків - 4,8%, румунів - 2,8%, сербів - 2,2%, боснійців - 1,7%, інших - 2,9%.

Густота населення: 79,1 чол./кв. км.

Столиця: Скоп'є.

Найбільші міста: Скоп'є 308 000 (563 000), Бітола 83 000, Прилеп 67 000, Куманово 52 000, Велес 45 000, Орхид 42 000, Штип 42 000.

Фізико-географічні дані:

Виключаючи долину р. Вардар, гірська місцевість. На сході Балканські, на заході Динарські гори. Найвища точка - 2764 м. Найважливіші річки: Вардар, Чорний Дрім. Найважливіші озера: Преспа, Орхид.

2. Історичні дані:

-31 ст. до н.е. - у складі Македонії (історичної);

-1912-13рр. - у результаті Балканської війни частина відійшла Сербії;

-1918р. у складі королівства Сербів, Хорватів, Словенців;

-1929р. у складі Югославії;

-1941-45рр. - окупована Італією і Болгарією;

-1945р. - республіка у складі ФНРЮ;

-1963р. - республіка у складі СФРЮ;

-1991р. - оголошена незалежність.

3. Форма держави: Республіка, унітарний устрій, поділена на 7 районів.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: динар = 100 пара.

Державна мова: македонська.

Релігія: православні, католики, мусульмани.

Господарство: аграрна країна.

Найважливіші рослинні культури: кукурудза, рис, пшениця, бавовна, виноград.

Тваринництво: вівчарство, розведення гусені.

Корисні копалини: хром, залізо, цинк, буре вугілля, мідь.

Переробна промисловість: текстильна, шкіряна, хімічна.

Шляхи сполучення:

Міжнародний аеропорт: Скоп'є.

Довжина залізниць: 922 км.

Шосейні шляхи зруйновані.

Торгівля:

Експорт: текстиль, шкіра, тютюн.

Імпорт: нафта, вугілля, машини.

Партнери: Югославія, Хорватія, Боснія, Болгарія, Албанія, Туреччина.

Тема 43. РУМУНІЯ

Держава в Південно-східній Європі. Межує з Молдовою, Угорщиною, Україною, Болгарією, Югославією.

1. Географічні дані:

Територія: 237 500 кв. км.

Населення: 23 200 000.

з них: румунів - 88,1%, угорців - 7,9%, німців - 1,7%, українців, сербів, хорватів, словаків, чехів, росіян, татарів, греків, турків - 2,3%.

Густота населення: 97,7 чол./кв. км.

Столиця: Бухарест.

Найважливіші міста: Бухарест 2 036 000 (2 355 000), Констанца 350 000, Яси 343 000, Тімішоара 334 000, Клуж-Напока 328 000, Галац 326 000, Брашов 324 000, Крайова 304 000, Плоешті 252 000, Бреїла 235 000, Орадеа 221 000, Бакеу 204 000, Арад 190 000, Пітешти 179 000, Сибіу 170 000, Тиргу-Муреш 164 000, Бая-Марс 149 000, Бузеу 148 000, Сату-Марс - 132 000, Ботошани 126 000, Піатра-Нямц - 123 000, Дробета-Турну-Северин 116 000, Сучава 114 000, Римнику Вільца 113 000, Фокшани 101 000.

Фізико-географічні дані:

На півдні і сході розташована горбиста місцевість, що переходить в низовину. На території країни розташовані Східні та Південні Карпати, що закривають собою Трансильванський басейн, на заході якого розташовані пікоподібні гірські масиви. Найвища точка: Молдовену (2543м). Найважливіші річки: Дунай, Муреш, Сомеш, Олт, Жуї, Сирет, Прут.

2. Історичні дані:

-1 ст. до н.е. - 3 ст. до н.е. - сучасна територія зайнята гето-дакійськими племенами;

-2 ст н.е. - утворена провінція Дакія у складі Римської імперії;

-271р. - римляни покинули територію Дакії. Відбувається поступове завоювання племенами готів, гепідів, аварів.

-6-7стст. - заселяються племенами слов'ян;

-11ст. - частина сучасної території (Трансильванія) у складі Угорщини;

-14ст. - утворення князівств Молдова, Валахія;

-з 16 ст. - Молдова і Валахія васали Османської імперії;

-1859-61рр. - об'єднання Валахії і Молдови;

-з 1881р. - створення королівства Румунії;

-з 1916р. - брала участь в Першій Світовій Війні на стороні Антанти;

-1941-45рр. - в Другій Світовій Війні союзниця Німеччини;

-з 1947р. - Народна Республіка.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 39 жудеців і Бухарест.

Глава держави:

Президент, обирається всенародно на 6 років.

Повноваження:

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-є верховним головнокомандувачем збройних сил ;

-формує склад уряду після узгодження з парламентом;

-має право негайного вето;

Законодавча влада:

Палата депутатів, складається з 260 депутатів і Сенат, який складається з 130 сенаторів.

Повноваження:

-прийняття законів і бюджету;

-право висловлення вотуму недовіри уряду;

Виконавча влада:

Уряд, який формується президентом за поданням прем'єр-міністра з подальшим узгодженням з парламентом. Відповідальний перед парламентом.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: лея=100 бані.

Офіційна мова: румунська.

Інші вживані мови: угорська, німецька, українська, ідиш.

Релігія: православні, католики.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.=\$1090.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 16%, промисловість - 72%, торгівля, обслуговування, посередництво -6%, інші - 6%.

Земельні ресурси: рілля - 42,6%, городи - 3,2%, пасовища - 19,2%, ліси - 27,5%, інші - 7,5%. Найважливіші рослинні культури: кукурудза, пшениця, ячмінь, буряк, картопля, соняшник, овес, рис, льон, зернові, тютюн, соя, фрукти, овочі, виноград, кормові культури. Тваринництво: вівчарство, птахівництво, ВРХ. Рибальство.

Корисні копалини: газ, нафта, вугілля, залізо, мідь, олово, цинк, пірит, буре вугілля, сіль, боксити, вісмут, срібло, золото, хром, молібден, вольфрам, уран, ртуть. Переробна промисловість: виплавка кольорових металів, заліза, алюмінію, сталеварна, машинобудівна, виробництво транспортних засобів, хімічна, виробництво будматеріалів, скляна, фарфорова, шкіряна, текстильна, деревообробна, паперова, мебельна, харчова.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 11 348 км, з них 3550 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 72 816 км, з них автобанів 113 км.

Найважливіша судноплавна ріка: Дунай.

Порти: Констанца, Галац, Бреїла, Суліна, Джурджу. Міжнародний аеропорт: Бухарест, Арад.

Торгівля:

Експорт: засоби для добування нафти, дерево, електродвигуни, текстиль, зернові, цемент, машини, товарні вагони, продукти хімічної промисловості, продукти харчування. Імпорт: машини і механізми, залізна руда, кокс, сталеві матеріали. Найважливіші партнери: РФ, Україна, Німеччина, США, Китай, Чехія, Словаччина, Італія, Франція, Молдова, Угорщина, Югославія, Польща.

Тема 44. ЮГОСЛАВІЯ.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА ЮГОСЛАВІЯ

Держава в Південно-східній Європі. Межує з Хорватією, Болгарією, Боснією і Герцоговиною, Румунією, Угорщиною, Албанією.

1. Географічні дані:

Територія: 102 173 кв.км.

Населення: 10 482 000 чол.

Переважно серби, чорногорці, угорці, хорвати, румуни.

Густота населення: 102,6 чол./кв.км.

Столиця: Белград.

Найбільші міста: Белград 870 000 (1 470 000), Нови-Сад 170 000 (258 000), Ниш 161 000 (229 000), Подгориця 118 000 (132 000), Суботица 1000 000 (155 000), Крагуєвац 87 000 (147 000), Зренянин 81 000 (139 000).

Фізико-географічні дані:

Дунайська низовина простягається до району між рр. Сава-Дунай, а по долині річки Морава відходить далеко углиб країни. Від р. Морави на захід простягаються Динарські гори, через територію Чорногорії аж до Адриатики. На сході простягаються передгір'я Балканських гір. Найвища точка в хребті Мокра (2755м). Найбільші ріки: Дунай, Сава, Тиса, Морава, Дрина, Темеш. Найбільше водосховище: Пивське. Найбільше озеро: Шкодерське.

2. Історичні дані:

-з 7 ст. - заселена слов'янами;

-з 12 ст. - утворено Сербське князівство;

-з 1217 р. - Сербія стає королівством;

-1389р. - Сербія у складі Османської імперії;

-1499р. - Чорногорія у складі Османської імперії;

-1796р. - Чорногорія має фактичну незалежність;

-1804-13рр. - Перше сербське повстання за незалежність;

-1825р. - Друге сербське повстання за незалежність;

-1830-33рр. - Сербія стає князівством васальним Турції;

-1852р. - утворення Чорногорського князівства;

-1878р. - Сербія стає незалежною від Турції;

-1882р. - відновлено королівство Сербія;

-1910р. - утворено королівство Чорногорія;

-1912-13рр. - Чорногорія і Сербія учасники Балканських війн;

-1914-18рр. - Чорногорія бере участь у Першій світовій війні на стороні Антанти;

-1915-1918рр. - Сербія окупована Австро-Угорщиною;

-1918р. - утворені королівства Сербів, Хорватів, Словенців;

-1929р. - утворення Югославії;

-1941р. - Сербія загарбана Німеччиною, Чорногорія перетворена в губернаторство;

-1945р. - Сербія і Чорногорія - республіки у складі ФНРЮ;

-1963р. - у складі СФРЮ;

-1992р. - утворена СРЮ.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, федеративний устрій. Складається із двох республік Чорногорії (Подгориця) і Сербії (Белград), у складі останньої дві автономні території Косово (Приштина), Воеводина (Нови-Сад).

4. Інші дані:

Грошова одиниця: динар = 100 пара.

Офіційна мова: сербська.

Релігія: православні, католики, мусульмани, протестанти, євангелісти.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$2540 (1989), на сьогодні - \$900.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, буряк, овес, виноград, тютюн, фрукти.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство.

Корисні копалини: мідь, цинк, алюміній, буре вугілля, хром, молібден,

залізо, срібло, боксити, магній, манган, ртуть, нікель, газ, нафта.

Переробна промисловість: виплавка кольорових металів, машинобудування, будівельних матеріалів, залізоплавильна, сталеварна, текстильна, харчова, деревообробна, целюлозно-паперова, тютюнова.

Шляхи сполучення:

Велика кількість зруйнованих шляхів.

Розвинений водний транспорт. Найважливіші порти і пристані: Котор, Бар, Улчинь. Міжнародний аеропорт: Белград.

Торгівля:

Експорт: метали, продукти металоплавильної переробки, текстильні продукти.

Імпорт: нафта, вугілля, хімічні продукти.

Найважливіші партнери: Чехія, Словаччина, Німеччина, Франція, Італія, Угорщина, Польща, Швейцарія, Румунія, Болгарія, Греція.

Тема 45. СХІДНА ЄВРОПА

Склад регіону: Білорусь, Латвія, Литва, Молдова, Російська Федерація (євр. част.), Україна, Естонія.

Площа: 17 887,1 тис. кв. км

Населення: 210 752 000 чол.

Найбільші міста: Москва 8 801 000 (8 867 000), С. Петербург 4 468 000 (5 020 000), Київ 2 646 000, Мінськ 1 649 000, Харків 1 615 000, Н. Новгород 1 443 000, Самара 1 258 000.

З них монархій - 0, республік - 6 (100%).

Держав з федеративною формою устрою - 1 (16,7%).

З унітарною формою устрою - 5 (83,3 %).

Найбільша держава за територією : Росія 17 075 400 тис. кв. км (4 424 700 кв. км в Європі)

Найбільша держава за кількістю населення: Росія 148 485 000 чол. (117 750 000 чол. в Європі)

Держави за територією (в тис. кв. км):

РФ 17 075, 4;

Україна 603,7;

Литва 65;

Латвія 64;

Естонія 45;

Молдова 34.

Держави за кількістю населення:

РФ 148 485 000;

Україна 49 980 000;

Молдова 4 356 000;

Литва 3 724 000;

Латвія 2 681 000;

Естонія 1 526 000;

Тема 46. БІЛОРУСЬ. РЕСПУБЛІКА БІЛОРУСЬ

Держава в Східній Європі. Межує з Україною, РФ, Литвою, Латвією, Польщею.

1. Географічні дані:

Територія: 207 600 кв. км.

Населення: 10 300 000 чол.

З них: білорусів - 79,4%, росіян - 11,9%, українців - 2,4%, поляків - 4,2%, іудеїв - 1,4%, інших - 0,7%.

Густота населення: 49,6 чол./кв. км.

Столиця: Мінськ.

Найбільші міста: Мінськ 1 694 000, Гомель 506 000, Вітебськ 368 000, Могильов 366 000, Гродно 296 000, Брест 289 000, Бобруйск 226 000, Барановичи 163 000, Борисов 147 000, Орша 124 000, Пінськ 122 000, Мозир 102 000.

Фізико-географічні дані:

Більша частина країни знаходиться на території Східно-європейської низовини. Територія країни пронизана невисокими горбистими грядами. На півночі розташована Білоруська височина, а також початок Московсько-Смоленської височини. Південна частина вкрита болотами. Найвища точка г. Джаржинська 345 м. Найбільші річки: Дніпро, Зах. Буг, Прип'ять, Зах. Двина, Неман. Найбільші озера: Вілейське водосховище.

2. Історичні дані:

-9-11 стст. - у складі Київської Русі;

-12ст. - формування Туровського, Полоцького, Смоленського князівств;

-з 14ст. - у складі Литви;

-з 1569 р. - у складі Речі Посполитої;

-з 18ст. - більша частина у складі Росії;

-1917р. - проголошення радянської влади;

-1922-91рр. - у складі СРСР;

-1941-45рр. - окупована Німеччиною;

-1991р. - утворення Республіки Білорусь.

3. Форма держави: президентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 6 областей.

Глава держави:

Президент, обирається всенародно на п'ять років.

Повноваження:

-є главою виконавчої влади і верховним головнокомандуючим;

-призначає і звільнює за згодою парламенту прем'єр-міністра, його заступників і "основних" міністрів, а також інших членів Кабінету Міністрів без згоди з парламентом;

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-має право законодавчої ініціативи і відкладального вето.

Законодавча влада

Верховна рада, обирається всенародно на 5 років.

Повноваження:

-приймає Конституцію, закони і бюджет;

-дає тлумачення Конституції і законів;

-обирає вищі судові органи;

-має право оголошення імпичмента Президенту.

Виконавча влада:

Кабінет міністрів, відповідальний перед Президентом. Кабінет складає повноваження перед новообраним президентом. Складається із прем'єр-міністра, заступників прем'єр-міністра, міністрів та інших членів Кабінету Міністрів.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: рубель=100 копійок.

Державна мова: білоруська.

Релігія: переважно православні.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.3=\$2910.

Найважливіші рослинні культури: картопля, жито, буряк, овочі, фрукти.

Тваринництво: птахівництво, ВРХ, вівчарство, свинарство.

Корисні копалини: торф, нафта, газ, калійна сіль, сіль.

Переробна промисловість: харчова (м'ясна, молочна), цементна, машинобудівна, сталеварна, паперово-целюлозна, автомобільна, транспортна, поліграфічна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 5590 км.

Довжина шосейних доріг: 265 000 км.

Міжнародний аеропорт: Мінськ.

Найважливіші партнери: РФ, Україна, Латвія, Польща.

Тема 47. ЛАТВІЯ. ЛАТВІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава у Східній Європі. Межує з РФ, Литвою, Білорусією, Естонією.

1. Географічні дані:

Територія: 64 589 кв.км.

Населення: 2 681 000 чол.

З них: латишів -53,5%, росіян - 33,5%, білорусів -4,2%, українців - 3,2%, поляків - 2,2%, литовців - 1,3%.

Густота населення: 71,5 чол./кв.км.

Столиця: Рига.

Найбільші міста: Рига 874 000, Даугавпілс 125 000, Ліепая 108 000, Елгава 72 000, Юрмала 60 000, Вентспілс 49 000, Резекне 43 000.

Фізико-географічні відомості:

Територія країни переважно вкрита горбами висотою біля 150 м. Більша частина узбережжя омивається водами Ризької затоки. Найвища точка - Галзіна Калнс 311м.

2. Історичні дані:

-5ст. - виникнення класового суспільства;

-10-13стст. - виникнення феодальних князівств;

-13-16стст. - під владою Німеччини і Католицької церкви. Утворення Ливонського ордена і єпархій;

-1562р. - частина Латвії розділена між Швецією і Польщею;

-17ст. - склалась латиська народність;

-18ст. - приєднана до Росії;

-1905-07, 1917рр. - участь в революціях;

-1918р. - проголошена радянська влада;

-1920р. - утворення незалежної держави;

-1934 - установлення фашистської диктатури;

-1940р. - створення Латвійської радянської республіки в СРСР;

-1941-45рр. - окупована німецькими військами.

3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 21 район, 7 міст республіканського підпорядкування.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: латс= 100 сантимти.

Офіційна мова: латиська.

Релігія: євангелісти -76%, католики 15%, православні та іудеї -9%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.= \$ 1930.

Земельні ресурси: рілля -12%, пасовища 14%, ліси - 20%, інші - 54%.

Найважливіші рослинні культури: овес, ячмінь, жито, буряк, тютюн.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, свинарство.

Рибальство. Переробна промисловість: м'ясна, молочна, сталеварна, паперова, машинобудівна, виробництво електродвигунів.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 2406 км, з них 271 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 66 718 км.

Найважливіші порти: Рига, Лієпая, Вентспіліс.

Міжнародний аеропорт: Рига.

Торгівля:

Експорт: масло, сало, сир, молоко, яйця, риба, електроніка, папір, бавовна.

Імпорт: нафта, продукти машинобудівної промисловості.

Найважливіші партнери: Росія, Німеччина, Литва, Білорусь, Естонія, Швеція.

Тема 48. ЛИТВА.

ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава у Східній Європі. Межує з Білорусією, Україною, Польщею, Латвією, РФ.

1. Географічні дані:

Територія: 65 300 кв.км.

Населення: 3 724 000 чол.

З них литовців - 81,8%, росіян - 8,5%, поляків -7%, білорусів -1,5%, українців - 1%, інших - 0,9%.

Густота населення: 57 чол./кв.км.

Столиця: Вільнюс.

Найбільші міста: Вільнюс 590 000, Каунас 429 000, Клайпеда 206 000, Шауляй 148 000, Панавежес 132 000.

Фізико-географічні дані: більша частина країни - місцевість, висотою не вище 100м. У формуванні рельєфу важливу роль відіграли оледеніння. На рівнинній місцевості подекуди здіймаються височини висотою більше 200м. В районі південної частини річки Неман лежить прибережна рівнина. Найвища точка Йоузапінес Калнас 292 м. Найважливіші річки: Немунас, Нерис.

2. Історичні дані:

-5-6ст. - на території Литви виникло класове суспільство;

-до 1240р. - утворилось Велике князівство Литовське;

-13ст. - формується литовська народність;

-13-15стст. - відбивання німецької експансії;

-1385р. - Кревська унія з Польщею;

-1410р. - Грюнвальська битва. Розгром Тевтонського ордену;

-1558-63рр. - участь в Ливонській війні з Росією;

-1569р. - увійшла до складу Речі Посполитої;

-1795-1815рр. - увійшла до складу Росії (крім Клайпеди);

-1830-31рр., 1863-1864рр. - брала участь у Польському повстанні;

-1905-07, 1917рр. - участь у революціях;

-1918-19рр. - встановлення радянської влади;

-лют.-серп. 1919р. - у складі Литовсько-Білоруської республіки;

-кін. 1919р. - утворення незалежної республіки;

-1926р. - встановлення фашистської диктатури;

-1940р. - утворена соц.республіка у складі СРСР;

-1941-45рр. - окупована німецькими військами.

3. Форма держави:

напівпрезидентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на райони, міста республіканського підпорядкування.

Глава держави: Президент, обирається всенародно.

Повноваження:

-за згодою парламенту призначає прем'єр-міністра, командуючого армією, директора служби безпеки;

-за згодою з прем'єр-міністром призначає міністрів та членів уряду;

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-видає акти, що вимагають в більшості випадків контрасигнації;

-має право законодавчої ініціативи і відкладального вето;

-в його компетенцію входить розпуск Сейма.

Законодавча влада: Сейм, обирається всенародно.

Повноваження:

-прийняття законів і бюджету;

-надання або ненадання згоди на призначення прем'єр-міністра;

-право висловлення недовіри уряду (всьому складу або окремому члену).

Виконавча влада: уряд, на чолі з прем'єр-міністром. Прем'єр-міністр призначається президентом, після узгодження із Сеймом. Інші члени уряду призначаються президентом після подання глави уряду.

Міністри підзвітні парламенту і президенту.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: ліра=100центів.

Офіційна мова: литовська.

Релігія: католики - 90%, православні -9%, інші -1%.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.= \$1300.

Найважливіші рослинні культури: жито, овес, картопля, льон, буряк, кормові рослини.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство, птахівництво.

Переробна промисловість: м'ясомолочна, машинобудівна, електротехнічна, мебельна, паперова, хімічна, будівельних матеріалів, текстильна, шкіряна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 2002 км, з них 102 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 44 515 км.

Найважливіший порт: Клайпеда.

Міжнародний аеропорт: Вільнюс.

Торгівля:

Експорт: м'ясо, молоко, яйця, масло, сир, папір, дерево.

Імпорт: нафта, газ, механізми.

Найважливіші партнери: РФ, Україна, Польща, Білорусь, Латвія, Естонія, Німеччина.

Тема 49. МОЛДОВА. РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА

Держава в Східній Європі. Межує з Україною, Румунією.

1. Географічні дані:

Територія: 33 700 кв.км.

Населення: 4 356 000 чол.

З них: молдаван - 64,5%, українців -13,8%, росіян - 13%, гагаузів 3,5%, болгар - 2%, євреїв-1,5%, інших - 1,6%.

Густота населення: 129,3 чол./кв.км.

Столиця: Кишинів.

Найбільші міста: Кишинів 665 000 (720 000), Тираспіль 182 000, Бельци 159 000, Бендери 130 000, Хинцешти 36 000, Рибніт 32 000, Орхей 29 000, Сорока 28 000, Кахул 26 000.

Фізико-географічні дані:

Південна частина країни - низинна територія (частина Східно-Європейської рівнини). Територія країни оточена ріками Прут і Дністер. Між ними розташовані декілька височин. Найвища точка 429м. Найважливіші річки: Дністер, Прут. Дубосарське водосховище.

2. Історичні дані:

-9ст. - виникнення класового суспільства;

-12-13стст. - виникли ранньофеодальні утворення. Територія Молдавії належала Галицькому князівству;

13-14стст. - експансія монголо-татар і Угорського королівства;

-14ст. - утворення Молдавського князівства (васал Угорщини);

-16-18стст. - Молдавія стає васалом Османської імперії;

- 1812 - приєднання сучасної території (Бесарабії) до Росії;
- 1917-18рр. - проголошення радянської влади;
- 1918р. - Бесарабія окупована Румунією;
- 1924р. - проголошення Молдавської РСР у складі України;
- 1940р. - утворена соц.респ. у складі СРСР;
- 1941-44рр. - окупована німецькими військами;
- з 1991р. - незалежна держава.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, з унітарним устроєм, поділяється на 8 провінцій, 1 субпровінцію у складі провінції (комп.прож.болгарів).

Глава держави: Президент, обирається всенародно на 4 роки.

Повноваження:

- пропонує кандидатуру прем'єр-міністра парламенту;
- після узгодження прем'єр-міністра призначає і звільняє міністрів;
- представляє країну в міжнародних відносинах;
- є верховним головнокомандуючим;
- має право відкладального вето і законодавчої ініціативи;
- має право розпустити парламент.

Законодавча влада: парламент, обирається всенародно.

Повноваження:

- приймає закони і бюджет;
- затверджує прем'єр-міністра на його посаді;
- має право розпустити уряд, за допомогою виявлення йому недовіри.

Виконавча влада:

Уряд, призначений президентом. Прем'єр-міністр затверджується парламентом. Уряд відповідальний перед президентом і парламентом. Контрасигнує акти президента.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: лей=100бані.

Державна мова: румунська.

Релігія: православні, католики.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/чол.= \$1260.

Найважливіші рослинні культури: буряк, пшениця, кукурудза, овочі, виноград, фрукти, картопля, соняшники, тютюн.

Тваринництво: птахівництво, свинарство, вівчарство, ВРХ.

Переробна промисловість: м'ясомолочна, виробництво насосів, тракторобудування, електронна, текстильна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 1338км.

Довжина шосейних доріг - 14 508 км.

Міжнародний аеропорт: Кишинів.

Торгівля:

Експорт: молоко, яйця, м'ясо, насоси, трактори.

Імпорт: нафта, газ, вугілля, машини.

Патнери: РФ, Україна, Румунія.

Тема 50. РОСІЯ. РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

Держава частково розташована у Східній Європі, частково розташована в Азії. Межує з Україною, Грузією, Азербайджаном, Казахстаном, Монголією, Китаєм, Фінляндією, Естонією, Латвією, Польщею, Білорусією.

1. Географічні дані:

Територія: 17 075 400 кв.км

Населення: 148 485 000 чол.

з них: росіян - 82,6%, татар - 3,6%, українців - 2,7%, чувашів - 1,2%, інших - 9,9%.

Густота населення: 8,7чол. /кв.км.

Столиця: Москва.

Найбільші міста: Москва 8 801 000 (8 967 000), Санкт-Петербург 4 468 000 (5 020 000), Новосибірськ 1 443 000, Нижній Новгород 1 443 000, Єкатеринбург 1 367 000, Самара 1 258 000, Омск 1 159 000, Челябінськ 1 148 000, Казань 1 103 000, Уфа 1 094 000, Ростов-на Дону 1 025 000, Волгоград 1 005 000, Красноярськ 922 000, Саратов 909 000, Воронеж 895 000, Владивосток 643 000, Іжевськ 642 000, Тольяті 642 000, Ульяновськ 638 000, Ярославль 636 000, Іркутськ 635 000, Краснодар 627 000, Хабаровськ 608 000, Барнаул 603 000, Новокузнецьк 601 000, Оренбург 552 000, Пенза 548 000, Тула 543 000, Рязань 522 000, Кемерово 521 000, Астрахань 510 000, Набережні Челни 507 000, Томск 506 000.

Фізико-географічні дані:

Визначальною у рельєфі європейської частини Росії є Східно-Європейська рівнина. На південь від Москви, на захід від р.Волга

підіймаються Валдайська, Московсько-Смоленська, Приволзька, Середньоруська височини. На півдні, між Чорним і Каспійським морем, розташовані Кавказькі гори. На сході Уральські гори закривають Західно-Сибірську низовину. Між річками Леною і Єнісеєм підіймається Середньосибірське плоскогір'я яке на півдні переходить в Алтайські і Саянські гори. На схід і південь від р. Лени розташована гірська місцевість, яка простягається аж до Чукотського півострова, оточуючи Індигуку і Колимську низовину. На п-ві Камчатка є діючі вулкани. На південному сході розташований гірський ланцюг Сихоте-Алін. Найвища точка Ельбрус (5642м). Найважливіші ріки: Об, Іртиш, Єнісей, Лена, Амур, Ангара, Ниж.Тунгузка, Камчатська Тунгузка, Вілюй, Алдан, Колима, Індигірка, Оленьок, Чулим, Вітім, Ісим, Тоболь, Урал, Волга, Дон, Кама, Ока, Нева, Пн.Двина, Печора.

Найбільші озера: Таймирське, Ханське, Байкал, Ладога, Онега, Самарське водосховище, Братське водосховище, Усть—Ілимське водосховище, Рибінське водосховище, Каспійське море.

2. Історичні дані:

- 9-12стст. - у складі Київської Русі;
- 12ст. - утворення Володимирського князівства і Новгородської республіки;
- 13-15стст. - формування російської народності;
- 13ст. - набіги шведів і німців;
- 13-15стст. - територія знаходиться під владою монголо-татар;
- 14-16стст. - поступове формування російської держави;
- 16-17стст. - територіальне розширення Росії. Утворилась багатонаціональна держава;
- з1648р. - приєднання Лівобережної України;
- 17-18стст. - хвиля селянських війн;
- 1700-21рр. - Північна війна. Завойований вихід до моря;
- поч.19ст. - відбиття армії Наполеона;
- 1825р. - повстання Декабристів;
- 1905-07рр. - Перша революція;
- лютий 1917р. Друга революція. Встановлення влади Тимчасового уряду;
- жовтень(листопад) 1917р. - Соц.Революція. Встановлення більшовицької влади;
- 1914-18рр. - участь в Першій Світовій війні на стороні Антанти;

-1918-20рр. - громадянська війна;

-1922-91рр. - у складі СРСР;

-1941-45рр. - Велика Вітчизняна Війна. Перемога над Німецьким блоком;

-з1991р. утворення РФ.

3. Форма держави: президентська республіка з федеративним устроєм. Складається із 21 республіки: Адігея, Алтай, Башкортостан, Бурятія, Дагестан, Інгущська, Кабардино-Балкарська, Карачаєво-Черкеська, Карелія, Комі, Марій Ел, Мордовія, Саха, Північна Осетія, Татарстан, Тува, Удмуртська, Хакасія, Чеченська, Чувашська, Калмикія;

6 країв: Алтайський, Краснодарський, Красноярський, Приморський, Хабаровський, Ставропольський;

Москва, Санкт-Петербург - федеральні міста.

Єврейська автономна область;

10 автономних округів: Агінський, Бурятський, Комі-Пермяцький, Корякський, Ненецький, Таймирський, Усть-Ординський Бурятський, Ханти-Мансійський, Чукотський, Євенкійський, Ямало-Ненецький;

49 областей.

Глава держави: Президент, обирається всенародно на 4 роки.

Повноваження:

-призначає главу уряду після узгодження з Держ. Думою;

-приймає рішення про відставку уряду;

-за поданням прем'єр-міністра формує уряд;

-є верховним головнокомандуючим;

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-видає укази і розпорядження;

-має право законодавчої ініціативи, відкладального вето і розпуску Державної Думи.

Законодавча влада:

Федеральні збори, які складаються з Державної Думи (нижня палата) і Ради Федерації (верхня палата).

Державна Дума складається з 450 депутатів, які обираються загальними, прямими, рівними виборами при тасмному голосуванні.

Повноваження:

-прийняття законів і бюджету;

-дає згоду на призначення прем'єр-міністра;

-має право висловити недовіру уряду.

Рада Федерації:

Складається із представників регіонів - по одному від виконавчої і одному від представницької влади.

Повноваження:

- затверджує прийняті Державною Думою закони;

- установлює кордони між суб'єктами федерації;

- призначає вибори президента;

- обирає Генерального Прокурора.

Виконавча влада: уряд, відповідальний перед Президентом і Державною Думою. Складається із голови уряду, його заступників, міністрів. Уряд очолює систему органів виконавчої влади.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: рубель = 100 копійок.

Офіційна мова: російська.

Релігія: православні, мусульмани, будисти.

Господарство: індустриальна країна.

ВВП/чол. = \$1680.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, ячмінь, картопля, буряк, жито, кукурудза, овес, сояшники, рис, овочі, кормові, льон, соя, фрукти, виноград.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, свинарство, конярство, оленярство, птахівництво, бджільництво, розведення хутрових тварин.

Корисні копалини: нафта, газ, залізо, вугілля, кам'яне вугілля, кобальт, нікель, молібден, вольфрам, мідь, олово, цинк, ртуть, золото, діаманти, срібло, платина, пірит, калійні сол, фосфати, магнезит, азбест, графіт, сіль, сірка, кадмій, ванадій. Основна частина електроенергії випускається на теплових електростанціях, хоча велика частка виробляється на ГЕС. Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, кольорових металів, сталі, машинобудування, нафтопереробна, виробництво транспортних засобів, хімічна, виробництво будівельних матеріалів, деревообробна, текстильна, паперова, целюозна, цукрова, м'ясомолочна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 87 079 км, з них 37 365 електрифіковано.

Довжина шосейних доріг - 879 100 км.

Розвинений водний транспорт. Найважливіші порти: Санкт-Петербург, Калінінград, Архангельськ, Мурманськ, Владивосток, Находка, Ростов-на-Дону, Астрахань.

Міжнародні аеропорти: Москва, Санкт-Петербург, Хабаровськ, Іркутськ, Мурманськ.

Торгівля:

Експорт: нафта, вугілля, залізо, сталь, метали, різна сировина.

Імпорт: транспортні засоби, каучук і гума, бавовна, вовна, продовольство, промислові товари.

Найважливіші партнери: ФРН, Україна, Казахстан, Грузія, Азербайджан, Білорусь, Естонія, Латвія, Литва, Фінляндія, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, США, Японія, Франція, Болгарія, Югославія, Румунія, Великобританія, Китай, Монголія.

Тема 51. УКРАЇНА

Держава у Східній Європі. Межує з РФ, Білорусією, Молдовою, Румунією, Польщею, Словаччиною, Угорщиною.

1. Географічні дані:

Територія: 603 700 кв. км.

Населення: 52 027 000 чол.

З них українців - 70,6%, росіян - 20,2%, білорусів 0,8%, молдаван - 0,6%, поляків - 0,5%, угорців - 0,3%, інших - 7%.

Густота населення: 86, 2 чол./кв. км.

Столиця: Київ.

Найбільші міста: Київ 2 646 000, Харків 1 615 000, Дніпропетровськ 1 185 000, Донецьк 1 121 000, Одеса 1 087 000, Запоріжжя 889 000, Львів 810 000, Кривий Ріг 737 000, Маріуполь 524 000, Миколаїв 518 000, Луганськ 504 000, Макіївка 424 000, Вінниця 387 000, Севастополь 375 000, Херсон 370 000, Сімферополь 358 000.

Фізико-географічні дані:

Більша частина території рівнинна. На території країни знаходяться кілька височин: до півночі від річки Дністер розташована Подольська, Волинська, Дніпровська височини. На південь від Донецька розташований Азовський, на північ - Донецький кряж. На сході країни розташований Донбаський басейн. На півдні країни в Чорне море входить п-ів Крим, на півдні якого знаходяться Кримські гори. На південному заході розташовані Східні Карпати, які проходять через територію країни. Найвища точка г. Говерла 2061 м. Найважливіші ріки: Дунай, Дніпро, Дністер, Донець.

Найважливіші водоймища: Харківське, Кременчуцьке, Дніпропетровське водосховища.

2. Історичні дані:

-1 тис. до н.е. - утворення Причорноморських міст-колоній;

-3 6 ст. - заселена слов'янами;

-9-12стст. - у складі Київської Русі;

-13ст. - зазнавала монголо-татарського нашествия;

з 14ст. - частина території у складі Польщі, частина у складі Литви;

-1648р. - приєднання Лівобережної України до Росії;

-18ст. - приєднання центральної України до Росії;

-1918-20рр. - Центральна Рада, Гетьманат, Директорія. Тимчасова окупація військами Німецького блоку. Перемога більшовиків;

-1922-91рр. - у складі СРСР;

-1941-45рр. - окупована Німеччиною;

-1991р. - утворення незалежної держави.

3. Форма держави: напівпрезидентська республіка, унітарний устрій, з наявністю автономії. Поділяється на 1 автономну республіку, 24 області, 2 міста республіканського значення.

Глава держави: Президент, обирається всенародно на 5 років.

Повноваження:

-представляє державу в міжнародних відносинах;

-призначає після узгодження з Верховною Радою прем'єр-міністра;

-призначає після подання прем'єр-міністра членів Кабінету Міністрів;

-визначає структуру уряду;

-є верховним головнокомандуючим;

-приймає укази і розпорядження;

-має право законодавчої ініціативи і відкладального вето;

-має право розпуску парламенту.

Законодавча влада:

Верховна Рада обирається всенародно на 4 роки.

Повноваження:

-внесення змін у Конституцію і прийняття законів і бюджету;

-має право виразити недовіру уряду;

-має право імпічмента Президента;

-обрання на посади передбачені Конституцією;

-здійснення парламентського контролю.

Виконавча влада:

Кабінет Міністрів складається із прем'єр-міністра, його заступників і міністрів. Уряд відповідальний перед Президентом, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді. Кабінет Міністрів складає свої повноваження перед новообраним Президентом.

4. Інші дані:

Грошова одиниця: гривня=100 копійок.

Офіційна мова: українська (часто вживається російська мова).

Релігія: православні, греко-католики, католики.

Господарство: індустріальна країна.

Найважливіші рослинні культури: буряк, пшениця, жито, картопля, овочі, соншники, фрукти, виноград, льон, тютюн. Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство. Розвинене рибальство.

Корисні копалини: вугілля, буре вугілля, залізна руда, нафта, газ, манган, сіль, графіт, ртуть, фосфат. Переробна промисловість: виплавка заліза, кольорових металів, сталі, алюмінію, хімічна, цементна, паперова, виробництво транспортних засобів /автомобілі, автобуси, вагони, локомотиви/, електротехнічна, телевізійна, м'ясомолочна, пукрова.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 22 625км.

Довжина шосейних доріг - 273 000 км.

Розвинене судноплавство.

Найважливіші порти: Одеса, Маріуполь, Миколаїв, Севастополь, Рені.

Міжнародний аеропорт: Київ.

Торгівля:

Експорт: пшениця, цукор, вугілля, залізна руда.

Імпорт: бавовна, боксити, машини і механізми.

Найважливіші партнери: РФ, Польща, Білорусь, Чехія, Словаччина, Угорщина, Молдова, Румунія, Болгарія.

Тема 52. ЕСТОНІЯ.

ЕСТОНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава у Східній Європі. Межує з Латвією, Росією.

1. Географічні дані:

Територія: 45 227 кв.км.

Населення: 1 526 000.

з них естонці - 61,5%, росіяни - 30,1%, українці - 3,1%, білоруси 1,8%, фінні - 1,1%, інші - 2,2%.

Густота населення: 33,7 чол./кв.км.

Столиця: Таллінн.

Найбільші міста: Таллінн 482 000 (503 000), Тарту 113 000, Нарва 74 000, Котла-Ярве 73 000, П'ярну 49 000.

Грошова одиниця: естонська крона.

Фізико-географічні дані:

Рельєф країни визначають льодовики, які утворилися в льодовий період. Західна і південна частина держави складає низовину біля 100 м над рівнем моря. Між двома плоскими місцевостями знаходиться горбистий хребет, який підвищується в південній частині. Впадини, що зустрічаються на більшій території країни заповнилися і вирівнялися. Берегова лінія нерівна. При вході в Ризьку затоку знаходиться два острови, покриті вапняком і трав'яною рослинністю. Найбільша точка: Суур Мунамагі 318м. Найбільша річка: Емайегі. Найважливіші озера: Чудське, Вортське.

2. Історичні дані:

-12-13стст. - установа естонської народності;

-13ст. - експансія німецьких хрестоносців;

-2чв. 13-16стст. - у складі Лівонського ордену;

-16ст. - поділена між Польщею, Швецією, Данією;

-сер.17ст. - уся Естонія належить Шведській короні;

-1721р. - Ништатський мир. Естонія переходить до складу Росії;

-1905-07,1917рр. - участь у революціях;

-1918р. - проголошення радянської влади;

-1919р. - утворення незалежної держави;

-1934р. - введення фашистської диктатури;

-1941-44рр. - окупована німецькими військами;

-з1944р. - у складі СРСР;

-з 1991р. - незалежна держава.

3. Форма держави: парламентська республіка, унітарний устрій.

Поділяється на 15 районів, Нарвинський міський округ, 5 міст республіканського підпорядкування.

Глава держави: Президент, обирається парламентом. У випадку неможливості обрання президента парламентом, скликається колегія виборців, основну частину якої складають депутати парламенту.

Президент:

-представляє країну в міжнародних відносинах;

-є верховним головнокомандуючим збройними силами;

-пропонує парламенту кандидатуру прем'єр-міністра;

-звільняє міністрів та інших членів уряду із займаної посади після подання прем'єр-міністра, або після оголошення недовіри парламентом тому або іншому міністру;

-представляє парламенту кандидатів на вищі державні посади;

-має право ініціювати зміни в Конституції.

Законодавча влада: Державні Збори, обрані шляхом загальних, прямих, рівних виборів при таємному голосуванні.

Повноваження:

-прийняття законів;

-прийняття бюджету;

-затвердження прем'єр-міністра і уряду;

-затвердження вищих державних службовців;

-має право виразити недовіру уряду.

Виконавча влада: Уряд. Глава уряду - прем'єр-міністр призначається парламентом після подання президента. Уряд відповідальний перед парламентом. Контрасигнує нормативні акти президента.

4. Інші дані:

Офіційна мова: естонська.

Релігія: протестанти(євангелісти) - 61%, православні - 35%, інші - 4%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол.= \$ 2750.

Біля 20% земельних ресурсів лісові масиви.

Найважливіші рослинні культури: овес, картопля.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство.

Корисні копалини: фосфати, сланці.

Переробна промисловість: кораблебудування, машинобудування, текстильна, паперова, меблева, харчова (м'ясомолочна), рибоконсервна промисловість, виробництво сірників. Розвинене рибальство.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць - 1018км, з них 132 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг складає 14 797 км.

Порти: Таллінн, Котла-Ярве, П'ярну.

Торгівля:

Експорт: масло, молоко, яйця, м'ясо, сало, продукти нафтопереробки, машини.

Імпорт: нафта, текстильні продукти.

Найважливіші зовнішньоекономічні партнери: РФ, Фінляндія, Швеція, Латвія, Литва, Німеччина.

КРАЇНИ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ АЗІЇ

Тема 53. ТУРЕЧЧИНА. ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА

Держава знаходиться частково в Європі, частково в Азії. Межує з Болгарією, Грецією, Грузією, Вірменією, Азербайджаном, Іраном, Сірією, Іраком.

1. Географічні дані:

Територія: 789 452 кв. км.

З них: 23 623 кв. км в Європі, 765 829 кв. км в Азії.

Населення: 57 326 000 чол.

З них: 3 200 000 в Європі, 54 126 000 в Азії.

З них: турків - 90%, курдів - 7%, арабів - 1%, інших - 2%.

Столиця: Анкара.

Найбільші міста: Істамбул 6 200 000, Анкара 2 599 000 (3 022 000), Ізмир 2 139 000 (2 665 000), Адана 972 000 (1 430 000), Бурса 835 000 (1 031 000), Газіантеп 603 000 (760 000), Кон'я 543 000 (1 015 000), Кайсері 461 000 (588 000), Мерсин 422 000 (701 000), Ескесехир 416 000 (455 000), Дайрбакир 381 000 (560 000), Анталья 378 000 (514 000).

Фізико-географічні дані:

Оточена горами країна, у середині якої знаходиться Анатолійське нагір'я. Більшу частину території займає степ. На сході країни розташований високий хребет з горами вулканічного походження. Найвища точка г. Арарат (5165 м). Найважливіші ріки: Кизилирмак, Бюкмендереш, Фірат, Тигр, Сакар'я, Кура. Найважливіші озера: Ван, Туз, Бейшехир, Егридирське, Кабанинське, Хивфранлин водосховища.

2. Історичні дані:

-13-поч. 14 стст. - виникла турецька держава;

-14-16 стст. - період завойовницьких війн і утворення Османської імперії;

-19 ст. - національно-визвольний рух народів Османської імперії. Утворення незалежних держав;

-1908 р. - установлення конституційної монархії революційним шляхом;

-1914-18 рр. - участь у Першій Світовій Війні на стороні Троїстого союзу;

-1923 р. - проголошення республіки;

-1941-45 рр. - у Другій Світовій Війні зберегла нейтралітет;

3. Інші дані:

Грошова одиниця: турецька ліра=100 курус.

Державна мова: турецька.

Релігія: мусульмани - 99%, інші - 1%.

Форма держави: республіка, унітарний устрій. Поділяється на 67 вілаєтів. Глава держави - президент. Законодавча влада належить Вел. Національним зборам, які складаються із Сенату і Національної палати. Виконавча влада здійснюється урядом, на чолі з прем'єр-міністром.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол. = \$1950.

Галузі народного господарства: сільське господарство - 25,4%, промисловість - 27,2%, комерція, торгівля, обслуговування - 21,8%, інші - 21,6%.

Земельні ресурси: рілля - 32,6%, городи і сади - 3,8%, ліси - 26,2%, пасовища - 35,5%, інші - 1,9%. Найважливіші рослинні культури: пшениця, ячмінь, кукурудза, буряк, картопля, жито, овес, соняшники, бавовна, тютюн, чай, мак, цибуля, виноград, фініки, апельсини, арахіс, маслини, овочі. Тваринництво: вівчарство, ВРХ, конярство, розведення шовкопрядної гусені, птахівництво.

Корисні копалини: хром, мідь, ртуть, сірка, вугілля, олово, боксити, буре вугілля, магnezити, залізні руди, пірит, цинк, нікель, сіль, бір.

Переробна промисловість: текстильна, шкіряна, виплавка заліза, сталеварна, хімічна, продовольча, м'ясна, виробництво маслинового масла, тютюнова, виробництво побутових товарів, виплавка кольорових металів, машинобудування.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 10 413 км, з них 1033 км електрифіковано.

Довжина шосейних доріг: 58 915 км, з них 1070 км автобанів.

Найважливіші порти: Анталія, Іскендерун, Істамбул, Ізмір, Мерсин, Зонгулдак, Самсун, Ізміт, Трапезунд.

Міжнародні аеропорти: Істамбул, Ізмір, Анкара, Адана, Анталія.

Торгівля:

Експорт: руди, тютюн, бавовна, виноград, арахіс, вино, текстиль.

Імпорт: паливо, машини і механізми, хімікати, залізо, ліки, сталь, продовольство, сировина.

Найважливіші партнери: Німеччина, Італія, Ірак, США, Франція, Швейцарія, Румунія, Великобританія, Грузія, Македонія.

Тема 54. АЗЕРБАЙДЖАН. РЕСПУБЛІКА АЗЕРБАЙДЖАН

Держава в південно-західній Азії. Межує з Грузією, Вірменією, Іраном, РФ.

1. Географічні дані:

Територія: 86 600 кв. км.

Населення: 7 174 000 чол.

З них: азербайджанців - 82,7%, росіян - 5,6%, вірменців - 5,6%.

Густота населення: 83,0 чол./кв. км.

Столиця: Баку.

Найбільші міста: Баку 1 149 000 (1 757 000), Ганца 281 000, Сугмайт 235 000, Мінгачевір 91 000, Шеки 63 000, Нахічеван 62 000, Алі-Байрамлі 61 000.

Фізико-географічні дані:

На південному сході розташовані Дагестанські гори, на заході Малий Кавказ. Між ними розташована рівнина, яка простягається до Каспійського моря і переходить в прибережну смугу. Найвища точка: Базардузу 4466 м. Найважливіші річки: Кура, Аракс, Самур. Найважливіші озера: Каспійське море, Мангечаурське водосховище.

2. Історичні дані:

-9 ст. до н.е. - утворення стародавніх держав (Мана, Мідія, Албанія);

-3-10 стст. - у складі Ірану, Арабського халіфату;

-9-16 стст. - існування феодальної держави на території Азербайджану (Ширван);

-11-13 стст. - формування азербайджанської народності;

-11-14 стст. - зазнавала нападів турків, монголо-татар, Тимура;

-16-18 стст. - у складі держави Сефевидів. Об'єкт боротьби між Іраном і Турцією;

-з сер. 18 ст. - утворення феод. держави, залежних від Ірану;

-з поч. 19 ст. - Пн. Азербайджан у складі Росії;

-1805-07, 1917 рр. - участь в російських революціях;

-1920 р. - утворена рад. республіка;

-з 1922 р. - у складі Закавказької рад. соц. республіки;

-з 1936 р. - утворена Азербайджанська РСР;

-з 1991 р. - незалежна держава.

3. Інші дані:

Форма держави: Республіка, унітарний устрій. Поділяється 51 район, 7 територій, 1 автономну область, 1 автономну республіку.

Грошова одиниця: рубель = 100 копійок.

Офіційна мова: азербайджанська.

Релігія: мусульмани, православні.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/чол. = \$1670.

Найважливіші рослинні культури: виноград, овочі, пшениця, бавовна, фрукти, картопля.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, свинарство.

Корисні копалини: нафта, боксити.

Переробна промисловість: нафтопереробна, хімічна, виплавка заліза, сталі, сталеварна, м'ясна, молочна, текстильна, електротехнічна.

Шляхи сполучення:

Розвинене озерне судноплавство.

Найважливіші порти: Баку, Сумгайт, Ленкаран.

Міжнародний аеропорт: Баку.

Торгівля:

Експорт: нафта, газ, текстиль, виноград.

Імпорт: вугілля, машини і механізми.

Найважливіші партнери: Росія, Грузія, Казахстан, Іран.

Тема 55. ВІРМЕНІЯ. РЕСПУБЛІКА ВІРМЕНІЯ

Держава в Південно-західній Азії. Межує з Азербайджаном, Грузією, Турцією, Іраном.

1. Географічні дані.

Територія: 29 800 кв. км.

Населення: 3 354 000 чол.

З них: вірменців - 93,3%, курдів - 1,7%, росіян 1,5%, інших - 3,5%.

Густота населення: 112,6 чол./кв. км.

Столиця: Єреван.

Найбільші міста: Єреван 1 202 000, Кіровокан 169 000, Гюмрі 123 000, Ешміадзин 37 000, Кафан 31 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі розташовані Кавказькі гори, на півдні Вірменське плоскогір'я, що закриває долину озера Севан. Найвища точка - г. Арарат (4090 м). Найважливіші річки: Аракас, Раздан. Найважливіше озеро: Севан.

2. Історичні дані:

-9-6 стст. до н.е. - рабовласницька держава Урарту;

-2 пол. 1 тис. до н.е. - склалася вірменська народність;

-6-3 стст. до н.е. - під владою Ахеменідів і Селевкідів;

-кін. 3 ст. до н.е. - утворення Вел. Вірменії;

-1 ст. до н.е. - об'єкт боротьби між Римом і Парфісією;

-3-4 ст. феодальна держава залежна від Ірану. Поділена між Іраном та Візантією;

-7-15 стст. - напад арабів, візантійців, сельджуків, монголо-татар, Тимура;

-16-18 стст. - поділена між Турцією та Іраном;

-поч. 19 ст. - східна частина приєднана до Росії;

-1805-07, 1917 рр. - участь у російських революціях;

-1920 р. - утворена рад. республіка;

-з 1922 р. - у складі Закавказької рад. соц. республіки;

-з 1936 р. - утворена Вірменська РСР;

-з 1991 р. - незалежна держава.

3. Інші дані:

Форма держави: республіка, унітарний устрій. Поділяється на 38 районів.

Грошова одиниця: 1 драм = 100 лума.

Офіційна мова: вірменська.

Релігія: католики, православні.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол. = \$780.

Найважливіші рослинні культури: овочі, картопля, ячмінь, фрукти, виноград. Тваринництво: вівчарство, свинарство, ВРХ. Корисні копалини: мідь, боксити. Переробна промисловість: м'ясомолочна, цементна, машинобудівна, хімічна.

Шляхи сполучення:

Довжина залізниць: 825 км.

Довжина шосейних доріг: 7700.

Судноплавство по озеру Севан.

Міжнародний аеропорт: Єреван.

Торгівля:

Експорт: вино, коньяк, чай, яйця, м'ясо.

Імпорт: нафта, газ, вугілля, машини і механізми.

Найважливіші партнери: РФ, Грузія, Іран.

Тема 56. ГРУЗІЯ. РЕСПУБЛІКА ГРУЗІЯ

Держава в Південно-західній Азії. Межує з Вірменією, Азербайджаном, РФ, Турцією.

1. Географічні дані:

Територія: 69 700 кв. км

Населення: 5 471 000 чол.

З них: грузинів - 68,8%, вірменців - 9%, росіян - 7,4%, азербайджанців

- 5,1%. осетинців -3,2%, греків -1,9%, абхазців -1,7%, інших -2,9%.

Густота населення: 78,5 чол./кв.км.

Столиця: Тбілісі.

Найбільші міста: Тбілісі 1 268 000, Кутаїсі 236 000, Руставі 160 000, Батумі 137 000, Сухумі 122 000, Горі 57 000, Поті 54 000, Зигдулі 40 000, Цхвинвалі 30 000.

Фізико-географічні дані:

На півночі розташовані ланцюги Кавказьких гір, на півдні - Малий Кавказ. Між ними долина річки Ріоні, т.з. Колхіда, яка впадає в Чорне море. Найвища точка - Джанги-Тау (5068м). Найважливіша річка: Ріоні. Найважливіше водосховище: Джаварське.

2.Історичні дані:

-6ст. до н.е. -Колхідське царство;

-4-3ст. до н.е. - у складі Іберії;

-6-10 стст. - під владою іранських Сасанидів, Візантії і Арабського халіфату. Склалася грузинська народність;

-8-9ст. - утворення феодальних князівств (Кахеті, Ереті, Абхазія);

-11-12стст. - економічний і культурний розквіт феод. Грузії;

-13-14стст. - напад монголо-татар, Тимура;

-15-поч.17ст. - утворення незалежних царств і князівств (Картлі, Кахеті, Імеретія, ін.);

-16-18стст. - об'єкт боротьби між Іраном та Турцією;

-поч.19ст. - більша частина приєднана до Росії;

-1805-07, 1917рр. - участь в російських революціях;

-1921р. - утворена рад.республіка;

-з1922р. - у складі Закавказької рад.соц.республіки;

-з1936р. - утворена Грузинська РСР;

-з1991р. - незалежна держава.

3.Інші дані:

Форма держави: Республіка, унітарний устрій з наявністю автономії. Складається із 2 автономних республік (Абхазія, Аджарія), автономної області (Пд.Осетія), 51 району, 6 територій.

Національна валюта: рубель=100 копійок.

Офіційна мова: грузинська.

Релігія: грузинські православні, вірменські католики, російські православні, мусульмани.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/чол.=8850.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, овочі, фрукти, виноград, чай, картопля, буряк.

Тваринництво: вівчарство, ВРХ, свинарство.

Корисні копалини: залізо, вугілля, буре вугілля.

Переробна промисловість: хімічна (виробництво штучних добрив), паперова, виробництво локомотивних потягів, виробництво різних технічних інструментів, харчова промисловість, (м'ясомолочна), текстильна.

Шляхи сполучення: розвинений морський транспорт. Найважливіші порти: Батумі, Сухумі, Поті. Міжнародний аеропорт: Тбілісі.

Торгівля:

Експорт: яйця, молоко, чай, фрукти.

Імпорт: нафта, газ, текстильна сировина.

Найважливіші партнери: РФ, Азербайджан, Вірменія, Турція, Казахстан.

Додаток 1

ТЕРИТОРІЯ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

НАЗВА площа в кв.км

РОСІЙСЬКА ФЕД.	17 075 000
ТУРЕЧЧИНА	789 452
УКРАЇНА	603 700
ФРАНЦІЯ	543 965 (551)
ІСПАНІЯ	504 782
ШВЕЦІЯ	449 964
НІМЕЧЧИНА	357 733
ФІНЛЯНДІЯ	338 139
НОРВЕГІЯ	323 877(387)
ПОЛЬЩА	312 685
ІТАЛІЯ	301 302
ВЕЛИКОБРИТАНІЯ	241 752
РУМУНІЯ	237 500
БЕЛАРУСЬ	207 600
ГРЕЦІЯ	131 957
БОЛГАРІЯ	110 994
ЮГОСЛАВІЯ	102 173
УГОРЩИНА	93 036
ПОРТУГАЛІЯ	92 389
АВСТРІЯ	83 859
ЧЕХІЯ	78 864
ЛИТВА	65 300
ЛАТВІЯ	64 589
ХОРВАТІЯ	56 583
БОСНІЯ-ГЕРЦОГОВИНА	51 129
СЛОВАЧЧИНА	49 035
ЕСТОНІЯ	45 227
ДАНІЯ	43 094
ШВЕЙЦАРІЯ	41 239

НІДЕРЛАНДИ	33 939(41)
МОЛДОВА	33 700
БЕЛЬГІЯ	30 528
АЛБАНІЯ	28 748
МАКЕДОНІЯ	25 713
СЛОВЕНІЯ	20 253
ЛЮКСЕМБУРГ	2 586
АНДОРРА	467.8
МАЛЬТА	316
ЛІХТЕНШТЕЙН	160
МОНАКО	61
САН-МАРИНО	2
	0.44

Додаток 2

ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

ДЕРЖАВА	населення(чол.)
РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ	148 485 000
НІМЕЧЧИНА	80 275 000
ВЕЛИКОБРИТАНІЯ	57 998 000
ІТАЛІЯ	57 517 000
ФРАНЦІЯ	57 372 000
ТУРЕЧЧИНА	57 326 000
УКРАЇНА	52 057 000
ІСПАНІЯ	39 332 000
ПОЛЬЩА	38 418 000
РУМУНІЯ	23 201 000
НІДЕРЛАНДИ	15 298 000
ЮГОСЛАВІЯ	10 482 000
ПОРТУГАЛІЯ	10 467 000
ЧЕХІЯ	10 326 000

УГОРЩИНА	10 310 000
БІЛОРУСЬ	10 300 000
ГРЕЦІЯ	10 299 000
БЕЛЬГІЯ	10 068 000
БОЛГАРІЯ	9 004 000
ШВЕЦІЯ	8 794 000
АВСТРІЯ	7 796 000
ШВЕЙЦАРІЯ	6 908 000
СЛОВАЧЧИНА	5 314 000
ДАНІЯ	5 181 000
ФІНЛЯНДІЯ	5 055 000
ХОРВАТІЯ	4 784 000
БОСНІЯ-ГЕРЦЕГОВИНА	4 441 000
МОЛДОВА	4 356 000
НОРВЕГІЯ	4 299 000
ЛИТВА	3 724 000
ІРЛАНДІЯ	3 547 000
АЛБАНІЯ	3 363 000
ЛАТВІЯ	2 681 000
МАКЕДОНІЯ	2 034 000
СЛОВЕНІЯ	1 989 000
ЕСТОНІЯ	1 526 000
ЛЮКСЕМБУРГ	395 000
МАЛЬТА	362 000
ІСЛАНДІЯ	262 000
АНДОРРА	58 000
ЛІХТЕНШТЕЙН	30 000
МОНАКО	30 000
САН-МАРИНО	24 000
ВАТІКАН	900

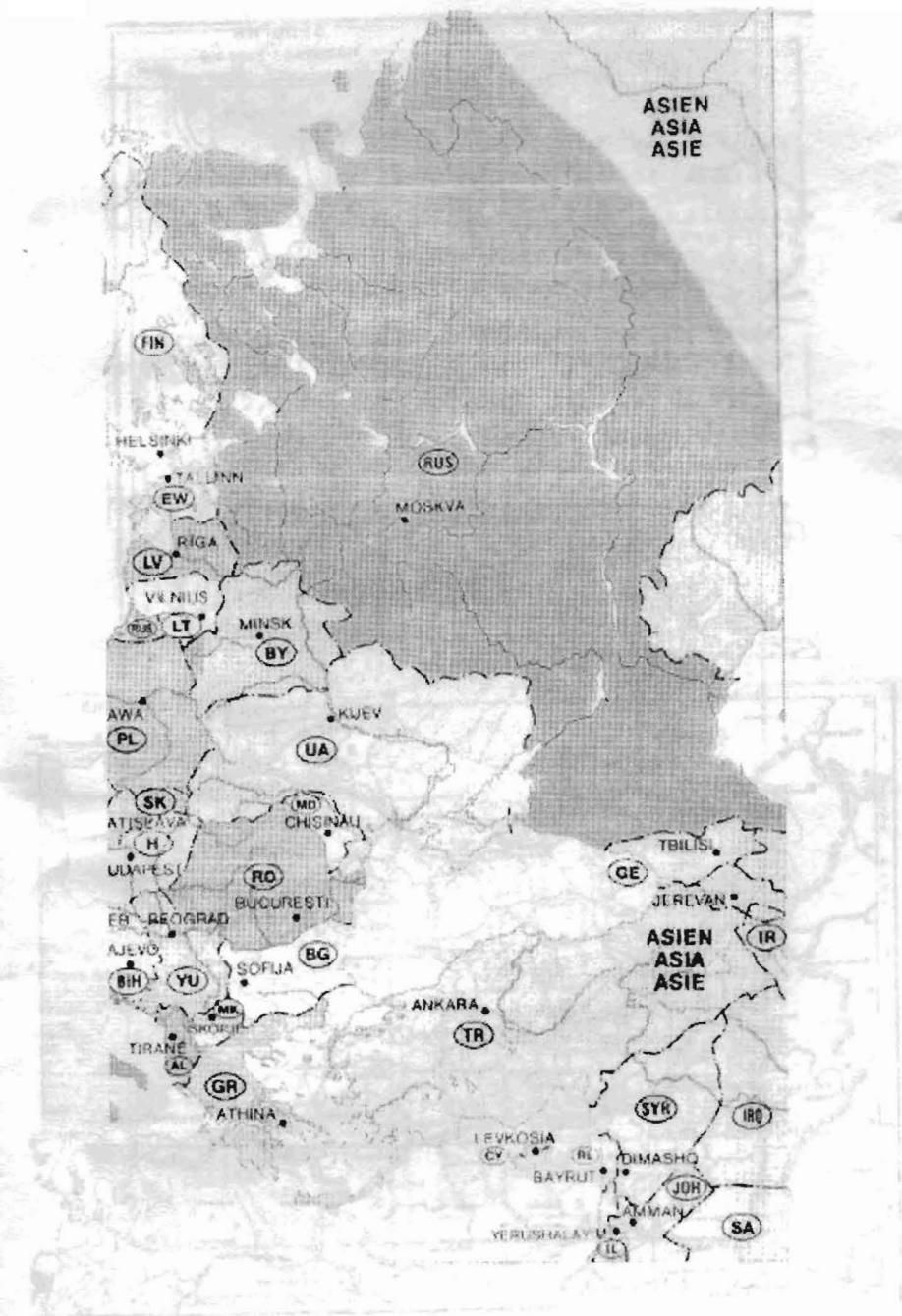
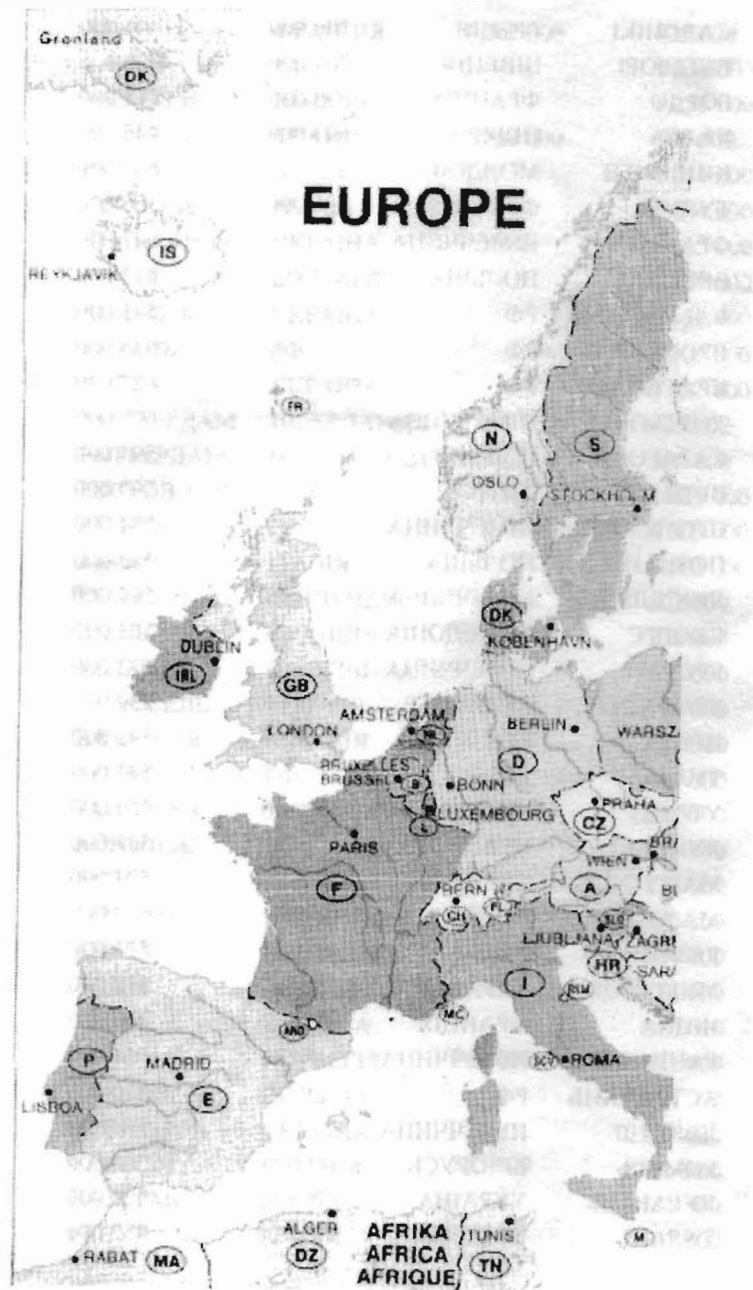
Додаток 3

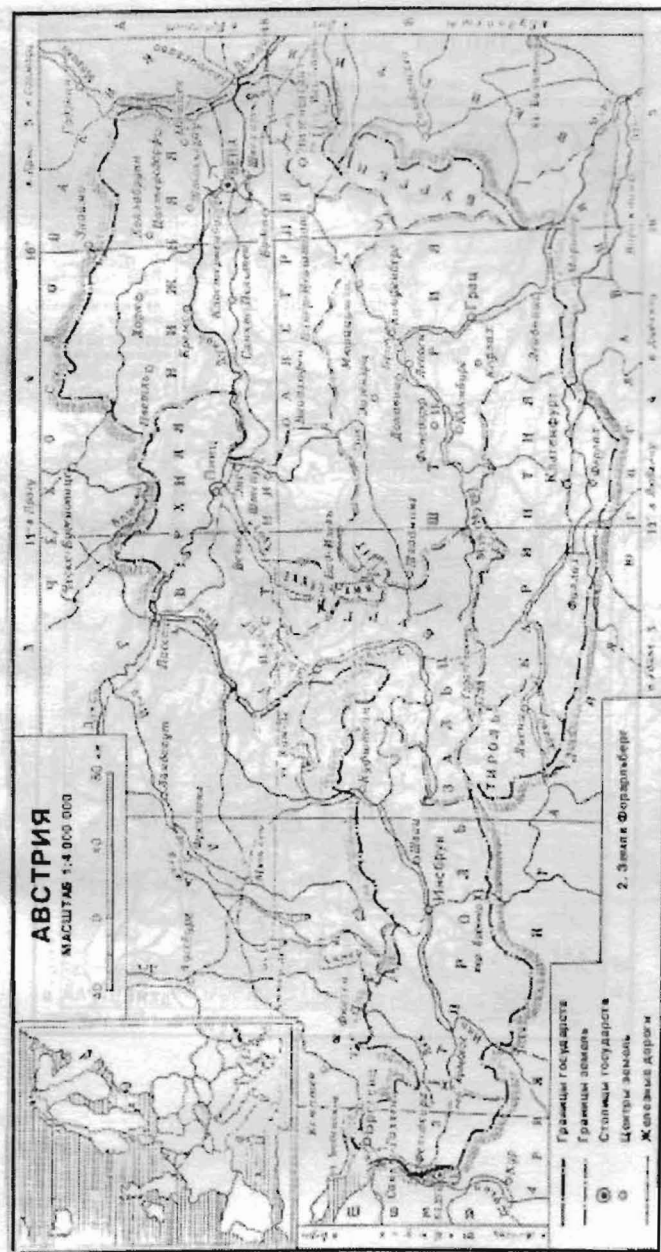
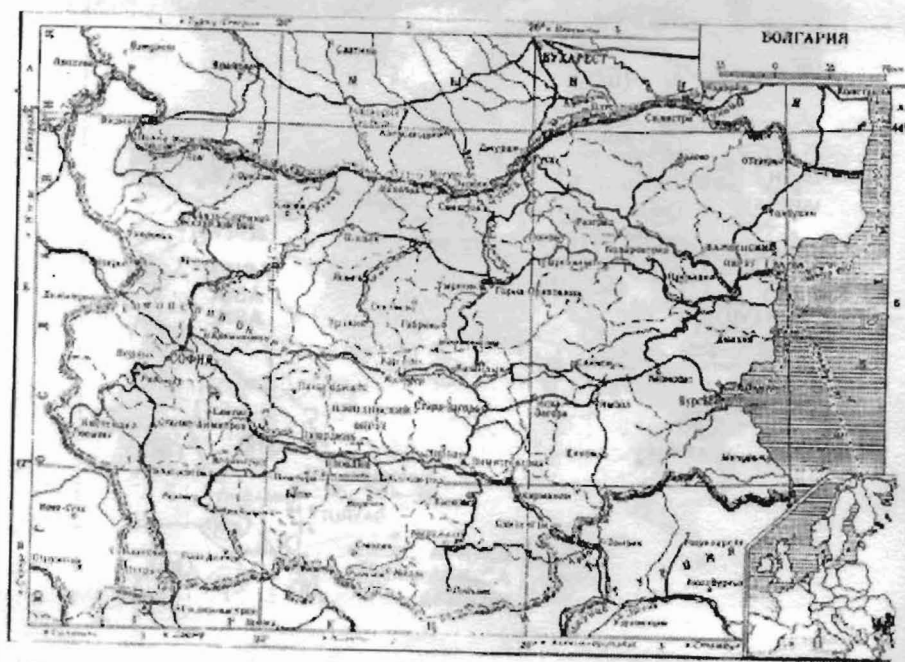
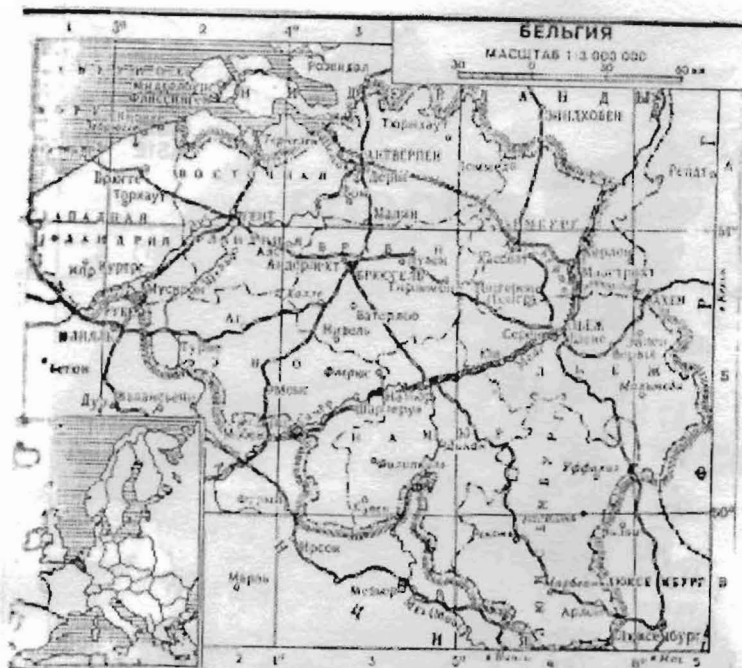
КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В НАЙБІЛЬШИХ МІСТАХ ЄВРОПИ

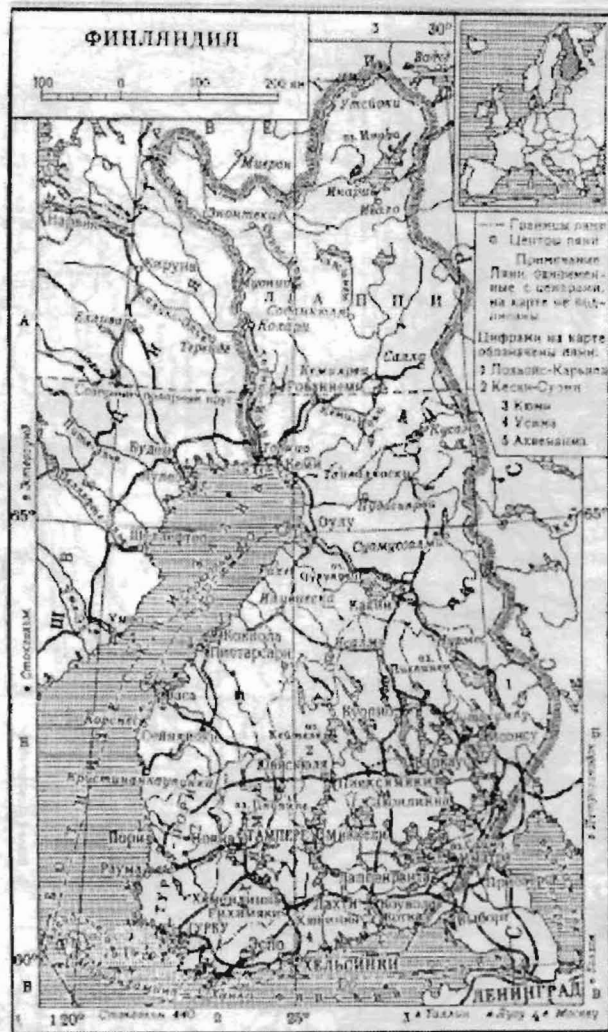
МІСТО	ДЕРЖАВА	НАСЕЛ. З ПРИМ.	НАСЕЛ. БЕЗ ПРИМ.
ПАРИЖ	ФРАНЦІЯ	9 319 000	2 175 000
МОСКВА	РФ	8 967 000	8 801 000
ЛОНДОН	ВЕЛИКОБР.	6 905 000	4 300 000
ІСТАМБУЛ	ТУРЕЧЧИНА		6 620 000
С.-ПЕТЕРБУРГ	РФ	5 020 000	4 468 000
МАДРИД	ІСПАНІЯ	4 006 000	3 010 000
БЕРЛІН	НІМЕЧЧИНА		3 438 000
АФІНИ	ГРЕЦІЯ	3 030 000	748 000
БАРСЕЛОНА	ІСПАНІЯ	2 902 000	1 644 000
РИМ	ІТАЛІЯ		2 804 000
БІРМІНГЕМ	ВЕЛИКОБР.	2 667 000	1 009 000
КИЇВ	УКРАЇНА		2 646 000
БУХАРЕСТ	РУМУНІЯ	2 355 000	2 064 000
БУДАПЕШТ	УГОРЩИНА		2 065 000
ВІДЕНЬ	АВСТРІЯ	1 940 000	1 540 000
ГЛАЗГО	ВЕЛИКОБР.	1 698 000	684 000
МІНСЬК	БІЛОРУСЬ		1 694 000
ГАМБУРГ	НІМЕЧЧИНА		1 661 000
ЗАГРЕБ	ХОРВАТІЯ	1 650 000	707 000
ВАРШАВА	ПОЛЬЩА		1 644 000
ХАРКІВ	УКРАЇНА		1 615 000
ЛІССАБОН	ПОРТУГАЛІЯ	1 612 000	470 000
СТОКГОЛЬМ	ШВЕЦІЯ	1 517 000	693 000
БЕЛГРАД	ЮГОСЛАВІЯ	1 470 000	870 000
МІЛАН	ІТАЛІЯ		1 499 000
Н.НОВГОРОД	РФ		1 443 000
КОПЕНГАГЕН	ДАНІЯ	1 343 000	469 000
ПОРТО	ПОРТУГАЛІЯ	1 315 000	347 000
ШЕФФІЛД	ВЕЛИКОБР.	1 313 000	531 000

ЛІОН	ФРАНЦІЯ	1 262 000	422 000
САМАРА	РФ		1 258 000
МІОНХЕН	НІМЕЧЧИНА		1 236 000
МАРСЕЛЬ	ФРАНЦІЯ	1 230 000	808 000
ПРАГА	ЧЕХІЯ		1 214 000
НЕАПОЛЬ	ІТАЛІЯ		1 204 000
ДНІПРОПЕТР.	УКРАЇНА		1 185 000
СОФІЯ	БОЛГАРІЯ		1 141 000
ДОНЕЦЬК	УКРАЇНА		1 121 000
КАЗАНЬ	РФ		1 103 000
ОДЕСА	УКРАЇНА		1 087 000
АМСТЕРДАМ	НІДЕРЛАНДИ	1 080 000	720 000
РОТТЕРДАМ	НІДЕРЛАНДИ	1 060 000	596 000
РОСТОВ-Н-Д.	РФ		1 025 000
ВОЛГОГРАД	РФ		1 005 000
ТУРИН	ІТАЛІЯ		1 003 000
ГЕЛЬСІНКІ	ФІНЛЯНДІЯ	972 000	502 000
ЛЛІЛЬ	ФРАНЦІЯ	959 000	178 000
КЕЛЬН	НІМЕЧЧИНА		955 000
БРЮССЕЛЬ	БЕЛЬГІЯ	950 000	136 000
ВАЛЕНСІЯ	ІСПАНІЯ	921 000	753 000
САРАТОВ	РФ		909 000
ЗАПОРІЖЖЯ	УКРАЇНА		899 000
БОРОНЕЖ	РФ		895 000
РИГА	ЛАТВІЯ		874 000
БЛЬБАО	ІСПАНІЯ	853 000	370 000
ЦЮРІХ	ШВЕЙЦАРІЯ	840 000	344 000
ЛОДЗЬ	ПОЛЬЩА		838 000
ЛЬВІВ	УКРАЇНА		810 000
ОСЛО	НОРВЕГІЯ	748 000	473 000
КРАКОВ	ПОЛЬЩА		744 000
КРИВИЙ РІГ	УКРАЇНА		737 000
СЕВІЛЬЯ	ІСПАНІЯ	753 000	683 000
ПАЛЕРМО	ІТАЛІЯ		731 000
ГЕНУЯ	ІТАЛІЯ		707 000

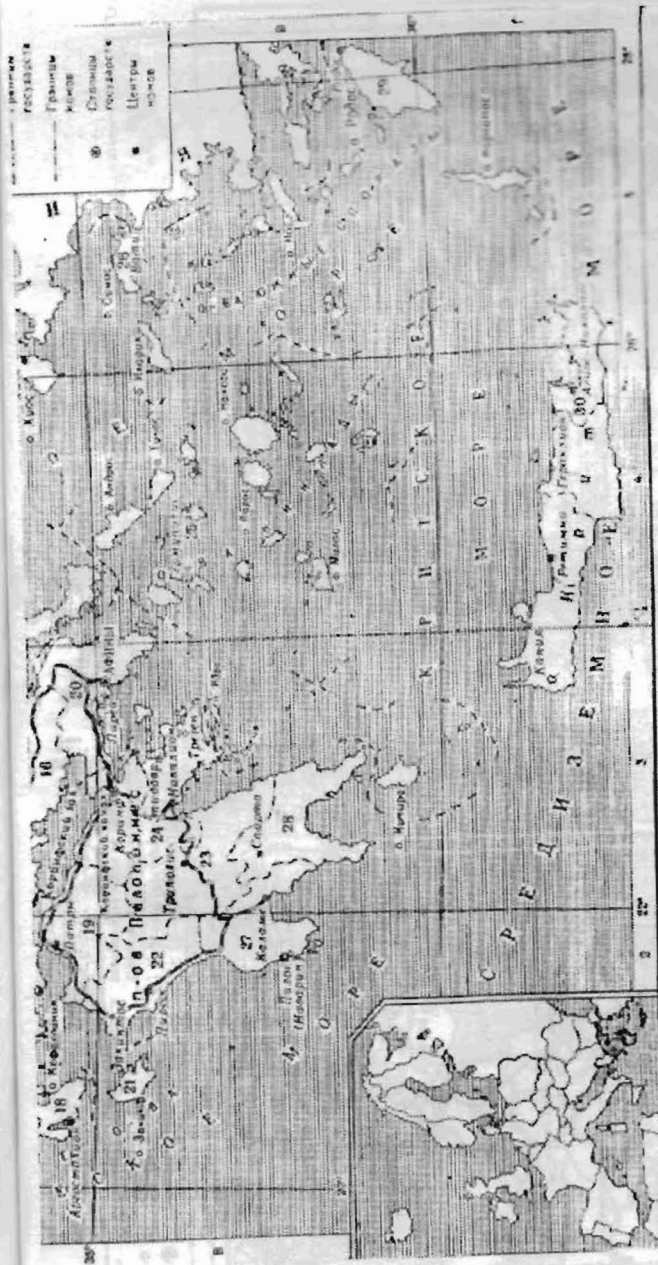
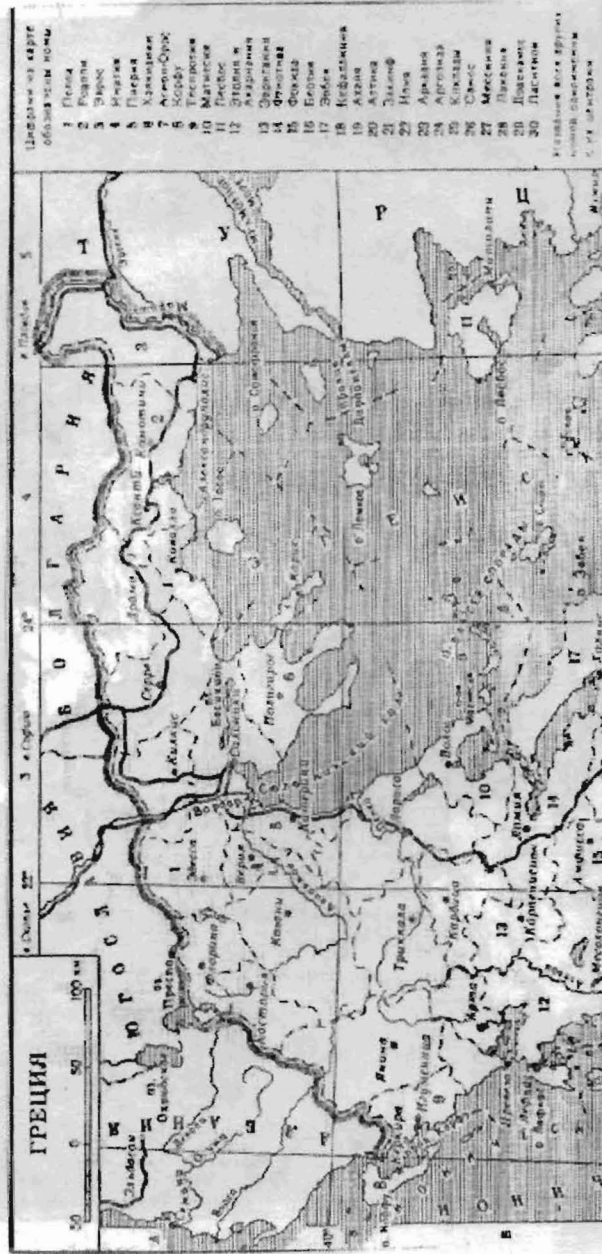
САЛОНІКІ	ГРЕЦІЯ	706 000	406 000
ГЕТЕБОРГ	ШВЕЦІЯ	704 000	438 000
БОРДО	ФРАНЦІЯ	696 000	213 000
ГААГА	НІДЕРЛАНДИ	693 000	445 000
КИШИНЕВ	МОЛДОВА		667 000
ТУЛУЗА	ФРАНЦІЯ	650 000	366 000
ФРАНКФУРТ	НІМЕЧЧИНА		647 000
ВРОЦЛАВ	ПОЛЬЩА		642 000
УЛЬЯНОВСЬК	РФ		641 000
ЯРОСЛАВЛЬ	РФ		636 000
КРАСНОДАР	РФ		627 000
ДОРТМУНД	НІМЕЧЧИНА		600 000
САРАГОСА	ІСПАНІЯ		594 000
ВІЛЬНЮС	ЛИТВА		590 000
ШТУТГАРТ	НІМЕЧЧИНА		584 000
ПОЗНАНЬ	ПОЛЬЩА		583 000
ДЮСЕЛЬД.	НІМЕЧЧИНА		577 000
СКОП'Є	МАКЕДОНИЯ		563 000
БРЕМЕН	НІМЕЧЧИНА		522 000
БЕЛФАСТ	ВЕЛИКОБР.	549 000	289 000
ПЕНЗА	РФ		548 000
ТУЛА	РФ		543 000
УТРЕХТ	НІДЕРЛАНДИ	539 000	234 000
ДУЙСБУРГ	НІМЕЧЧИНА		537 000
МАРИУПОЛЬ	УКРАЇНА		524 000
МАЛАГА	ІСПАНІЯ		522 000
РЯЗАНЬ	РФ		522 000
МИКОЛАЇВ	УКРАЇНА		518 000
НІЦЦА	ФРАНЦІЯ	517 000	346 000
ГАННОВЕР	НІМЕЧЧИНА		514 000
АСТРАХАНЬ	РФ		510 000
ЛЯЙПЦІГ	НІМЕЧЧИНА		508 000
ГОМЕЛЬ	БІЛОРУСЬ		506 000
ЛУГАНСЬК	УКРАЇНА		504 000
ТАЛЛІН	ЕСТОНІЯ	503 000	482 000

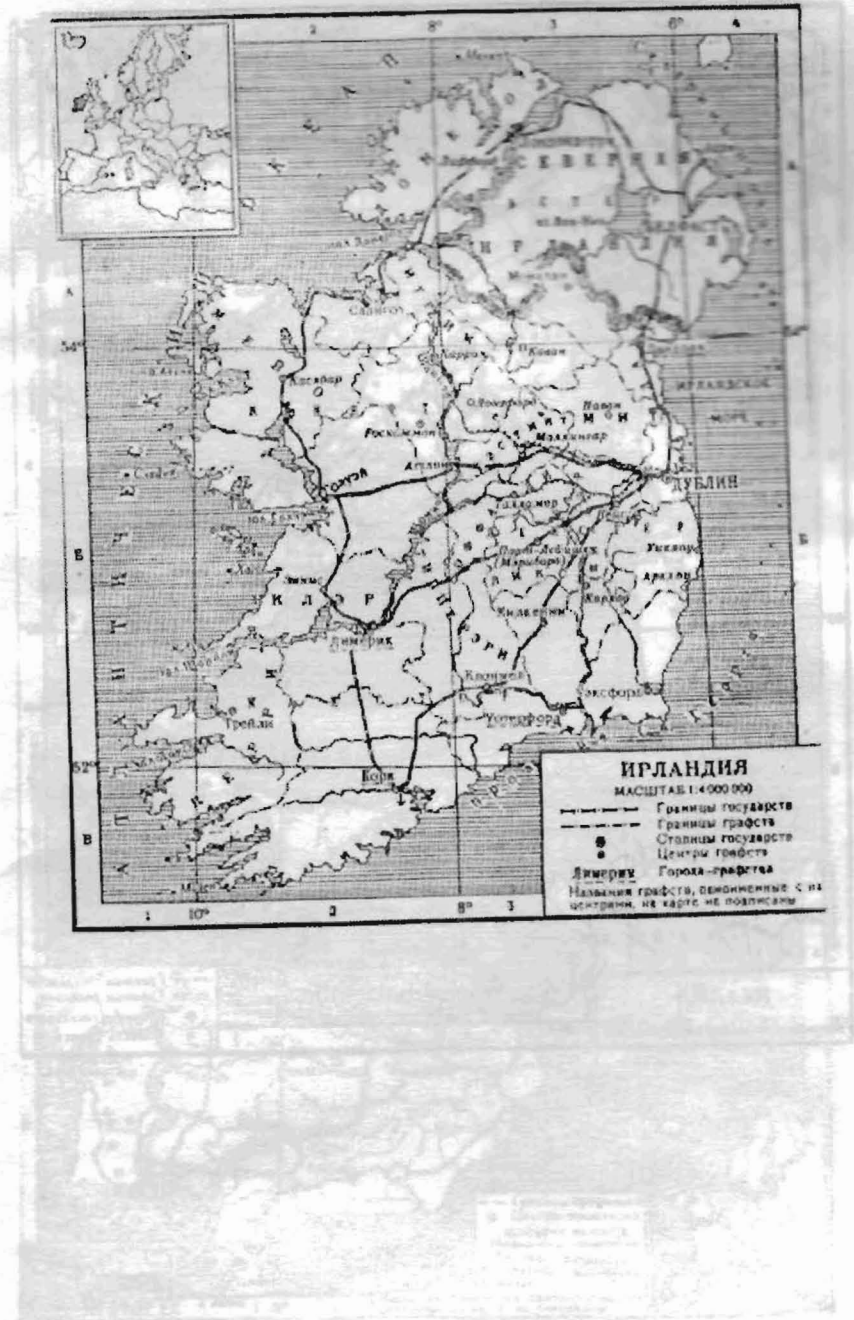
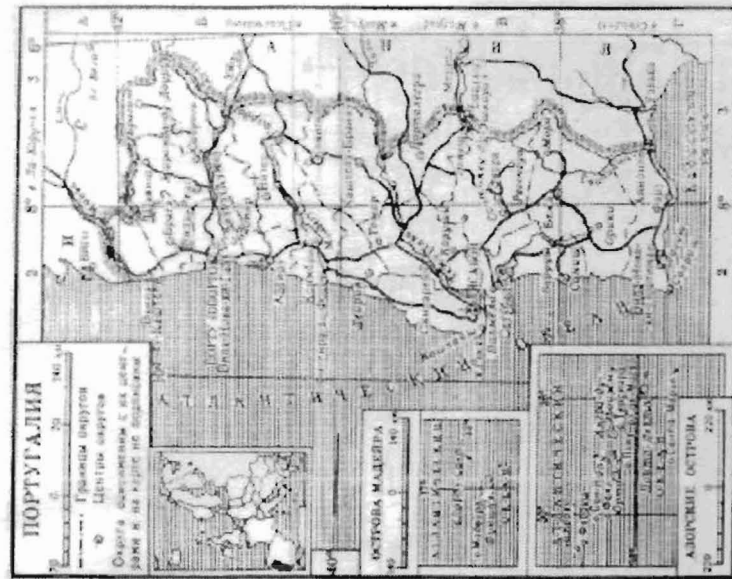
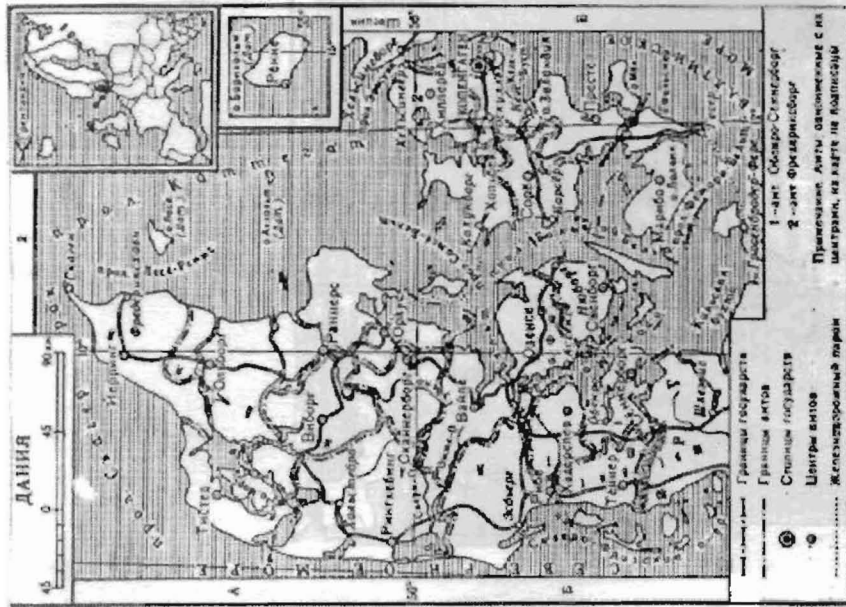

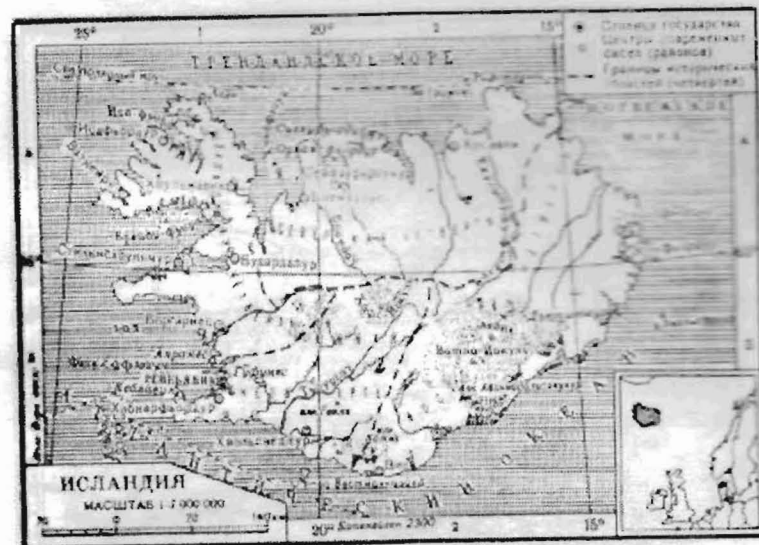

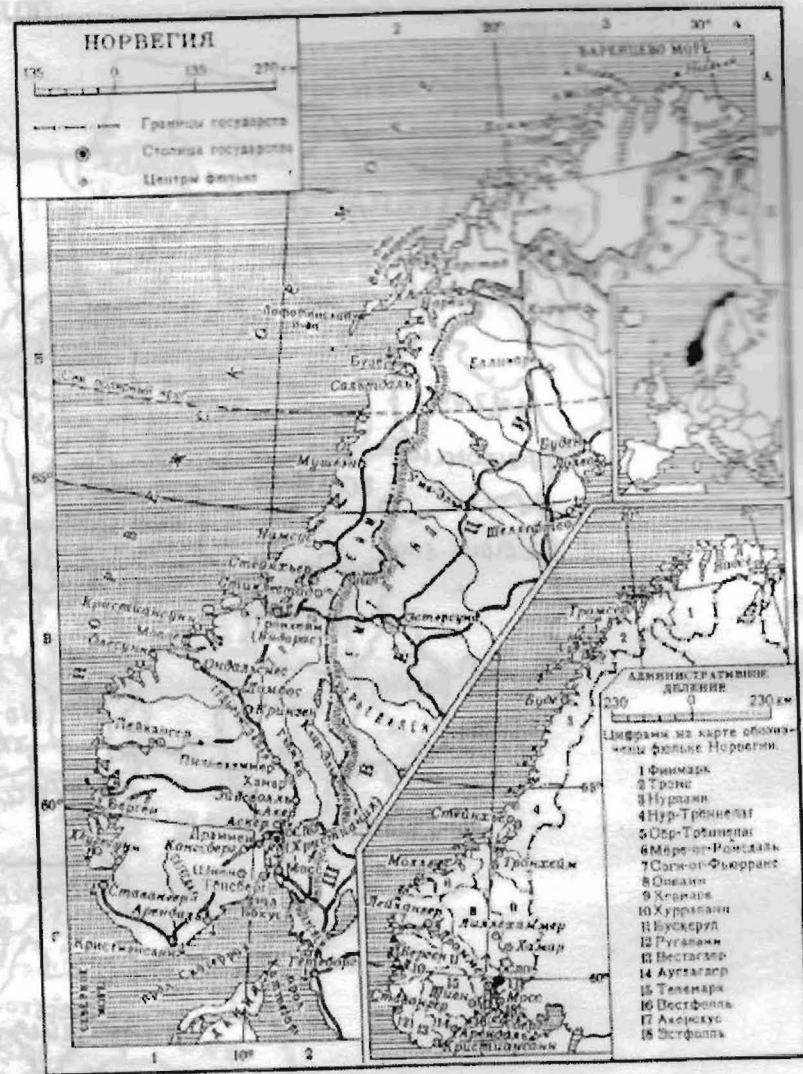
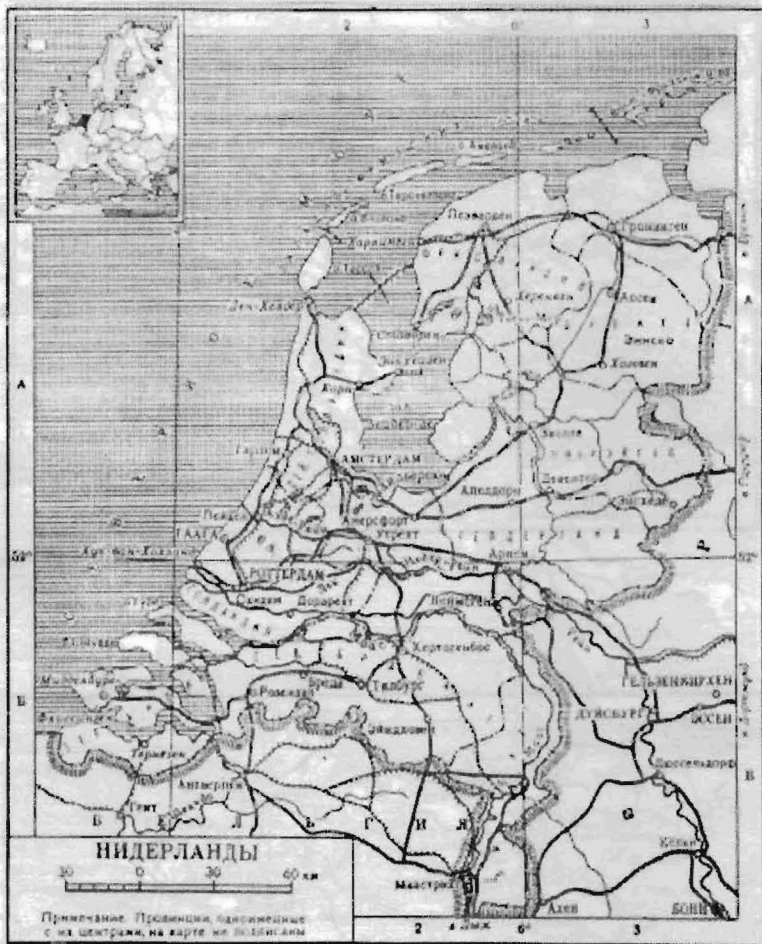

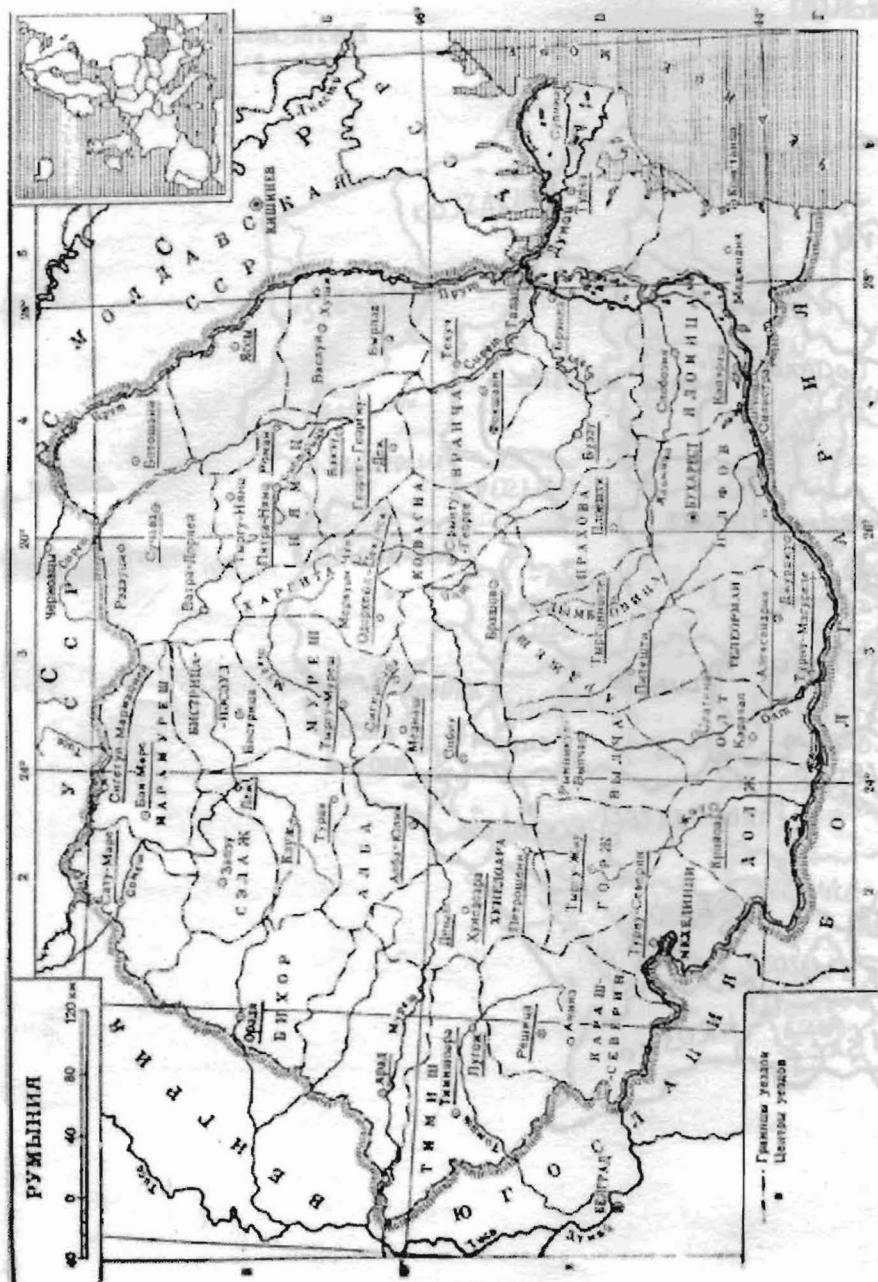

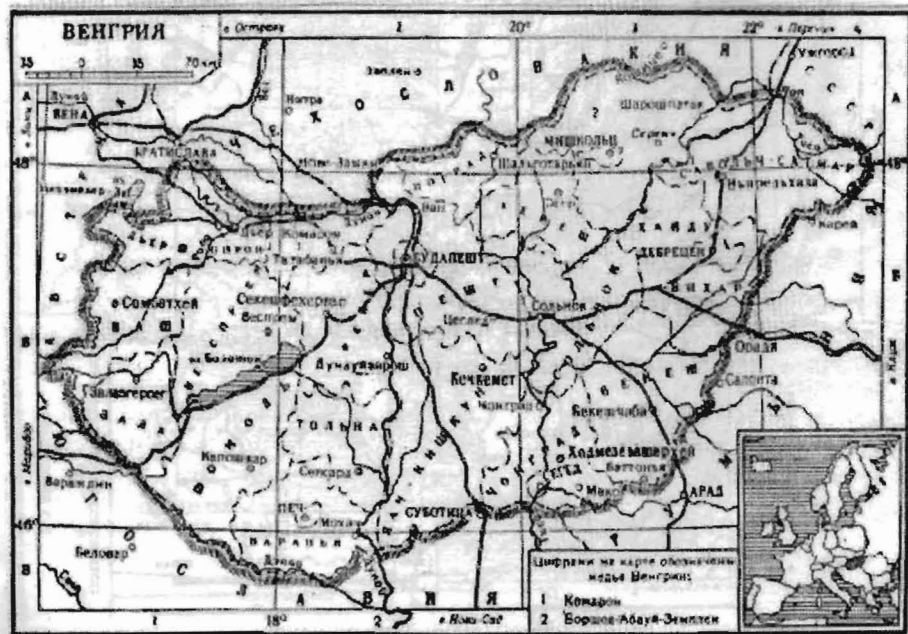
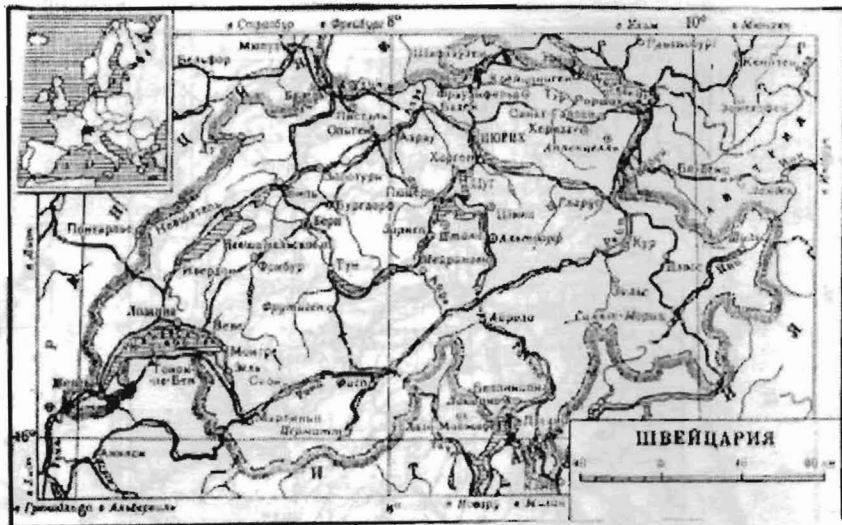

МАСШТАБ
1:40

ПОЛЬША

ЗМІСТ

Тема 1. Предмет курсу «Основи країнознавства»	3
Тема 2. Держава. Право. Законність	5
Тема 3. Сегментація країн Європи. Макрорегіони	13
Тема 4. Західна Європа	15
Тема 5. Австрія. Австрійська республіка	17
Тема 6. Бельгія. Королівство Бельгія	20
Тема 7. Великобританія. Сполучене королівство Великобританії та Північної Ірландії	22
Тема 8. Німеччина. Федеративна Республіка Німеччини	27
Тема 9. Ірландія. Ірландська республіка	31
Тема 10. Ліхтенштейн. Князівство Ліхтенштейн	33
Тема 11. Люксембург. Велике Герцогство Люксембург	34
Тема 12. Монако. Принципат Монако	35
Тема 13. Нідерланди. Нідерландське королівство	36
Тема 14. Франція. Французька республіка	39
Тема 15. Швейцарія. Швейцарська конфедерація	46
Тема 16. Південна Європа	48
Тема 17. Андора. Князівство Андора	49
Тема 18. Ватикан. Держава-місто Ватикан	50
Тема 19. Греція. Республіка Греція	51
Тема 20. Мальта. Мальтійська республіка	53
Тема 21. Італія. Республіка Італія	54
Тема 22. Іспанія. Королівство Іспанія	58
Тема 23. Португалія. Республіка Португалія	61
Тема 24. Сан-Марино. Республіка Сан-Марино	64
Тема 25. Північна Європа	65
Тема 26. Данія. Королівство Данія	66
Тема 27. Ісландія. Ісландська республіка	68
Тема 28. Норвегія. Королівство Норвегія	70
Тема 29. Фінляндія. Фінляндська республіка	73
Тема 30. Швеція. Королівство Швеція	75
Тема 31. Центральна Європа	78
Тема 32. Боснія і Герцоговина. Республіка Боснія і Герцоговина	79
Тема 33. Угорщина. Угорська республіка	81
Тема 34. Польща. Польська республіка	84
Тема 35. Словаччина. Словацька республіка	87
Тема 36. Словенія. Словенська республіка	89
Тема 37. Хорватія. Республіка Хорватія	91
Тема 38. Чехія. Чеська республіка	93
Тема 39. Південно-Східна Європа	95
Тема 40. Албанія. Албанська республіка	96
Тема 41. Болгарія. Республіка Болгарія	97
Тема 42. Македонія. Республіка Македонія	100
Тема 43. Румунія	101
Тема 44. Югославія. Федеративна республіка Югославія	104
Тема 45. Східна Європа	106
Тема 46. Білорусь. Республіка Білорусь	107
Тема 47. Латвія. Латвійська республіка	109
Тема 48. Литва. Литовська республіка	111
Тема 49. Молдова. Республіка Молдова	113
Тема 50. Росія. Російська Федерація	115
Тема 51. Україна	119
Тема 52. Естонія. Естонська республіка	121
Тема 53. Туреччина. Турецька республіка	124
Тема 54. Азербайджан. Республіка Азербайджан	126
Тема 55. Вірменія. Республіка Вірменія	128
Тема 56. Грузія. Республіка Грузія	129
Додатки	132
Ілюстрації	138
Зміст	161